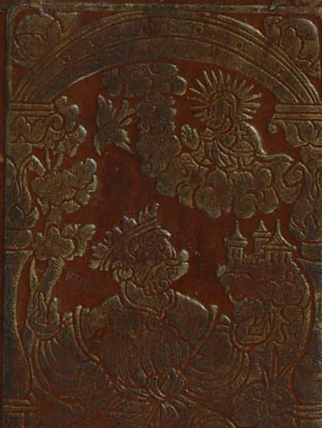
ÆSCHI ET

DEMO

M D XLVI

1.

Aeschinis et Demosthenis
Orationes

1ale 69

2.

3.

ΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΡΙ-
ΣΤΩΝ ΡΙΤΩΡΩΝ, ΑΙ-

σχίνου καὶ Δημοσθένους, λόγοι
ἀντίπαλοι.

PRAESTANTISSI
MORUM GRAECIAE ORATO-

*rum, Aeschinis et Demosthenis, ora-
tiones inter se contrariae.*

Cum breui Praefatione.

ARGENTORATI PER VVEN-
delinum Rihelium. Anno.
M. D. XLV.

M. Stanislaus [illegible]
maior collegii pro bibliotheca
eiusdem collegii ligavit.
M D LXX
Oretur pro eo.

STVDIOSIS ADVLESCENTIBVS.

CVM IN OMNI ARte percipienda, optima quęque primum ueluti simulachra discētibus ꝓponi debeāt studiosi Adulescentes, non malo prediti iudicio uidētur ij, qui nobilissimas illas orationes inter se cōtrarias Aeschinis Demosthenisque in scholis prælegendas suscipiunt.

Hæ siquidem non solum discendi uerumetiam faciundi, poliendique sermonis Græci exempla existunt.

Hinc etiam ad omnem ferè scientiam lautam rerum & uerborum supellectilem comparare licet: dictionem quidem propriā puram & emēdatā: sentētias autem graues, acutas, exquisitas, & sapientes.

Id quod Cicero latinæ eloquētię princeps, abunde ſatis teſtatus eſt, qui eas in ſuum ſermonem conuertere non dubitauit, partim ut uirtutes illarum omnes, id eſt figuras, & rerum ordinem imitaretur, partim ut Romanis regulam proponeret, ad quas eorum dirigerētur orationes, q Atticę, hoc eſt, optimè uellent dicere.

Nam cum Græcorum oratorum præſtantiſsimi ſint ij, qui Athenis floruerunt: eorum autem principes Demoſthenes et Aeſchines exiſtant, hos ſi quis imitetur, eū & atticè dicturū et optimè intelligimus.

Demoſthenes enim, ut de hoc primum dicam, inter tot Græcorum Oratores clariſsimos, ſolus Ciceroni perfectus, & cui nihil admodum deſit, inuentus eſt, de quo ſcriptum ita reliquit:

Hoc nec grauior extitit quiſquam, nec callidior, nec temperatior, quo ipſę Athenæ magis fuerunt Atticę.

Ea

Ea uero oratio, quam in Ctesiphō tis iuditio habuit, tanto est artificio cōscripta, tot luminibus abundat, & ornamentis, ut maior eloquentia non requiratur.

At Aeschines huic proximus à Cicerone ponitur, quo nihil etiam cogitari posse diuinius arbitratur. Tanta est lenitas in uerbis ipsius, & splendor.

Quantum igitur ex hisce duobus oratoribus potissimum, Romani homines profecerint, omnes intelligūt, qui descriptis illorum iudicare, quicq; utriusq; linguæ uim & insignia possunt cognoscere.

Proinde monēdi nobis estis Adulescētes, quorū sermo adhuc imperitus, rudis, inconcinnusq; existit, ut hos duos eximios Oratores admiremini, & maximè hos quantū potestis, imitādos uobis proponatis.

Nihil aūt deterrere uos debet et quidā qui dicant frustra nō solū in Græ

cis, ſed etiam Latinis oratoribus tantum operæ & ſtudij collocari, eo maximè quod uetus illa declamandi ratio prorſus interierit.

Nam etſi nec conciones, aut Areopagitarum iudicia exerceant apud Græcos, nec Romæ amplius forum, ſubſellia, curiaque celebretur, nec apud nos unquam oratorum uocibus uſa ſit Reſpublica, quid tamē in omnibus diſciplinis, quibus carere non poſſumus, uel tradendis, uel percipiendis æque neceſſarium exiſtit, quam ſenſa poſſe dicēdo exprimere. Id autem nulla res homini præſtare poteſt quam oratio pura, dilucida, ornata, & perpolita. Nec certè iucundius quicquam, aut magis propriū humanitatis, quam ſermo in quacunque lingua exquiſitus, prudens, & nulla in re rudis.

Imò nihil etiam præſtabilius homini literis dedito accidere uidetur, quàm rē aliena cōprehenſam lingua

propriè,

proprie, compoſite, & ornate eloqui.

Quanta enim detrimenta rebus humanis ex linguarum ignoratione, & eloquentiæ contemptu prouenerint, nemo non rationis compos animaduertit.

Quamobrem omni ſtudio & diligentia Adoleſcentes ſtudioſi, in has orationes incumbite, ut ueram hinc Græci ſermonis cognitionē, aptamq́ꝫ dicendi rationē & formam conſequamini, quæ uobis ad omnem diſciplinarum genus, nō ſolum uſui, ſed etiā ornamento eſt futura. Valete.

ΠΕΡΙ ΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ Κτησιφῶντος λόγου.

Η Στάσις τοῦ λόγου ἐστὶ πραγματικὴ ἔγγραφος, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου. τὰ δὲ κεφάλαια, δηλονότι τῆς πραγματικῆς, περιέχει ἅπερ καὶ ἐκεῖ. οἷον τὸ νόμιμον τεμνόμενον εἰς τρεῖς νόμους. τὸ δὲ δίκαιον εἰς τέσσαρας καιρούς. ὅρα δὲ πῶς ἐπιλογικῶς ἤρξατο ἀπὸ συνηγόρων ἐκβολῆς, ὥσπερ καὶ Δημοσθένης. Τινὲς εἶπον ὅτι οὐκ ἔχει κατασκευὴν τὸ προοίμιον, οὐκοῦν οὐδὲ συμπέρασμα δεῖ ζητεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀκατάσκευον. ἔστι γὰρ αὐτοῦ κατασκευὴ ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια καὶ τὰ συνήθη μὴ γίνεσθαι ἐν τῇ πόλει. εἰ γὰρ ἡ αἰτία τῆς προτάσεως ἐστὶν ἡ κατασκευὴ, διὰ δὲ τὸ τὰ μέτρια γίνεσθαι τῇ πόλει αἱ δεήσεις, κατασκευὴ αὕτη εἴη. ἔχει δὲ καὶ συμπέρασμα, ἐγὼ δὲ πεπιστευκὼς ἥκω, ἕως τοῦ, μεῖζον τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων.

Υπόθεσις τοῦ κατὰ Κτησιφῶντος λόγου.

Κτησιφῶν ἔγραψε ψήφισμα, στεφανῶσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα χρυ-

σῷ στε-

σῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν
τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδῶν, ὅτι δια-
τελεῖ τὰ ἄριστα λέγων καὶ πράττων τῷ δή-
μῳ τῶν Ἀθηναίων. Τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐγρά-
ψατο Αἰσχίνης παρανόμων, καὶ εἰσάγει κεφά-
λαια γενικὰ τρία, ἓν μὲν ὅτι ὑπεύθυνον ὄν-
τα τὸν Δημοσθένην ἐστεφάνωσε, τοῦ νόμου κε-
λεύοντος, μὴ ἐξεῖναι ὑπεύθυνον ἄρχοντα
στεφανοῦν. Περὶ οὐσίας. Δεύτερον δὲ, ὅτι
ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνεκήρυξε τὸν στέφανον, ἀπα-
γορεύοντος τοῦ νόμου μηδένα στεφανοῦν ἐν τῷ
θεάτρῳ. Περὶ ποιότητος. Τρίτον ἐστὶ τε-
λευταῖον, ὅτι καὶ τὰ ψευδῆ ἔγραψεν ἐν τῷ
ψηφίσματι. οὐκ εἶναι γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τὸν
Δημοσθένην, οὐδὲ ἄξιον τοῦ στεφάνου. καὶ τοῦτο
εἰς τὸ παράνομον ἀνακτέον, ἐπειδὴ ὁ νόμος
ἐστὶν ὁ κωλύων τὰ ψευδῆ γράφειν ἐν τοῖς ψη-
φίσμασιν. ἔστι δὲ περὶ ποιότητος. ὑποφορὰς
δὲ λαμβάνει γ. πρὸς μὲν τὸ πρῶτον διττῶς,
ἐροῦντος Δημοσθένους ὅτι οὐκ ἦν ἄρχων, οὐδὲ
ἔστιν ἀρχὴ ἡ τῶν τειχῶν οἰκοδομὴ, ἀλλὰ δια-
κονία τὶς καὶ ἐπιμέλεια. εἰ δὲ καὶ ἀρχὴ, τῷ
γε ἐπιδεδωκέναι ἐκ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν εἰ-
ληφέναι ἐκ τῆς πόλεως, οὐκ ἦν ὑπεύθυνος.

Περὶ ποιότητος ἀμφότερα. Πρὸς δὲ τούτοις αἰσχίνης εἰσάγει στοχαστικὸν κεφάλαιον, ὃ μὲν ὧδε κατασκευάζει. εἰ δὲ μὴ παρ' ἑαυτοῦ ἐπέδωκεν, ἀλλ' εἶχε παρὰ τῆς βουλῆς εἰς τὸ δέκα τάλαντα. Περὶ οὐσίας. Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον κεφάλαιον, προεχομένου δημοσθένους νόμον ἕτερον κελεύοντα ἀνακηρύττειν ἐν τῷ θεάτρῳ, ἂν ψηφίσηται ὁ δῆμος, αἰσχίνης οὐ περὶ τῶν πολιτικῶν αὐτὸν εἶναί φησιν, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν στεφάνων. Περὶ οὐσίας. Πρὸς δὲ τὸ τρίτον πολλὰ κατὰ μέρος. οἴεται δὲ τὸν δημοσθένην εἰς δ. καιροὺς διῃρηκέναι τὴν ἀπολογίαν, τὰ πράγματα καθέκαστα εἰς τούτους μερίσαντα. πρῶτον μὲν οὖν φησὶν εἶναι καιρὸν τοῦ πολέμου τοῦ πρώτου, τοῦ πρὸς φίλιππον περὶ ἀμφιπόλεως γενομένου. δεύτερον δὲ τὸν τῆς εἰρήνης. τρίτον δὲ τὸν τοῦ πολέμου τοῦ δευτέρου, τὸν τῆς περὶ χαιρώνειαν ἥττης, τέταρτον δὲ τὸν παρόντα καιρόν, τὸν περὶ τῶν πρὸς ἀλέξανδρον πολιτευμάτων. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ αἴτιον αὐτόν φησι γεγονέναι τῆς εἰρήνης αἰσχρᾶς οὔσης καὶ ἀδόξου, καὶ τοῦ μὴ μετὰ κοινοῦ τῶν ἑλλήνων συνεδρίου τὴν πόλιν αὐτὴν πεποιῆσθαι. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ὅτι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς φί-

λιππον

λιππον αὐτὸς παρεσκεύασεν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ,
ὅτι τοῦ ἱεροῦ πολέμου καὶ τῶν περὶ φωκέας συμ-
βάντων αἴτιος ἐγένετο, καὶ τῆς ἥττης τῆς ἐν χαι-
ρωνεία, πείσας μετ᾽ ἀθηναίων ἀραμένους τὸν
πόλεμον τὸν πρὸς φίλιππον, παρατάξασθαι.
ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ, ὅτι κατὰ τὸν πρὸς ἀλέ-
ξανδρον οὐκ ἐπολιτεύσατο. μετὰ ταῦτα καὶ
τοῦ βίου παντὸς τοῦ δημοσθένους κατηγορεῖ·
καὶ δὴ καὶ κτησιφῶντος ἐν ὀλίγοις. ἐν οἷς
ἀξιοῖ αὐτὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν κτησιφῶντα ἀ-
πολογεῖσθαι. τὰ μὲν οὖν κεφάλαια, ταῦτ᾽ ἐστὶν.
ἐνίκα δὲ τὸν ἀγῶνα δημοσθένης. Μέμφονται
μὲν δή τινες τὸν αἰσχίνην, ὅτι οὐκ ἐνδιέτριψεν
ἐν τῷ παρανόμῳ, ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας κατη-
γορεῖ τοῦ δημοσθένους, καλῶς πεπολιτευμέ-
νου τοῦ ἀνδρός. αὐτὸς δὲ τοὐναντίον τούτῳ μά-
λιστα διϊσχυρίζεται, λέγων οὕτως. ἔστι δ᾽ ὑπόλοι-
πον μέρος τῆς κατηγορίας ἐφ᾽ ᾧ μάλιστα σπου-
δάζω. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἡ πρόφασις δι᾽ ἣν αὐτὸν ἀ-
ξιοῖ στεφανοῦσθαι. μή ποτε δὲ ἄριστα τοῦτ᾽ ἔπρα-
ξεν· ἐπειδὴ γὰρ εἶχε δόξαν μεγάλην παρὰ πᾶ-
σι καὶ ὑπόληψιν ὁ δημοσθένης, ὡς λαμπρό-
τατα πεπολιτευμένος, εἰκότως ᾠήθη ψυ-
χροὺς καὶ οὐδενὸς ἀξίους φανήσεσθαι τοὺς περὶ τοῦ

παρα-

παρανόμων λόγους, εἰ μὴ δόξαν αὖθις ἐμποιήσει τὴν ἐναντίαν, ὡς ἄρα ὁ δημοσθένης κακόνους ἐστὶ περὶ δῆμον, καὶ αἰσχρῶς, καὶ ἐπιμέμπτως πεπολίτευται. διὰ τῶν ἑαυτοῦ δ' ἀσει περὶ τῶν μάλιστα, καὶ ἐν τούτῳ περὶ μέρει τῆς κατηγορίας τὸ πλεῖστον ἐνδιέτριψε. μέμψαιτο δ' ἄν τις τὸ προοίμιον ὡς τραγικόν, καὶ ποιητόν, καὶ ἐπιλόγῳ μᾶλλον ἐοικός.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΚΑΤΑ ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ.

Τὴν μὲν παρασκευὴν ὁρᾶτε ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὴν παράταξιν, ὅση γεγένηται, καὶ τὰς κατὰ τὴν ἀγορὰν δεήσεις, αἷς κέχρηνταί τινες ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια, καὶ τὰ συνήθη μὴ γίγνεσθαι ἐν τῇ πόλει. ἐγὼ δὲ πεπιστευκὼς ἥκω, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς, δεύτερον δὲ τοῖς νόμοις, καὶ ὑμῖν, ἡγούμενος οὐδεμίαν παρασκευὴν ἰσχύειν παρ᾽ ὑμῖν μεῖζον τῶν νόμων, καὶ τῶν δικαίων. ἐβουλόμην μὲν οὖν ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὴν βουλὴν, τοὺς πεντακοσίους, καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων, ὀρθῶς διοικεῖσθαι, καὶ τοὺς νόμους, οὓς ἐνομοθέτησεν ὁ σόλων περὶ τῆς τῶν ῥητόρων εὐκοσμίας, ἰσχύειν, ἵνα ἐξῆν, πρῶτον μὲν τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν πολιτῶν, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσι, σωφρόνως ἐπὶ τὸ βῆμα παρελθόντι, ἄνευ θορύβου, καὶ ταραχῆς ἐξ ἐμπειρίας τὰ βέλτιστα τῇ πόλει συμβουλεύειν. δεύτερον δ᾽ ἤδη, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν τὸν

βουλομένου, καθ' ἡλικίαν χωρὶς, καὶ ἐν μέρει, περὶ ἑκάστου γνώμην ἀποφαίνεσθαι. οὕτω γὰρ ἄν μοι δοκεῖ ἥτε πόλις ἄριστα διοικεῖσθαι, αἵτε κρίσεις ἐλάχισται γίνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ πρότερον ὡμολογημένα καλῶς ἔχειν, νυνὶ καταλέλυται, καὶ γράφουσί τινες ῥαδίως παρανόμους γνώμας, καὶ ταῦτα ἕτεροί τινες τὰ ψηφίσματα ἐπιψηφίζουσιν, οὐκ ἐκ τοῦ δικαιοτάτου τρόπου λαχόντες προεδρεύειν, ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς καθεζόμενοι. ἂν δέ τις τῶν ἄλλων βουλευτῶν ὄντως λάχῃ κληρούμενος προεδρεύειν, καὶ τὰς ὑμετέρας χειροτονίας ὀρθῶς ἀναγορεύῃ, τοῦτον οἱ τὴν πολιτείαν οὐκέτι κοινὴν, ἀλλ' ἰδίαν αὑτῶν ἡγούμενοι εἶναι, ἀπειλοῦσιν εἰσαγγέλλειν, καταδουλούμενοι τοὺς ἰδιώτας, καὶ δυναστείας ἑαυτοῖς περιποιοῦντες, τὰς μὲν κρίσεις, τὰς μὲν ἐκ τῶν νόμων καταλελύκασι, τὰς δὲ ἐκ τῶν ψηφισμάτων μετ' ὀργῆς κρίνουσιν. σεσίγηται τὸ κάλλιστον, καὶ σωφρονέστατον κήρυγμα τῶν ἐν τῇ πόλει. τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων; καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων ἀθηναίων, τῆς δὲ τῶν ῥητόρων ἀκοσμίας οὐκέτι κρατεῖν δύνανται οὔθ' οἱ νόμοι, οὔθ'

οἱ πρυτάνεις, οὐδ' οἱ πρόεδροι, οὐδ' ἡ προεδρεύουσα φυλή, τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως. Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἓν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κἀγὼ τυγχάνω γινώσκων, αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε, ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν, ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννίς, καὶ ὀλιγαρχία, καὶ δημοκρατία. διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες, καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοείτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω, ὅτι ὅταν εἰσίῃ εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων, δικάσων ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὅρκῳ, ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους, ἐκεῖνό γε εὖ εἰδώς, ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει,

σώζεται καὶ ἡ δημοκρατία. ἃ χρὴ διαμνημονεύοντας ὑμᾶς, μισεῖν τοὺς τὰ παράνομα γράφοντας, καὶ μηδὲν μικρὸν ἡγεῖσθαι εἶναι τῶν τοιούτων ἀδικημάτων, ἀλλ' ἕκαστον ὑπὲρ μέγεθος, καὶ τοῦθ' ὑμῶν τὸ δίκαιον μηδένα ἀνθρώπων ἐξαιρεῖσθαι, μήτε τὰς τῶν στρατηγῶν συνηγορίας, οἱ ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον συνεργοῦντές τισι τῶν ῥητόρων, λυμαίνονται τὴν πολιτείαν, μήτε τὰς τῶν ξένων δεήσεις, οὓς ἀναβιβαζόμενοί τινες ἐκφεύγουσιν ἐκ τῶν δικαστηρίων, παράνομον πολιτείαν πολιτευόμενοι, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ὑμῶν ἕκαστος αἰσχυνθείη τὴν τάξιν λιπεῖν, ἣν ἂν ταχθῇ ἐν τῷ πολέμῳ, οὕτω καὶ νῦν αἰσχύνθητε ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἣν τέταχθε ὑπὸ τῶν νόμων φύλακες τῆς δημοκρατίας τήνδε τὴν ἡμέραν. Κἀκεῖνο δὲ χρὴ διαμνημονεύειν, ὅτι νῦν ἅπαντες οἱ πολῖται παρακαταθέμενοι τὴν πόλιν ὑμῶν, καὶ τὴν πολιτείαν διαπιστεύσαντες, οἱ μὲν πάρεισι, καὶ ἐπακούουσι τῆσδε τῆς κρίσεως, οἱ δὲ ἄπεισιν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἔργων, οὓς αἰσχυνόμενοι, καὶ τῶν ὅρκων, οὓς ὠμόσατε μεμνημένοι, καὶ τῶν νόμων, ἐὰν ἐλέγξωμεν κτησιφῶντα, καὶ παράνομα γράψαντα, καὶ ψευδῆ καὶ ἀσύμφο-

ρα τῇ πόλει, λύετε, ὦ ἀθηναῖοι, τὰς παρανόμους
γνώμας, βεβαιοῦτε τῇ πόλει τὴν δημοκρατί-
αν, κολάζετε τοὺς ὑπεναντίως τοῖς νόμοις, καὶ
τῇ πόλει, καὶ τῷ συμφέροντι τῷ ὑμετέρῳ
πολιτευομένους. κἂν ταύτην ἔχοντες τὴν διά-
νοιαν, ἀκούοιτε τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι λό-
γων, εὖ οἶδ' ὅτι δίκαια, καὶ εὔορκα, καὶ συμ-
φέροντα ὑμῖν αὐτοῖς ψηφιεῖσθε, καὶ πάσῃ τῇ
πόλει. Περὶ μὲν οὖν τῆς ὅλης κατηγορίας, μετρί-
ως μοι ἐλπίζω προειρῆσθαι, περὶ δὲ αὐτῶν τῶν
νόμων, οἳ κεῖνται περὶ τῶν ὑπευθύνων παρ'
οὓς τὸ ψήφισμα τοῦτο τυγχάνει γεγραφὼς Κτη-
σιφῶν, διὰ βραχέων εἰπεῖν βούλομαι. ἐν γὰρ
τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἄρχοντές τινες τὰς με-
γίστας ἀρχὰς, καὶ τὰς προσόδους διοικοῦντες, καὶ
δωροδοκοῦντες περὶ ἕκαστα τούτων, προσλαμ-
βάνοντες τούς τε ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ῥήτορας, καὶ τοὺς
ἐκ τοῦ δήμου πόρρωθεν, προκατελάμβανον τὰς
εὐθύνας ἐπαίνοις, καὶ κηρύγμασιν, ὥστε ἐν ταῖς
εὐθύναις τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν μεγίστην μὲν ἀπο-
ρίαν ἀφικνεῖσθαι τοὺς κατηγόρους, πολὺ δὲ ἔτι
μᾶλλον τοὺς δικαστάς. πολλοὶ γὰρ πάνυ τῶν ὑπ-
ευθύνων, ἐπαυτοφώρῳ κλέπται τῶν δημοσί-
ων χρημάτων ὄντες, ἐξελεγχόμενοι διεφύγ-

γάνομεν ἐκ τῶν δικαστηρίων, εἰκότως. ᾐσχύνοντο γὰρ οἶμαι οἱ δικασταί, εἰ φανήσεται ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τυχὸν δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ, πρώην μέν ποτε ἀναγορευόμενος ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὅτι στεφανοῦται ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ δικαιοσύνης, ὑπὸ τοῦ δήμου χρυσῷ στεφάνῳ, ὁ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ μικρὸν ἐπισχὼν ἔξεισιν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, κλοπῆς ἕνεκα τὰς εὐθύνας ὠφληκώς. ὥστε ἠναγκάζοντο τὴν ψῆφον φέρειν οἱ δικασταί, οὐ περὶ τοῦ παρόντος ἀδικήματος, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς αἰσχύνης τοῦ δήμου. Κατιδὼν δέ τις ταῦτα νομοθέτης, τίθησι νόμον, καὶ μάλα καλῶς ἔχοντα, τὸν διαρρήδην ἀπαγορεύοντα τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ ταῦτα οὕτως εὖ προκατειληφότος τοῦ νομοθέτου, εὕρηνται κρείττονες λόγοι τῶν νόμων, οὓς εἰ μή τις ὑμῖν ἐρεῖ, λήσετε ἐξαπατηθέντες. τούτων γάρ τινες τῶν τοὺς ὑπευθύνους στεφανούντων παρὰ τοὺς νόμους, οἱ μὲν φύσει μέτριοί εἰσιν, εἰ δή τις ἐστὶ μέτριος τῶν τὰ παράνομα γραφόντων. ἀλλ' οὖν προβάλλονταί γέ τι πρὸ τῆς αἰσχύνης. προσεγγράφουσι γάρ τι πρὸς τὰ ψηφίσματα, στεφανοῦν τὸν ὑπεύθυνον, ἐπειδὰν λόγον, καὶ εὐθύνας τῆς ἀρχῆς δῷ. καὶ ἡ μὲν πόλις τὸ ἴσον ἀδίκημα ἀδικεῖται. προκα

ταλαμ

λαμβάνονται γὰρ ἐπαίνοις, καὶ στεφάνοις αἱ εὔθυναι. ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων ἐνδείκνυται τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι γέγραφε μὲν παράνομα, αἰσχύνεται δὲ ἐφ' οἷς ἡμάρτηκε. Κτησιφῶν δὲ ὦ ἀθηναῖοι ὑπερπηδήσας τὸν νόμον τὸν περὶ τῶν ὑπευθύνων κείμενον, καὶ τὴν πρόφασιν, ἣν ἐγὼ ἀρτίως προεῖπον ὑμῖν, ἀνελὼν, πρὶν λόγον, πρὶν εὐθύνας δοῦναι, γέγραφε μεταξὺ δημοσθένην ἄρχοντα στεφανοῦν. λέξουσι δὲ ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἕτερόν τινα λόγον ὑπεναντίον τῷ ἀρτίως εἰρημένῳ. ὡς ἄρα ὅσα τις αἱρετὸς ὢν πράττει κατὰ ψήφισμα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀρχὴ, ἀλλ' ἐπιμέλειά τις, καὶ διακονία. ἀρχὰς δὲ φήσουσιν ἐκείνας εἶναι ἃς οἱ θεσμοθέται ἀποκληροῦσιν ἐν τῷ θησείῳ, κἀκείνας, ἃς ὁ δῆμος εἴωθε χειροτονεῖν ἐν ἀρχαιρεσίαις, στρατηγοὺς, καὶ ἱππάρχους, καὶ τὰς μετὰ τούτων ἀρχὰς, τὰ δ' ἄλλα πάντα πραγματείας προστεταγμένας κατὰ ψήφισμα. ἐγὼ δὲ πρὸς τοὺς λόγους τοὺς τούτων, νόμον ὑμέτερον παρέξομαι, ὃν ὑμεῖς ἐνομοθετήσατε, λύσειν ἡγούμενοι τὰς τοιαύτας προφάσεις, ἐν ᾧ διαρρήδην γέγραπται, τὰς χειροτονητάς φησιν ἀρχὰς, ἁπάσας ἑνὶ περιλαβὼν ὀνόματι ὁ νομοθέτης, καὶ προσειπὼν ἀρχὰς ἁπάσας

ἄρχειν, ἃς ὁ δῆμος χειροτονεῖ, καὶ τοὺς ἐπιστάτας φησὶ τῶν δημοσίων ἔργων. ἔστι δὲ ὁ δημοσθένης τειχοποιός, ἐπιστάτης τοῦ μεγίστου τῶν ἔργων, καὶ πάντες ὅσοι διαχειρίζουσί τι τῶν τῆς πόλεως πλέον ἢ τριάκονθ' ἡμέρας, καὶ ὅσοι λαμβάνουσιν ἡγεμονίας δικαστηρίων, οἱ δὲ τῶν ἔργων ἐπιστάται πάντες ἡγεμονίᾳ χρῶνται δικαστηρίου. τί τούτους κελεύει ποιεῖν; οὐ διακονεῖν, ἀλλ' ἄρχειν, δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ἐπειδὴ καὶ αἱ κληρωταὶ ἀρχαὶ οὐκ ἀδοκίμαστοι, ἀλλὰ δοκιμασθεῖσαι ἄρχουσι, καὶ λόγον καὶ εὐθύνας ἐγγράφειν πρὸς τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς λογιστὰς, καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς, κελεύει. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, τοὺς νόμους αὐτοὺς ὑμῖν ἀναγνώσεται. Νόμοι. ὅταν τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἃς ὁ νομοθέτης ἀρχὰς ὀνομάζει, οὗτοι προσαγορεύωσι πραγματείας, καὶ ἐπιμελείας, ὑμέτερον ἔργον ἐστὶν ἀπομνημονεύειν, καὶ ἀντιτάττειν τὸν νόμον πρὸς τὴν τούτων ἀναίδειαν, καὶ ὑποβάλλειν αὐτοῖς, ὅτι οὐ προσδέχεσθε κακοῦργον σοφιστὴν, οἰόμενον ῥήμασι τοὺς νόμους ἀναιρήσειν, ἀλλ' ὅσῳ ἄν τις ἄμεινον λέγῃ, παράνομα γεγραφὼς, τοσούτῳ μείζονος ὀργῆς τεύξεται. καὶ ~~γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τὸ~~

αὐτὸ

αὐτὸ φθέγγεσθαι τὸν ῥήτορα, καὶ τὸν νόμον. ὅταν δὲ ἑτέραν μὲν φωνὴν ἀφίησιν ὁ νόμος, ἑτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τοῦ νόμου δικαίῳ χρὴ διδόναι τὴν ψῆφον, οὐ τῇ τοῦ λέγοντος ἀναισχυντίᾳ. πρὸς δὲ δὴ τὸν ἄφυκτον λόγον, ὅν φησι Δημοσθένης, βραχέα βούλομαι προειπεῖν. λέξει γὰρ οὗτος, τειχοποιός εἰμι. ὁμολογῶ. ἀλλ' ἐπιδέδωκα τῇ πόλει μνᾶς ἑκατὸν, καὶ τὸ ἔργον μεῖζον ἐξείργασαι, τίνος οὖν εἰμὶ ὑπεύθυνος, εἰ μή τις ἐστὶν εὐνοίας εὐθύνη; πρὸς δὴ ταύτην τὴν πρόφασιν ἀκούσατέ μου λέγοντος καὶ δίκαια, καὶ συμφέροντα. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ πόλει οὕτως ἀρχαίᾳ οὔσῃ, καὶ τηλικαύτῃ τὸ μέγεθος, οὐδείς ἐστιν ἀνυπεύθυνος τῶν καὶ ὁπωσοῦν πρὸς τὰ κοινὰ προσεληλυθότων. διδάξω δ' ὑμᾶς πρῶτον ἐπὶ τῶν παραδόξων, οἷον τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς ἱερείας, ὑπευθύνους εἶναι κελεύει ὁ νόμος, καὶ συλλήβδην ἅπαντας, καὶ χωρὶς ἑκάστους κατὰ σῶμα τοὺς τὰ γέρα μόνον λαμβάνοντας, καὶ τὰς εὐχὰς ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχομένους, καὶ οὐ μόνον ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὰ γένη, Εὐμολπίδας, καὶ κήρυκας, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας. πάλιν τοὺς τριηράρχους ὑπευθύνους εἶναι κελεύει ὁ νόμος, οὐ τὰ κοινὰ δια-

χρείσαντας, οὐδ' ἀπὸ τῶν ὑμετέρων προσόδων
πολλὰ μὲν ὑφαιρουμένους, βραχέα δὲ κατατι=
θέντας, ἐπιδιδόναι δὲ φάσκοντας, ἀποδι=
δόντας δὲ ὑμῖν τὰ ὑμέτερα, ἀλλ' ὁμολογουμέ=
νως τὰς πατρῴας οὐσίας εἰς τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀνη
λωκότας φιλοτιμίαν. οὐ τοίνυν μόνοι οἱ τριήραρ
χοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν τῇ πόλει συνε
δρίων ὑπὸ τὴν τῶν δικαστηρίων ἔρχεται ψῆ
φον. πρῶτον μὲν γὰρ τὴν βουλὴν τὴν ἐν ἀρείῳ
πάγῳ ἐγγράφειν πρὸς τοὺς λογιστὰς ὁ νόμος κε
λεύει, λόγον, καὶ εὐθύνας διδόναι καὶ τῶν ἐ-
κεῖ σκυθρωπῶν, καὶ τῶν μεγίστων κύριον ἄγει
ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ψῆφον. οὐκ ἄρα στεφανωθή-
σεται ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου; οὐδὲ γὰρ πά
τριον αὐτοῖς ἐστίν. οὐκ ἄρα φιλοτιμοῦνται; πά=
νυ γε. ἀλλ' οὐκ ἀγαπῶσιν, ἐάν τις παρ' αὐ-
τοῖς μὴ ἀδικῇ, ἀλλ' ἐάν τις ἐξαμαρτάνῃ, κο-
λάζουσιν, οἱ δὲ ὑμέτεροι ῥήτορες τρυφῶσι. πά-
λιν τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους ὑπεύθυ-
νον πεποίηκεν ὁ νομοθέτης, καὶ οὕτως ἰσχυρῶς
ἀπιστεῖ τοῖς ὑπευθύνοις, ὥστ' εὐθέως ἀρχόμε=
νος τῶν νόμων λέγει. ἀρχὴν ὑπεύθυνόν φη-
σι μὴ ἀποδημεῖν. ὦ ἡράκλεις ὑπολάβοι ἄν τις,
ὅτι ἦρξα μὴ ἀποδημήσω; ἵνα γε μὴ προλαβὼν

χρή=

χρήματα τῆς πόλεως, ἢ πράξεις, δρασμῶ χρήσῃ. πάλιν ὑπεύθυνον οὐκ ἐᾷ τὴν οὐσίαν καθιεροῦν, οὐδὲ ἀνάθημα ἀναθεῖναι, οὐδὲ ἐκποίητον γενέσθαι, οὐδὲ διαθέσθαι τὰ ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἄλλα πολλά. ἑνὶ δὲ λόγῳ ἐνεχυράζει τὰς οὐσίας ὁ νομοθέτης, τὰς τῶν ὑπευθύνων, ἕως ἂν λόγον ἀποδῶσι τῇ πόλει. ναί, ἀλλ᾽ ἔστι τις ἄνθρωπος ὃς οὔτε εἴληφεν οὐδὲν τῶν δημοσίων, οὔτ᾽ ἀνήλωκε, προσῆλθε δὲ πρός τι τῶν κοινῶν, καὶ τοῦτον ἀποφέρειν κελεύει λόγον πρὸς τοὺς λογιστὰς, καὶ πῶς ὅγε μηδὲν λαβὼν, μηδ᾽ ἀναλώσας ἀποίσει λόγον τῇ πόλει, αὐτὸς ὑποβάλλει, καὶ διδάσκει ὁ νόμος, ἃ χρὴ γράφειν. κελεύει γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἐγγράφειν, ὅτι οὔτ᾽ ἔλαβον οὐδὲν τῶν τῆς πόλεως, οὔτ᾽ ἀνήλωσα. ἀνεύθυνον δὲ καὶ ἀζήτητον, καὶ ἀνεξέταστον οὐδὲν ἐστι τῶν ἐν τῇ πόλει. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, αὐτῶν ἀκούσατε τῶν νόμων. Νόμοι. ὅταν τοίνυν μάλιστα θρασύνηται Δημοσθένης, λέγων ὡς διὰ τὴν ἐπίδοσιν οὐκ ἔστιν ὑπεύθυνος, ἐκεῖνο αὐτῷ ὑποβάλλετε, οὐκοῦν ἐχρῆν σε ὦ Δημόσθενες ἐᾶσαι τὸν τῶν λογιστῶν κήρυκα κηρῦξαι τὸ πάτριον καὶ ἔννομον κήρυγμα τοῦτο, τίς βούλεται κατηγορεῖν; ἔασον ἀμφισβητῆσαί σοι τὸν βουλόμενον τῶν πολιτῶν, ὡς

οὐκ

οὐκ ἐπιδέδωκας, ἀλλ' ἀπὸ πολλῶν, ὧν ἔχεις εἰς
τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίαν μικρὰ κατέθηκας,
δέκα τάλαντα εἰς ταῦτα ἐκ τῆς πόλεως εἰλη-
φώς. μὴ ἅρπαζε τὴν φιλοτιμίαν. μηδὲ ἐξαιροῦ
τῶν δικαστῶν τὰς ψήφους ἐκ τῶν χειρῶν, μηδ'
ἔμπροσθεν τῶν νόμων, ἀλλ' ὕστερος πολιτεύου.
ταῦτα γὰρ ὀρθοῖ τὴν δημοκρατίαν. πρὸς μὲν
οὖν τὰς κοινὰς προφάσεις, ἃς οὗτοι προφασιοῦν-
ται, μέχρι δεῦρο εἰρήσθω μοι. ὅτι δὲ ὄντως ἦν
ὑπεύθυνος ὁ Δημοσθένης ὅθ' οὗτος εἰσήνεγ-
κε τὸ ψήφισμα, ἄρχων μὲν τὴν ἐπὶ τῶν θεωρι-
κῶν ἀρχὴν, ἄρχων δὲ τὴν τῶν τειχοποιῶν, οὐδε-
τέρας δέπω τῶν ἀρχῶν τούτων λόγον ὑμῖν οὐ-
δ' εὐθύνας δεδωκὼς, ταῦτ' ἤδη πειράσομαι
ὑμᾶς διδάσκειν ἐκ τῶν δημοσίων γραμμάτων.
καί μοι ἀνάγνωθι ἐπὶ τίνος ἄρχοντος, ποί-
ου μηνὸς, καὶ ἐν τίνι ἡμέρᾳ, καὶ ἐν ποίᾳ ἐκκλη-
σίᾳ ἐχειροτονήθη Δημοσθένης τὴν ἀρχὴν τὴν
ἐπὶ τῶν θεωρικῶν, ὅτι μεσοῦντα τὴν ἀρχὴν ἔ-
γραψεν αὐτὸν στεφανοῦν. ἀναγίνωσκε. Διαλογι-
σμὸς τῶν ἡμερῶν. οὐκοῦν εἰ μηδὲν ἔτι περαιτέ-
ρω τούτου δείξαιμι, δικαίως ἂν ἁλίσκοιτο κτη-
σιφῶν. αἱρεῖ γὰρ αὐτὸν οὐχ ἡ κατηγορία ἡ ἐμὴ,
ἀλλὰ τὰ δημόσια γράμματα. πρότερον μὲν

τοίνυν

τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἀντιγραφεὺς ἦν χειροτονητὸς τῇ πόλει, ὃς καθ' ἑκάστην πρυτανείαν ἀπελογίζετο τὰς προσόδους τῷ δήμῳ. διὰ δὲ τὴν πρὸς εὔβουλον γενομένην πίστιν ὑμῖν, οἱ ἐπὶ τὸ θεωρικὸν κεχειροτονημένοι ἦρχον μὲν πρὶν ἢ τὸν ἡγήμονος νόμον γενέσθαι, τὴν τοῦ ἀντιγραφέως ἀρχήν, ἦρχον δὲ τὴν τῶν ἀποδεκτῶν καὶ νεωρίων ἀρχήν, καὶ σκευοθήκην ᾠκοδόμουν. ἦσαν δὲ καὶ ὁδοποιοί, καὶ σχεδὸν τὴν ὅλην διοίκησιν εἶχον τῆς πόλεως. καὶ οὐ κατηγορῶν αὐτῶν, οὐδ' ἐπιτιμῶν λέγω, ἀλλ' ἐκεῖνο ὑμῖν ἐνδείξασθαι βούλομαι, ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης ἐάν τις μιᾶς ἀρχῆς τῆς ἐλαχίστης ὑπεύθυνος ᾖ, τοῦτον οὐκ ἐᾷ πρὶν ἂν λόγους, καὶ εὐθύνας δῷ στεφανοῦν. ὁ δὲ κτησιφῶν δημοσθένην, τὸν συλλήβδην ἁπάσας τὰς ἀθήνησιν ἀρχὰς ἄρχοντα, οὐκ ὤκνησε γράψαι στεφανῶσαι. ὡς τοίνυν καὶ τὴν τῶν τειχοποιῶν ἀρχὴν ἦρχεν ὅθ' οὗτος τὸ ψήφισμα ἔγραψε, καὶ τὰ δημόσια χρήματα διεχείριζε, καὶ ἐπιβολὰς ἐπέβαλε, καθάπερ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες, καὶ δικαστηρίων ἡγεμονίας ἐλάμβανε, τούτων ὑμῖν αὐτὸν δημοσθένην, καὶ κτησιφῶντα, μάρτυρας παρέξομαι. ἐπὶ γὰρ χαιρώνδου ἄρχοντος, θαργηλιῶνος μηνὸς

δευτέρᾳ

δευτέρᾳ φθίνοντος ἐκκλησίας οὔσης, ἔγραψε ψήφισμα Δημοσθένης, ἀγορὰν ποιῆσαι τῶν φυλῶν, σκιῤῥοφοριῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, καὶ τρίτῃ, καὶ ἐπέταξεν ἐν τῷ ψηφίσματι, ἑκάστης τῶν φυλῶν ἑλέσθαι τοὺς ἐπιμελησομένους τῶν ἔργων ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ ταμίας. καὶ μάλα ὀρθῶς, ἵν᾽ ἡ πόλις ἔχῃ ὑπεύθυνα σώματα, παρ᾽ ὧν ἔμελλε τῶν ἀνηλωμένων λόγον ἀπολήψεσθαι. καί μοι λέγε τὰ ψηφίσματα. Ψηφίσματα. Ναί, ἀλλ᾽ ἀντιδιαπλέκει πρὸς τοῦτο, εὐθέως λέγων, ὡς οὔτ᾽ ἔλαχε τειχοποιός, οὔτ᾽ ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου. καὶ περὶ τούτου δημοσθένης μὲν, καὶ κτησιφῶν πολὺν ποιήσονται λόγον, ὁ δὲ γνόμενος, βραχὺς, καὶ σαφὴς, καὶ ταχὺ λύων τὰς τούτων τέχνας. μικρὰ δὲ ὑμῖν ὑπὲρ αὐτῶν πρῶτον προειπεῖν βούλομαι. ἔστι γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς εἴδη τρία. ὧν ἓν μὲν καὶ πᾶσι φανερώτατον, οἱ κληρωτοί, καὶ οἱ χειροτονητοὶ ἄρχοντες. Δεύτερον δὲ, ὅσοι τι διαχειρίζουσι τῶν τῆς πόλεως ὑπὲρ τριάκοντα ἡμέρας, καὶ οἱ τῶν δημοσίων ἔργων ἐπιστάται. Τρίτον δ᾽ ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι αἱρετοὶ, ἡγεμονίας δικαστηρίων λαμβάνουσι, καὶ τούτους ἄρχειν δοκιμασθέντας.

τας. ἐπειδὰν δὲ ἀφέλῃ τις τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου κεχειροτονημένους, καὶ τοὺς κληρωτοὺς ἄρχοντας, καταλείπεται οὓς αἱ φυλαὶ, καὶ αἱ τριττύες, καὶ οἱ δῆμοι ἐξ ἑαυτῶν αἱροῦνται τὰ δημόσια χρήματα διαχειρίζειν, τούτους αἱρετοὺς ἄρχοντας εἶναι. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν ὥσπερ νῦν, ἐπιταχθῇ τι ταῖς φυλαῖς, ἢ τάφρους ἐξεργάζεσθαι, ἢ τριήρεις ναυπηγεῖσθαι. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων μαθήσεσθε. Νόμοι. ἀναμνήσθητε δὴ τοὺς προειρημένους λόγους, ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης τοὺς ἐκ τῶν φυλῶν ἄρχειν κελεύει δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἡ δὲ πανδιονὶς φυλὴ, ἄρχοντα καὶ τειχοποιὸν ἀπέδειξε Δημοσθένην, ὃς ἐκ τῆς διοικήσεως εἰς ταῦτα ἔχει, μικροῦ δεῖν, δέκα τάλαντα. ἕτερος δὲ ἀπαγορεύει νόμος, ἀρχὴν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦν. ὑμεῖς δὲ ὀμωμόκατε κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι, ὁ δὲ ῥήτωρ γέγραφε τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν, μὴ προσθεὶς, ἐπειδὰν δῷ λόγον, καὶ εὐθύνας. ἐγὼ δὲ ἐξελέγξω τὸ παράνομον, μάρτυρας ἅμα τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα, καὶ τοὺς ἀντιδίκους παρεχόμενος. πῶς οὖν ἄν τις περιφανέστερον ἐπιδείξειεν ἄνθρωπον παρανομοῦντα γεγραφότα; ὡς τοίνυν καὶ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ

στεφά-

στεφανοῦ παρανόμως ἐν τῷ ψηφίσματι κελεύει
γίνεσθαι, καὶ τοῦθ' ὑμᾶς διδάξω. ὁ γὰρ νόμος
διαῤῥήδην κελεύει, ἐὰν μέν τινα στεφανοῖ ἡ
βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνακηρύττεσθαι.
ἐὰν δὲ ὁ δῆμος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἄλλοθι δὲ μη-
δαμοῦ. καί μοι λέγε τὸν νόμον. Νόμος. Οὗ-
τος ὁ νόμος ὦ ἀθηναῖοι, καὶ μάλα καλῶς ἔ-
χει. οὐ γάρ, οἶμαι, ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥή-
τορα σεμνύνεσθαι πρὸς τοὺς ἔξωθεν, ἀλλ' ἀγα-
πᾶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τιμώμενον ὑπὸ τοῦ δή-
μου, καὶ μὴ ἐργολαβεῖν ἐν τοῖς κηρύγμασιν. ὁ
μὲν νομοθέτης οὕτως, ὁ δὲ κτησιφῶν πῶς; ἀ-
ναγίνωσκε τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα. ἀκού-
ετε ὦ ἀθηναῖοι ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης κελεύει ἐν
τῷ δήμῳ ἐν πνυκὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνακηρύτ-
τειν τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον, ἄλλοθι δὲ
μηδαμοῦ, κτησιφῶν δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ οὐ τοὺς νό-
μους μόνον ὑπερβάς, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον μετε-
νεγκών, οὐδὲ ἐκκλησιαζόντων ἀθηναίων, ἀλλὰ
τραγῳδῶν ἀγωνιζομένων καινῶν, οὐδ' ἐναν-
τίον τοῦ δήμου, ἀλλ' ἐναντίον τῶν ἑλλήνων, ἵν'
ἡμῖν συνειδῶσιν οἷον ἄνδρα τιμῶμεν. οὕτω
τοίνυν περιφανῶς παράνομα γεγραφὼς παρα-
ραταχθεὶς μετὰ δημοσθένους ἐποίσει τέχνας
τοῖς

τοῖς νόμοις, ἃς ἐγὼ δηλώσω, καὶ προσέχω ὑ-
μῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. οὗτοι γὰρ
ὡς μὲν οὐκ ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι τὸν ὑπὸ τοῦ
δήμου στεφανούμενον μὴ κηρύττειν ἔξω τῆς ἐκ-
κλησίας, οὐχ ἕξουσι λέγειν, οἴσουσι δὲ εἰς τὴν ἀ-
πολογίαν τὸν Διονυσιακὸν νόμον, καὶ χρήσον-
ται τοῦ νόμου μέρει τινί, κλέπτοντες τὴν ἀκρόα-
σιν ὑμῶν, καὶ παρέξονται νόμον οὐδὲν προσή-
κοντα τῇδε τῇ γραφῇ, καὶ λέξουσιν, ὡς εἰσὶ τῇ
πόλει δύο νόμοι κείμενοι περὶ τῶν κηρυγμάτων,
εἷς μὲν, ὃν νῦν ἐγὼ παρέχομαι, διαῤῥήδην ἀπα-
γορεύοντα τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον μὴ
κηρύττεσθαι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. ἕτερον δὲ εἶναι
νόμον φήσουσιν ἐναντίον τούτῳ, τὸν δεδωκότα
ἐξουσίαν, ποιεῖσθαι τὴν ἀνάῤῥησιν τοῦ στεφάνου
τραγῳδοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐὰν ψηφίσηται ὁ δῆ-
μος. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν νόμον φήσουσι γεγρα-
φέναι τὸν Κτησιφῶντα. ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς τού-
των τέχνας παρέξομαι συνηγόρους τοὺς νόμους τοὺς
ὑμετέρους, ὅπερ διατελῶ σπουδάζων παρὰ πᾶ-
σαν τὴν κατηγορίαν. εἰ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἀληθές,
καὶ τοιοῦτον ἔθος παραδέδυκεν ὑμῶν εἰς τὴν
πολιτείαν, ὥστε ἀκύρους νόμους ἐν τοῖς κυρίοις
ἀναγεγράφθαι, καὶ δύο περὶ μιᾶς πράξεως

ὑπεναντίους ἀλλήλοις, τί ἂν ἔτι ταύτην, εἴποι τις, εἶναι τὴν πολιτείαν, ἐν ᾗ ταῦτα προστάττουσιν οἱ νόμοι ποιεῖν, καὶ μὴ ποιεῖν; ἀλλ' οὐκ ἔχει ταῦτα οὕτως, μήθ' ὑμεῖς ποτὲ εἰς τοσαύτην ἀταξίαν τῶν νόμων προβαίητε, οὔτε ἠμέληται περὶ τῶν τοιούτων τῷ νομοθέτῃ, τῷ τὴν δημοκρατίαν καταστήσαντι, ἀλλὰ διαρρήδην προστέτακται τοῖς θεσμοθέταις, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν διορθοῦν ἐν τῷ δημοσίῳ τοὺς νόμους ἀκριβῶς ἐξετάσαντας, καὶ σκεψαμένους εἴ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος νόμῳ, ἢ ἄκυρος ἐν τοῖς κυρίοις, ἢ εἴ που εἰσὶ νόμοι πλείους ἑνὸς ἀναγεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως. κἄν τι τοιοῦτον εὑρίσκωσιν, ἀναγεγραφότας ἐν σανίσιν, ἐκτιθέναι κελεύει πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, τοὺς δὲ πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν, ἐπιγράψαντας νομοθέτας, τὸν δ' ἐπιστάτην τῶν προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ δήμῳ, καὶ τοὺς μὲν ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ καταλείπειν, ὅπως ἂν εἷς ᾖ νόμος, καὶ μὴ πλείους ἑκάστης πράξεως. καί μοι λέγε τοὺς νόμους. Νόμοι. εἰ τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἀληθὴς ἦν ὁ παρὰ τούτων λόγος, καὶ ἦσαν δύο κείμενοι νόμοι περὶ τῶν κηρυγμάτων, ἐξ ἀνάγκης οἶμαι τῶν μὲν θεσμοθετῶν

ἐξευρόν-

ἐξιόντων, τῶν δὲ πρυτάνεων ἀποδιδόντων τοῖς νομοθέταις, ἀνῄρητ' ἂν ὁ ἕτερος τῶν νόμων, ἤτοι ὁ τὴν ἐξουσίαν δεδωκὼς ἀνειπεῖν, ἢ ὁ ἀπαγορεύων. ὁπότε δὲ μηδὲν τούτων γίνηται, φανερῶς δήπου ἐξελέγχονται οὐ μόνον ψευδῆ λέγοντες, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀδύνατα γενέσθαι. ὅθεν δὴ τὸ ψεῦδος τοῦτ' ἐπιφέρουσιν, ἐγὼ διδάξω ὑμᾶς, προειπὼν ὧν ἕνεκα οἱ νόμοι ἐτέθησαν, οἱ περὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ κηρυγμάτων. γινομένων γὰρ τῶν ἐν ἄστει τραγῳδῶν, ἀνεκήρυττόν τινες, οὐ πείσαντες τὸν δῆμον, οἱ μὲν, ὅτι στεφανοῦνται ὑπὸ τῶν φυλετῶν, ἕτεροι δὲ ὑπὸ τῶν δημοτῶν, ἄλλοι δέ τινες ὑποκηρυξάμενοι, τοὺς αὑτῶν οἰκέτας ἀφίεσαν ἀπελευθέρους, μάρτυρας τῆς ἀπελευθερίας τοὺς ἕλλήνας ποιούμενοι. ὃ δ' ἦν ἐπιφθονώτατον, προξενίας τινὲς εὑρημένοι ἐν ταῖς ἔξω πόλεσι, διεπράττοντο ἀναγορεύεσθαι ὅτι στεφανοῖ αὐτοὺς ὁ δῆμος, εἰ οὕτω τύχοι, ὁ τῶν ῥοδίων, ἢ χίων, ἢ καὶ ἄλλης τινὸς πόλεως, ἕνεκα ἀρετῆς, καὶ ἀνδραγαθίας. καὶ ταῦτα ἔπραττον, οὐχ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τῆς βουλῆς τῆς ὑμετέρας στεφανούμενοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δήμου πείσαντες ὑμᾶς, καὶ μετὰ ψηφίσματος πολλὴν χάριν καταθέμενοι, ἀλλ' αὐτοὶ προελόμενοι ἄνευ

δόγματος ὑμετέρου. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου συνέβαινε τοὺς μὲν θεατάς, καὶ τοὺς χορηγοὺς καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐνοχλεῖσθαι, τοὺς δὲ ἀνακηρυττομένους ἐν τῷ θεάτρῳ, μείζοσι τιμᾶσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένων. τοῖς μὲν γὰρ ἀποδέδεικτο τόπος ἡ ἐκκλησία, ἐν ᾗ χρὴ στεφανοῦσθαι, καὶ ἀπείρητο ἄλλοθι μηδαμοῦ κηρύττεσθαι. οἱ δὲ ἀνηγορεύοντο ἐνώπιον ἁπάντων τῶν ἑλλήνων. κἀκεῖνοι μὲν μετὰ ψηφίσματος πείσαντες ὑμᾶς, οὗτοι δ᾽ ἄνευ ψηφίσματος.

Συνιδὼν δή τις ταῦτα νομοθέτης τίθησι νόμον οὐδὲν ἐπικοινωνοῦντα τῷ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένων νόμῳ. οὔτε λύσας ἐκεῖνον, οὐδὲ γὰρ ἡ ἐκκλησία ἠνωχλεῖτο, ἀλλὰ τὸ θέατρον, οὔτε ἐναντίον τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις τιθείς, οὐ γὰρ ἔξεστιν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄνευ ψηφίσματος ὑμετέρου στεφανουμένων ὑπὸ τῶν φυλετῶν, καὶ δημοτῶν, καὶ περὶ τῶν οἰκέτας ἀπελευθερούντων, καὶ περὶ τῶν ξενικῶν στεφάνων. καὶ διαῤῥήδην ἀπαγορεύει μήτε οἰκέτην ἀπελευθεροῦν ἐν τῷ θεάτρῳ, μήτε ὑπὸ τῶν φυλετῶν, ἢ δημοτῶν ἀναγορεύεσθαι στεφανούμενον, μήθ᾽ ὑπ᾽ ἄλλου φησὶ μηδενός, ἢ ἄτιμον εἶναι τὸν κήρυκα. ὅταν οὖν ἀποδείξῃ τοῖς μὲν

ὑπὸ

ὑπὸ τῆς βουλῆς στεφανουμένοις, εἰς τὸ βουλευτήριον ἀναῤῥηθῆναι, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένοις εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τοῖς δ' ὑπὸ τῶν δημοτῶν στεφανουμένοις καὶ φυλετῶν ἀπεῖπε μὴ κηρύττεσθαι τοῖς τραγῳδοῖς, ἵνα μηδεὶς ἐρανίζων στεφάνους, καὶ κηρύγματα ψευδῆ, φιλοτιμίαν κτᾶται, προσαπεῖπε δὲ ἐν τῷ νόμῳ μηδὲ ὑπὸ ἄλλου μηδενὸς ἀνακηρύττεσθαι ἀπούσης βουλῆς, καὶ δήμου, καὶ φυλετῶν, καὶ δημοτῶν. ὅταν δέ τις ταῦτα ἀφέλῃ, τί τὸ καταλειπόμενόν ἐστι, πλὴν οἱ ξενικοὶ στέφανοι; ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, μέγα σημεῖον ὑμῖν τούτου ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων ἐπιδείξω. αὐτὸν γὰρ τὸν χρυσοῦν στέφανον, ὃς ἂν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐν ἄστει ἀναῤῥηθῇ, ἱερὸν εἶναι τῆς ἀθηνᾶς κελεύει ὁ νόμος, ἀφελόμενος τὸν στεφανούμενον. καίτοι, τίς ἂν ὑμῶν τολμήσειε τοσαύτην ἀνελευθερίαν καταγνῶναι τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων; μὴ γὰρ ὅτι πόλις, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἰδιώτης οὐδεὶς οὕτως ἀγεννὴς γένοιτο, ὥστε ὃν αὐτὸς ἔδωκε στέφανον ἅμα ἀνακηρύττειν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ καθιεροῦν. ἀλλ' οἶμαι διὰ τὸ ξενικὸν εἶναι τὸν στέφανον, καὶ καθιέρωσις γίγνηται, ἵνα μηδεὶς ἀλλοτρίαν εὔνοιαν περὶ πλείονος ποιούμενος τῆς πατρίδος,

χείρων γένηται τὴν ψυχήν. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνον
τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναρρηθέντα στέφανον οὐ-
δεὶς καθιεροῖ, ἀλλ' ἔξεστι κεκτῆσθαι, ἵνα μὴ μό-
νον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου ἔχοντες ἐν τῇ
οἰκίᾳ τὸ ὑπόμνημα, μηδέποτε κακοὶ τὴν ψυ-
χὴν εἰς τὸν δῆμον γίνωνται, καὶ διὰ τοῦτο προ-
σέθηκεν ὁ νομοθέτης μὴ κηρύττεσθαι τὸν ἀλλό-
τριον στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐὰν μὴ ψηφίση-
ται ὁ δῆμος, ἵν' ἡ πόλις ἡ βουλομένη τινὰ
τῶν ἡμετέρων στεφανοῦν, πρέσβεις πέμψασα
δεηθῇ τοῦ δήμου, ἵνα κηρυττόμενος μείζω χά-
ριν εἰδῇ τῶν στεφανούντων ὑμῖν, ἢ τοῖς στεφανοῦ-
σιν, ὅτι κηρῦξαι ἐπετρέψατε. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέ-
γω, τῶν νόμων αὐτῶν ἀκούσατε. Νόμοι. ἐπει-
δὰν τοίνυν ἐξαπατῶντες ὑμᾶς λέγωσιν, ὡς
προσγέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, ἐξεῖναι στεφανοῦν
ἐὰν ψηφίσηται ὁ δῆμος, ἀπομνημονεύετε
αὐτοῖς ὑποβαλεῖν. ναί, εἴ γε σέ τις ἄλλη πό-
λις στεφανοῖ. εἰ δὲ ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων, ἀποδέ-
δεικταί σοι τόπος, ὅπου δεῖ τοῦτο γίνεσθαι, ἀπεί-
ρηταί σοι ἔξω τῆς ἐκκλησίας μὴ κηρύττεσθαι. τὸ
γάρ, ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ, ὅ, τι ἐστὶν ὅλην τὴν ἡμέ-
ραν λέγε. οὐ γὰρ ἀποδείξεις ὡς ἔννομα γέγρα-
φας. ἔστι δὲ ὑπόλοιπόν μοι μέρος τῆς κατηγο-

ρίας,

ρίας, ἐφ᾽ ᾧ μάλιστα σπουδάζω. τὸ δ᾽ ἐστὶν ἡ πρό
φασις, δι᾽ ἣν αὐτὸν ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι, λέγει γὰρ
οὕτως ἐν τῷ ψηφίσματι, καὶ τὸν κήρυκα ἀναγο
ρεύειν ἐν τῷ θεάτρῳ πρὸς τοὺς ἕλληνας, ὅτι στε-
φανοῖ αὐτὸν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων ἀρετῆς ἕνε
κα, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι διατε
λεῖ λέγων, καὶ πράττων τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ. ἁ=
πλοῦς δὴ παντάπασιν ὁ μετὰ ταῦτα ἡμῖν λό
γος γίνεται, καὶ ὑμῖν ἀκούσασι, κρῖναι εὐμαθής.
δεῖ γὰρ δήπου τὸν μὲν κατηγοροῦντα ἐμὲ τοῦθ᾽
ὑμῖν ἐπιδεικνύναι, ὡς εἰσιν οἱ κατὰ δημο=
σθένους ἔπαινοι ψευδεῖς, καὶ ὡς οὔτ᾽ ἤρξατο
λέγειν τὰ βέλτιστα, οὔτε νῦν διατελεῖ πράτ=
των τὰ συμφέροντα τῷ δήμῳ. κἂν τοῦτο ἐπι
δείξω, δικαίως δή που τὴν γραφὴν ἁλώσε-
ται κτησιφῶν. ἅπαντες γὰρ ἀπαγορεύουσι
οἱ νόμοι μηδένα ψευδῆ γράφειν ἐν τοῖς δημο
σίοις ψηφίσμασι. τῷ δ᾽ ἀπολογουμένῳ, τοὐ
ναντίον τούτου δεικτέον ἐστίν. ὑμεῖς δ᾽ ἡμῖν ἔσε
σθε τῶν λόγων κριταί. ἔχει δ᾽ οὕτως. ἐγὼ τὸν μὲν
βίον τὸν δημοσθένους ἐξετάζειν μακροτέρου λόγου
ἔργον ἡγοῦμαι εἶναι. τί γὰρ δεῖ νῦν ταῦτα λέγειν, ἢ
τὰ περὶ τὴν τοῦ τραύματος γραφὴν αὐτῷ συμβεβη
κότα, ὅτ᾽ ἐγράψατο εἰς ἄρειον πάγον δημομέλη

τὸν Παιανιέα, ἀνεψιὸν ὄντα ἑαυτοῦ, καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς ἐπιβουλήν, ἢ τὰ περὶ τὴν Κηφισοδότου στρατηγίαν, καὶ τὸν τῶν νεῶν ἔκπλουν τὸν εἰς Ἑλλήσποντον, ὅτε εἷς ὢν τῶν τριηράρχων Δημοσθένης, καὶ περιάγων τὸν στρατηγὸν ἐπὶ τῆς νεώς, καὶ συσιτῶν, καὶ συνθύων, καὶ συσπένδων, καὶ τούτων ἀξιωθεὶς διὰ τὸ πατρικὸς αὐτῷ φίλος εἶναι, οὐκ ὤκνησεν ἀπ' εἰσαγγελίας αὐτοῦ κρινομένου περὶ θανάτου κατήγορος γενέσθαι. καὶ ταῦτα ἤδη τὰ περὶ Μειδίαν, καὶ τοὺς κονδύλους, οὓς ἔλαβεν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ χορηγὸς ὤν, καὶ ὡς ἀπέδοτο τριάκοντα μνῶν ἅμα τε τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν, καὶ τὴν τοῦ δήμου καταχειροτονίαν, ἣν ἐν Διονύσου κατεχειροτόνησε Μειδίου. ταῦτα μὲν οὖν μοι δοκῶ, καὶ τ' ἄλλα τὰ τούτοις ὅμοια ὑπερβήσεσθαι, οὐ προδιδοὺς ὑμᾶς, οὐδὲ τὸν ἀγῶνα καταχαριζόμενος, ἀλλ' ἐκεῖνο φοβούμενος, μή μοι παρ' ὑμῶν ἀπαντήσῃ τὸ δοκεῖν μὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀρχαῖα δέ, καὶ λίαν ὁμολογούμενα. Καίτοι ὦ Κτησιφῶν, ὅτῳ τὰ μέγιστα τῶν αἰσχρῶν οὕτως ἐστὶ πιστὰ καὶ γνώριμα τοῖς ἀκούουσιν, ὥστε τὸν κατήγορον μὴ δοκεῖν ψευδῆ λέγειν, ἀλλὰ παλαιά, καὶ λίαν προσωμολογημένα, πότερα αὐτὸν δεῖ χρυσῷ

στεφάνῳ

στεφάνῳ στεφανωθῆναι, ἢ ψέγεσθαι; καί σε τὸν ψευδῆ, καὶ παράνομα τολμῶντα γράφειν, πότερα χρὴ καταφρονεῖν τῶν δικαστηρίων, ἢ δίκην τῇ πόλει διδόναι; περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων πειράσομαι σαφέστερον εἰπεῖν. καὶ γὰρ πυνθάνομαι μέλλειν δημοσθένην, ἐπειδὰν αὐτοῖς ὁ λόγος ἀποδοθῇ, καταριθμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄρα τῇ πόλει τέτταρες ἤδη γεγένηνται καιροί, ἐν οἷς αὐτὸς πεπολίτευται. ὧν ἕνα μὲν καὶ πρῶτον, ὥς ἔγωγε ἀκούω, καταλογίζεται ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πρὸς φίλιππον ὑπὲρ ἀμφιπόλεως ἐπολεμοῦμεν. τοῦτον δὲ ἀφορίζεται τὸν χρόνον τῇ γενομένῃ εἰρήνῃ, καὶ συμμαχίᾳ, ἣν φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος ἔγραψε, καὶ αὐτὸς οὗτος μετ' ἐκείνου, ὡς ἐγὼ δείξω. δεύτερον δὲ καιρόν φησι γενέσθαι ὃν ἤγομεν χρόνον τὴν εἰρήνην, δηλονότι μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐν ᾗ καταλύσας τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην τῇ πόλει, ὁ αὐτὸς ῥήτωρ ἔγραψε τὸν πόλεμον. τρίτον δέ, ὃν ἐπολεμοῦμεν χρόνον μέχρι τῆς ἀτυχίας τῆς ἐν χαιρωνείᾳ. τέταρτον δὲ τὸν νῦν παρόντα καιρόν. ταῦτα δὲ καταριθμησάμενος, ὡς ἀκούω, μέλλει με καλεῖν, καὶ ἐπερωτᾶν ὁποίου τούτων τῶν τεττάρων αὐτοῦ καιρῶν

κατηγορῶ, καὶ πότε αὐτὸν οὐ τὰ βέλτιστά φη
μι τῷ δήμῳ πεπολιτεῦσθαι, καὶ μὴ θέλω
ἀποκρίνασθαι, ἀλλ' ἐγκαλύπτωμαι, καὶ ἀπο
διδράσκω, ἐκκαλύψειν μέ φησι προσελθὼν,
καὶ ἄξειν ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ ἀναγκάσειν ἀπο-
κρίνασθαι. ἵν' οὖν μήθ' οὗτος ἰσχυρίζηται, ὑμεῖς
τε προειδῆτε, ἐγώ τε ἀποκρίνωμαι ἐναντίον
σοι τῶν δικαστῶν Δημόσθενες, καὶ τῶν ἄλλων πο
λιτῶν, ὅσοι δὴ ἔξωθεν περιεστᾶσι, καὶ τῶν ἑλλήνων
ὅσοις ἐπιμελὲς γέγονεν ὑπακούειν τῆς δὲ τῆς
κρίσεως (ὁρῶ δὲ οὐκ ὀλίγους παρόντας, ἀλλ' ὅσους
οὐδεὶς πώποτε μέμνηται πρὸς ἀγῶνα δημόσιον
παραγενομένους) ἀποκρίνομαι, ὅτι ἁπάντων
τῶν τεττάρων καιρῶν κατηγορῶ σου, οὓς σὺ διαι
ρεῖ, καὶ οἵ τε θεοὶ θέλωσι, καὶ οἱ δικασταὶ ἐξί-
σου ἡμῶν ἀκούσωσι, κἀγὼ δυνώμαι ἀπομνη-
μονεῦσαι, ἅ σοι σύνοιδα, πάνυ προσδοκῶ ἀ-
ποδείξειν τοῖς δικασταῖς τῆς μὲν σωτηρίας τῇ
πόλει τοὺς θεοὺς αἰτίους γεγενημένους, καὶ τοὺς φι
λανθρώπως καὶ μετρίως τοῖς τῆς πόλεως πράγ
μασι χρησαμένους, τῶν δὲ ἀτυχημάτων ἁπάν
των Δημοσθένην αἴτιον γεγενημένον. καὶ χρή
σομαι τῇ τοῦ λόγου τάξει ταύτῃ, ἣν τοῦτον πυν
θάνομαι ποιεῖσθαι μέλλειν. λέξω δὲ πρῶτον περὶ

τοῦ

τὸν πρῶτον καιρόν, τὸ δεύτερον περὶ τὸν δεύ-
τερον, καὶ τρίτον περὶ τὸν ἐφεξῆς, καὶ τέταρτον
περὶ τῶν νῦν καθεστηκότων πραγμάτων, καὶ δὴ
ἐπανάγω ἐμαυτὸν ἐπὶ τὴν εἰρήνην, ἣν σὺ καὶ 1
φιλοκράτης ἐγράψατε. ὑμῖν γὰρ ἐξεγένε-
το ἂν ὦ ἀθηναῖοι τὴν προτέραν ἐκείνην εἰρή-
νην ποιήσασθαι μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλ-
λήνων, εἴ τινες ὑμᾶς εἴασαν περιμεῖναι τὰς
πρεσβείας, ἃς ἦτε ἐκπεπομφότες κατ' ἐκεῖ-
νον τὸν καιρὸν εἰς τὴν ἑλλάδα, παρακαλοῦντες
ἐπὶ φίλιππον μετασχεῖν ἑλληνικοῦ συνεδρίου,
καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου παρ' ἑκόντων τῶν ἑλλήνων
ἀπολαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τούτων ἀπεστε-
ρήθητε διὰ δημοσθένην, καὶ φιλοκράτην, καὶ
τὰς τούτων δωροδοκίας, ἃς ἐδωροδόκησαν συ-
στάντες ἐπὶ τὸ δημόσιον τὸ ὑμέτερον. εἰ δέ
τισιν ὑμῶν ἐξαίφνης ἀκούσασιν ἀπιστότερος
προσπέπτωκεν ὁ τοιοῦτος λόγος, ἐκείνως τὴν
ὑπόλοιπον ποιήσασθε ἀκρόασιν, ὥσπερ ὅταν
περὶ χρημάτων ἀνηλωμένων διὰ πολλοῦ χρόνου
καθεζώμεθα ἐπὶ τοὺς λογισμούς. ἐρχόμεθα δή
που ψευδεῖς οἴκοθεν ἐνίοτε δόξας ἔχοντες κα-
τὰ τῶν λογισμῶν, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὰν ὁ λογισ-
μὸς συγκεφαλαιωθῇ, οὐδεὶς ὑμῶν ἐστιν

οὕτω

οὕτω δύσκολος τὴν φύσιν, ὅστις οὐκ ἀπέρχεται τοῦθ' ὁμολογήσας, καὶ ἐπινεύσας ἀληθὲς εἶναι, ὅ,τι ἂν αὐτὸς ὁ λογισμὸς αἱρῇ. οὕτω καὶ νυνὶ τὴν ἀκρόασιν ποιήσασθε, εἴ τινες ὑμῶν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν χρόνου ἥκουσιν οἴκοθεν τοιαύτην ἔχοντες τὴν δόξαν, ὡς ἄρα ὁ Δημοσθένης οὐδὲν πώποτε εἴρηκεν ὑπὲρ φιλίππου συστὰς μετὰ φιλοκράτους. ὅστις οὕτω διάκειται, μήτε ἀπογνώτω μηδὲν, μήτε καταγνώτω, πρὶν ἀκούσῃ, οὐ γὰρ δίκαιον, ἀλλ' ἐὰν ἐμοῦ διὰ βραχέων ἀκούσητε ὑπομιμνήσκοντος τοὺς καιρούς, καὶ τὸ ψήφισμα παρεχομένου, ὃ μετὰ φιλοκράτους ἔγραψε Δημοσθένης, ἐὰν αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας λογισμὸς ἐγκαταλαμβάνῃ τὸν Δημοσθένην, πλείω μὲν γεγραφότα ψηφίσματα μετὰ φιλοκράτους περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης, καὶ συμμαχίας, καθ' ὑπερβολὴν δὲ αἰσχύνης κεκολακευκότα φίλιππον, καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου πρέσβεις οὐκ ἀναμείναντα, αἴτιον δὲ γεγονότα τῷ δήμῳ τοῦ μὴ μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, ἔκδοτον δὲ φιλίππῳ πεποιηκότα κερσοβλέπτην τὸν θρᾴκης βασιλέα, ἄνδρα φίλον, καὶ σύμμαχον τῇ πόλει.

ἐὰν ταῦθ' ὑμῖν σαφῶς ἐπιδείξω, δέομαι

ὑμῶν

ὑμῶν μετρίαν δέησιν, ἐπινεύσατέ μοι πρὸς
θεῶν, τὸν πρῶτον τῶν τεττάρων καιρῶν μὴ κα-
λῶς αὐτὸν πεπολιτεῦσθαι. λέξω δὲ ὅθεν μάλι-
στα παρακολουθήσετε. ἔγραψε φιλοκράτης ἐξεῖ-
ναι φιλίππῳ δεῦρο κήρυκας καὶ πρέσβεις πέμ-
πειν περὶ εἰρήνης καὶ συμμαχίας. τοῦτο τὸ ψή-
φισμα ἐγράφη παρανόμων. ἧκον οἱ τῆς κρίσεως
χρόνοι. κατηγόρει μὲν λυκῖνος ὁ γραψάμενος,
ἀπελογεῖτο φιλοκράτης, συναπελογεῖτο δὲ
καὶ δημοσθένης, ἀπέφυγε φιλοκράτης. μετὰ
ταῦτα ἐπῄει ὁ χρόνος θεμιστοκλῆς ἄρχων, ἐν-
ταῦθα εἰσέρχεται βουλευτὴς εἰς τὸ βουλευτήριον
δημοσθένης, οὔτε λαχὼν, οὔτε ἐπιλαχὼν, ἀλλ'
ἐκ παρασκευῆς πριάμενος, ἵν' εἰς ὑποδοχὴν
ἅπαντα καὶ λέγῃ καὶ πράττῃ φιλοκράτη, ὡς
αὐτὸ ἔδειξε τὸ ἔργον. νικᾷ γὰρ ἕτερον ψήφισ-
μα φιλοκράτης, ἐν ᾧ κελεύει ἑλέσθαι δέκα
πρέσβεις, οἵτινες ἀφικόμενοι πρὸς φίλιππον,
ἀξιώσουσιν αὐτὸν δεῦρο πρέσβεις αὐτοκράτο-
ρας πέμπειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. τούτων εἷς ἦν
δημοσθένης, κἀκεῖθεν ἐπανήκων, ἐπαινέτης
ἦν τῆς εἰρήνης, καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβε-
σιν ἀπήγγελε, καὶ μόνος τῶν βουλευτῶν ἔγρα-
ψε σπείσασθαι τῷ κήρυκι τῷ ὑπὸ τοῦ φιλίπ-

πτου καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἀκόλουθα γράφων Φιλοκράτει. ὁ μέν γε τὴν ἐξουσίαν δέδωκε τοῦ δεῦρο κήρυκας καὶ πρέσβεις πέμπεσθαι. ὁ δὲ, τῇ πρεσβείᾳ σπένδεται. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ἤδη μοι σφόδρα προσέχετε τὸν νοῦν. ἐπράττετο γὰρ οὐ πρὸς τοὺς ἄλλους πρέσβεις τὰ πολλὰ, συκοφαντηθέντας ὕστερον ἐκ μεταβολῆς ὑπὸ Δημοσθένους, ἀλλὰ πρὸς Φιλοκράτην, καὶ Δημοσθένην. εἰκότως; τοὺς ἅμα μὲν πρεσβεύοντας, ἅμα δὲ τὰ ψηφίσματα γράφοντας. πρῶτον μὲν, ὅπως μὴ περιμείνητε τοὺς πρέσβεις οὓς ἦτε ἐκπεπομφότες, παρακαλοῦντες ἐπὶ Φίλιππον, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀλλ' ἰδίᾳ ποιήσησθε τὴν εἰρήνην. δεύτερον δ' ὅπως μὴ μόνον τὴν εἰρήνην ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν εἶναι ψηφιεῖσθε πρὸς Φίλιππον, ἵν' εἴ τινες προσέχοιεν τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ, εἰς τὴν ἐσχάτην ἐμπέσοιεν ἀθυμίαν, ὁρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς μὲν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἴκοι δὲ μὴ μόνον εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν ἐψηφισμένους ποιεῖσθαι. τρίτον δὲ, ὅπως Κερσοβλέπτης ὁ Θρᾴκης Βασιλεὺς μὴ ἔσται ἔνορκος, μήτε μετέσται τῆς συμμαχίας καὶ τῆς εἰρήνης αὐτῷ. παρηγγέλλετο δὲ ἐπ' αὐτὸν ἤδη στρατιά. καὶ ταῦθ'

ὁ μὲν

ὁ μὲν ἀξιῶν οὐκ ἠδίκει. πρὸ γὰρ τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν ἀνεμέσητον ἦν αὐτῷ πράττειν τὰ συμφέροντα, οἱ δὲ ἀποδόμενοι καὶ κατακοινωνήσαντες τὰ τῆς πόλεως ἰσχυρὰ, μεγάλης ὀργῆς ἦσαν ἄξιοι. ὁ γὰρ μισαλέξανδρος νυνὶ φάσκων εἶναι, ὁ τότε μισοφίλιππος δημοσθένης, ὁ τὴν ξενίαν ἐμοὶ προφέρων τὴν ἀλεξάνδρου, γράφει ψήφισμα τοὺς καιροὺς τῆς πόλεως ὑφαιρούμενος, ἐκκλησίαν ποιεῖν τοὺς πρυτάνεις τῇ ὀγδόῃ ἱσταμένου τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς, ὅτε ἦν τῷ ἀσκληπιῷ ἡ θυσία, καὶ ὁ προαγὼν ἐν τῇ ἱερᾷ ἡμέρᾳ, ὃ πρότερον οὐδεὶς μέμνηται γενόμενον, τίνα πρόφασιν ποιησάμενος; ἵνα φησὶν ἐὰν ἤδη παρῶσιν οἱ φιλίππου πρέσβεις, βουλεύσηται ὁ δῆμος ὡς τάχιστα περὶ τῶν πρὸς φίλιππον πρέσβεων, τοῖς οὔπω παροῦσι πρέσβεσι προκαταλαμβάνων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς χρόνους ὑμῶν ὑποτεμνόμενος, καὶ τὸ πρᾶγμα κατασπεύδων, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἐπανελθόντων τῶν ὑμετέρων πρέσβεων, ἀλλὰ μόνοι ποιήσησθε τὴν εἰρήνην. μετὰ δὲ ταῦτα ὦ ἀθηναῖοι ἧκον οἱ τοῦ φιλίππου πρέσβεις, οἱ δὲ ὑμέτεροι ἀπεδήμουν παρακαλοῦντες τοὺς ἕλληνας

ἐπὶ

τὸν φίλιππον. ἐνταῦθα ἕτερον ψήφισμα νικᾷ δημοσθένης, ἐν ᾧ γράφει μὴ μόνον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀλλὰ καὶ συμμαχίας ὑμᾶς βουλεύσασθαι μὴ περιμείναντας τοὺς πρέσβεις τοὺς ὑμετέρους, ἀλλ᾽ εὐθὺς μετὰ τὰ ἐν ἄστει διονύσια τῇ ὀγδόῃ καὶ ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν ψηφισμάτων. Ψηφίσματα. ἐπειδὴ τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι παρεληλύθει τὰ διονύσια, ἐγίνοντο δὲ αἱ ἐκκλησίαι, ἐν δὲ τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεγνώσθη δόγμα τῇ ὀγδόῃ ἐπὶ δέκα κοινὸν τῶν συμμάχων, οὗ τὰ κεφάλαια διὰ βραχέων ἐγὼ προερῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ἔγραψαν ὑπὲρ εἰρήνης ὑμᾶς μόνον βουλεύσασθαι, τὸ δὲ τῆς συμμαχίας ὄνομα ὑπερέβησαν, οὐκ ἐπιλελησμένοι, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰρήνην ἀναγκαιοτέραν ἢ καλλίω ὑπολαμβάνοντες εἶναι. ἔπειτα ἀπήντησαν ὀρθῶς ἰασόμενοι τὸ δημοσθένους δωροδόκημα, καὶ προσέγραψαν ἐν τῷ δόγματι ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν ἑλλήνων ἐν τρισὶ μησὶν εἰς τὴν αὐτὴν στήλην ἀναγράφεσθαι μετ᾽ ἀθηναίων, καὶ μετέχειν τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν, δύο μέγιστα προκαταλαμβάνοντες. πρῶτον μὲν οὖν τὸν χρόνον τὸν τῆς τριμήνου ταῖς τῶν ἑλλήνων πρεσβεί-

αὐτοὺς ἱκανοὺς γενέσθαι παρασκευάζοντας. ἔπειτα
τὴν τῶν Ἑλλήνων εὔνοιαν τῇ πόλει μετὰ κοινοῦ
συνεδρίου κτώμενοι, ἵν' εἰ παραβαίνοιντο αἱ συν
θῆκαι, μὴ μόνοι μηδ' ἀπαράσκευοι πολεμή-
σαιμεν, ἃ νῦν ὑμῖν παθεῖν συνέβη διὰ Δημο-
σθένην. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δόγ-
ματος ἀκούσαντες μαθήσεσθε. Δόγμα συμ-
μάχων. Τούτῳ τῷ δόγματι συνειπεῖν ὁμο-
λογῶ, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκ-
κλησιῶν δημηγορήσαντες, καὶ ὁ δῆμος ἀπῆλ
θε τοιαύτην τινὰ δόξαν εἰληφὼς, ὡς ἔσται μὲν
εἰρήνη, περὶ δὲ συμμαχίας οὐκ ἄμεινον εἴη διὰ
τὴν τῶν Ἑλλήνων παράκλησιν βουλεύσασθαι. ἔ-
σται δὲ κοινῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων. νὺξ
ἐν μέσῳ, καὶ παρῆμεν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν, ἐνταῦθα δὴ προκαταλαμβάνων Δη
μοσθένης τὸ βῆμα, οὐδενὶ τῶν ἄλλων παραλιπὼν
λόγον, οὐδὲν ὄφελος ἔφη τῶν χθὲς εἰρημένων εἶναι
λόγων, εἰ ταῦθ' οἱ Φιλίππου μὴ συμπεισθήσονται
πρέσβεις, οὐδὲ γινώσκειν ἔφη τὴν εἰρήνην ἀπὸ
τῆς συμμαχίας. οὐ γὰρ ἔφη δεῖν (καὶ γὰρ τὸ ῥῆ-
μα μέμνημαι ὡς εἶπε, διὰ τὴν ἀηδίαν τοῦ λέ-
γοντος ἅμα καὶ τοῦ ὀνόματος) ἀπορρῆξαι τῆς
εἰρήνης τὴν συμμαχίαν, οὐδὲ τὰ τῶν Ἑλλήνων

ἀναμένειν μελλήματα, ἀλλ' ἢ πολεμεῖν αὐτόν, ἢ τὴν εἰρήνην ἰδίᾳ ποιεῖσθαι. καὶ τελευτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα παρακαλέσας ἀντίπατρον, ἐρώτημά τι ἠρώτα, προειπὼν μὲν ἃ ἐρήσεται, προδιδάξας δὲ ἃ χρὴ κατὰ τῆς πόλεως ἀποκρίνασθαι. καὶ τέλος ταῦτα ἐνίκα, τῷ μὲν λόγῳ προβιασαμένου τοῦ δημοσθένους, τὸ δὲ ψήφισμα γράψαντος φιλοκράτους. ὃ δὲ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, κερσοβλέπτην καὶ τὸν ἐπὶ θρᾴκης τόπον ἔκδοτον ποιῆσαι, καὶ τοῦτ' ἔπραξαν ἕκτῃ φθίνοντος τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνός, πρὶν ἐπὶ τὴν ὑστέραν ἀπαίρειν πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους δημοσθένην. ὁ γὰρ μισαλέξανδρος καὶ μισοφίλιππος ὑμῖν οὗτος ῥήτωρ δὶς ἐπρέσβευσεν ἐν μακεδονίᾳ, ἐξὸν μηδὲ ἅπαξ, ὁ νυνὶ κελεύων τῶν μακεδόνων καταπτύειν. εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν τὴν τῇ ἕκτῃ λέγω καθεζόμενος, βουλευτὴς ὢν ἐκ παρασκευῆς, ἔκδοτον κερσοβλέπτην μετὰ φιλοκράτους ἐποίησε. λανθάνει γὰρ ὁ μὲν φιλοκράτης ἐν ψηφίσματι μετὰ τῶν ἄλλων γραμμάτων παρεγγράψας, ὁ δ' ἐπιψηφίσας δημοσθένης ἐν ᾧ γέγραπται ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ φιλίππου ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τοὺς συνέδρους

τῶν

τῶν συμμάχων, ἅμα δὲ τοῦ Κερσεβλέπτου σύνεδρος οὐκ ἐκάθητο. γράψας δὲ τοὺς συνεδρεύοντας ὀμνύναι, τὸν Κερσεβλέπτην οὐ συνεδρεύοντα ἐξέκλεισε τῶν ὅρκων. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀνάγνωθί μοι τίς ἦν ὁ ταῦτα γράψας, καὶ τίς ὁ ταῦτα ἐπιψηφίσας πρόεδρος. Ψήφισμα. πρόεδρος. καλὸν ὦ ἀθηναῖοι, καλὸν, ἡ τῶν δημοσίων πραγμάτων φυλακή. ἀκίνητον γάρ ἐστι, καὶ οὐ μεταπίπτει τοῖς αὐτομολοῦσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀλλ' ἐπέδωκε τῷ δήμῳ, ὁπόταν βούληται συνιδεῖν τοὺς πάλαι μὲν πονηρούς, ἐκ μεταβολῆς δ' ἀξιοῦντας εἶναι χρηστούς. ὑπόλοιπον δέ μοι ἐστὶ τὴν κολακείαν αὐτοῦ διεξελθεῖν. Δημοσθένης γὰρ ἐνιαυτὸν βουλεύσας, οὐδεμίαν πώποτε φανεῖται πρεσβείαν εἰς προεδρείαν καλέσας, ἀλλὰ τότε μόνον καὶ πρῶτον πρέσβεις εἰς προεδρείαν ἔθηκε, καὶ προσκεφάλαια ἔθηκε, καὶ φοινικίδας περιεπέτασε, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἡγεῖτο τοῖς πρέσβεσιν εἰς τὸ θέατρον, ὥστε καὶ συρίττεσθαι διὰ τὴν ἀσχημοσύνην καὶ κολακείαν, καὶ ὅτε ἀπῄεσαν εἰς Θήβας, ἐμισθώσατο αὐτοῖς τρία ζεύγη ὀρικά, καὶ τοὺς πρέσβεις προὔπεμψεν εἰς Θήβας,

ἐγκαταγέλαστον τὴν πόλιν ποιῶν. ἵνα δ᾽ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως μένω, λαβέ μοι τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῆς προεδρίας. ψήφισμα. οὗτος τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ὁ τηλικοῦτος τὸ μέγεθος κόλαξ, πρῶτος διὰ τῶν κατασκόπων τῶν παρὰ χαριδήμου πυθόμενος τὴν φιλίππου τελευτὴν, τῶν μὲν θεῶν συμπλάσας ἑαυτῷ ἐνύπνιον, κατεψεύσατο ὡς οὐ παρὰ χαριδήμου τὸ πρᾶγμα πεπυσμένος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ διός, καὶ τῆς ἀθηνᾶς, οὓς μεθ᾽ ἡμέραν ἐπιορκῶν, νύκτωρ φησὶν ἑαυτῷ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προλέγειν, ἑβδόμην δ᾽ ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκυίας, πρὶν πενθῆσαι, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι στεφανωσάμενος, καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβὼν, ἐβουθύτει, καὶ παρενόμει τὴν μόνην ὁ δείλαιος, καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν ἀπολέσας, καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἐξετάζω. ὁ γὰρ μισότεκνος, καὶ πατὴρ πονηρὸς, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημαγωγὸς χρηστός, οὐδὲ ὁ τὰ φίλτατα καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων, οὐδέ ποτε ὑμᾶς περὶ πλείονος ποιήσεται τοὺς ἀλλοτρίους, οὐδέ γε ὁ ἰδία πονηρός, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημοσία χρηστός, οὐδ᾽ ὅστις οὐκ ἦν οἴκοι φαῦ

λος, οὐδέποτ' ἦν ἐν μακεδονίᾳ κατὰ τὴν πρεσβείαν καλὸς κἀγαθός. οὐ γὰρ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον μόνον μετήλλαξε. πόθεν οὖν ἐπὶ τὴν μεταβολὴν ἦλθε τῶν πραγμάτων; οὗτος γάρ ἐστιν ὁ δεύτερος καιρός, καὶ τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅτι φιλοκράτης μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν πολιτευμάτων δημοσθένει φυγὰς ἀπ' εἰσαγγελίας γεγένηται, δημοσθένης δὲ ἐπέστη τῶν ἄλλων κατήγορος; καὶ πόθεν ποθ' ἡμᾶς εἰς τὰς ἀτυχίας ὁ μιαρὸς ἄνθρωπος ἐμβέβληκε, ταῦτ' ἤδη διαφερόντως ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὡς γὰρ τάχιστα εἴσω πυλῶν φίλιππος παρῆλθε, καὶ τάς τε ἐν φωκεῦσι πόλεις παραδόξως ἀναστάτους ἐποίησε, θηβαίους δὲ ὡς τόθ' ὑμῖν ἐδόκει προτέρω καιροῦ, καὶ τοῦ ὑμετέρου συμφέροντος ἰσχυροὺς κατεσκεύασεν, ὑμεῖς δὲ ἐκ τῶν ἀγρῶν φοβηθέντες, ἐσκευαγωγήκατε, ἐν ταῖς μεγίσταις δ' ἦσαν αἰτίαις οἱ πρέσβεις οἱ περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβεύσαντες, πολὺ δὲ τῶν ἄλλων διαφερόντως φιλοκράτης καὶ δημοσθένης, διὰ τὸ μὴ μόνον πρεσβεύειν, ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα γεγραφέναι. συνέβη δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις διαφέρεσθαί τι τὸν δημοσθένην, καὶ φιλοκράτην χεδὸν ὑπὲρ τούτων ὑπὲρ ὧν καὶ ὑμεῖς αὐ-

τοὺς ὑπωπτεύσατε διενεχθῆναι. τοιαύτης δὲ ἐπιπιπτούσης ταραχῆς μετὰ τῶν συμφύτων νοσημάτων αὐτῷ, ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα ἐβουλεύετο μετὰ δειλίας, καὶ τῆς πρὸς φιλοκράτην ὑπὲρ τῆς δωροδοκίας ζηλοτυπίας, καὶ ἡγήσατο εἰ τῶν συμπρεσβευόντων καὶ τοῦ φιλίππου κατήγορος ἀναφανείη, τὸν μὲν φιλοκράτην προδήλως ἀπολεῖσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους συμπρέσβεις κινδυνεύειν, αὐτὸς δ' εὐδοκιμήσειν, καὶ προδότης ὢν τῶν φίλων καὶ πονηρός, πιστὸς τῷ δήμῳ φανήσεσθαι. κατιδόντες δ' αὐτὸν οἱ τῆς πόλεως προπολεμοῦντες ἡσυχῇ, ἄσμενοι παρεκάλουν ἐπὶ τὸ βῆμα τὸν μόνον ἀδωροδόκητον ὀνομάζοντες τῇ πόλει. ὁ δὲ, παριὼν ἀρχὰς αὐτοῖς ἐνεδίδου πολέμου, καὶ ταραχῆς. οὗτός ἐστιν ὦ ἀθηναῖοι ὁ πρῶτος ἐξευρὼν σέρριον τεῖχος, καὶ δορίσκον, καὶ ἐργίσκην καὶ μυργίσκην καὶ γάνος, καὶ γανίδα χωρία, ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα ᾔδειμεν πρότερον, καὶ ἐς τοῦτο φέρων περιέστησε τὰ πράγματα, ὥστ' εἰ μὲν μὴ πέμποι φίλιππος πρέσβεις, καταφρονεῖν αὐτὸν ἔφη τῆς πόλεως. εἰ δὲ πέμποι, κατασκόπους πέμπειν, ἀλλ' οὐ πρέσβεις. εἰ δὲ ἐπιτρέπειν ἐθέλοι πόλει τινὶ ἴσῃ καὶ

ὁμοίᾳ

ὁμοίας περὶ τῶν ἐγκλημάτων, οὐκ εἶναι κρεῖττον ἴσον
ἡμῖν ἔφη, καὶ φιλίππῳ. ἀλλ' ὄνησιν ἐδίδου. ὁ δ'
ἀπηγόρευε μὴ λαμβάνειν εἰ διδῶσιν, ἀλλὰ
μὴ ἀποδιδῶσι, περὶ συλλαβῶν διαφερόμε-
νος, καὶ τὸ τελευταῖον στεφανώσας τοὺς μετὰ
ἀριστοδήμου εἰς θετταλίαν, καὶ μαγνησίαν πα-
ρὰ τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας ἐπιστρατεύ-
σαντας, τὴν μὲν εἰρήνην διέλυσε, τὴν δὲ συμ-
φορὰν, καὶ τὸν πόλεμον παρεσκεύασε. ναὶ, ἀλ-
λὰ χαλκοῖς καὶ ἀδαμαντίνοις τείχεσιν, ὡς
αὐτός φησιν, τὴν χώραν ὑμῶν ἐτείχισε, τῇ τῶν
εὐβοέων, καὶ θηβαίων συμμαχίᾳ. ἀλλ' ὦ ἀθηναῖ-
οι, περὶ ταῦτα τρία μέγιστα ἠδίκησθε, καὶ μά-
λιστα ἠγνοήκατε. σπεύδων δ' εἰπεῖν περὶ τῆς
μεγίστης συμμαχίας τῆς τῶν θηβαίων, ἵνα ἐφε-
ξῆς εἴπω, περὶ τῶν εὐβοέων πρῶτον μνησθήσομαι.

ὑμεῖς γὰρ ὦ ἀθηναῖοι πολλὰ καὶ μεγάλα ἠδι-
κημένοι ὑπὸ μνησάρχου τοῦ χαλκιδέως τοῦ καλ-
λίου καὶ ταυροσθένους πατρὸς, οὓς οὗτος νυνὶ μισθὸν
λαβὼν, ἀθηναίους εἶναι τολμᾷ γράφειν, καὶ πάλιν ὑ-
πὸ θεμίσωνος τοῦ ἐρετριέως, ὃς ὑμῶν εἰρήνης οὔσης
ὠρωπὸν ἀφείλετο, τούτων ἑκόντες ἐπιλανθανό-
μενοι, ἐπειδὴ διέβησαν εἰς εὔβοιαν θηβαῖοι κα-
ταδουλώσασθαι τὰς πόλεις πειρώμενοι, ἐν πέντε

ἡμέραις ἐβοηθήσατε αὐτοῖς, καὶ ναυσί, καὶ πε-
ζικῇ δυνάμει. καὶ πρὶν τριάκοντα ἡμέρας δι-
ελθεῖν, ὑποσπόνδους θηβαίους ἀφήκατε, κύριοι
τῆς εὐβοίας γενόμενοι, καὶ τὰς πόλεις αὐτὰς,
καὶ τὰς πολιτείας ἀπέδοτε, ὀρθῶς, καὶ δικαί-
ως αὐτοῖς παρακαταθέμενοι. οὐχ ἡγούμενοι δί-
καιον εἶναι τὴν ὀργὴν ἀπομνημονεύειν ἐν τῷ
πιστευθῆναι. καὶ τηλικαῦθ' ὑφ' ὑμῶν εὖ πε-
πονθότες οἱ χαλκιδεῖς, οὐ τὰς ὁμοίας ὑμῖν ἀ-
πέδοσαν χάριτας, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα διέ-
βητε εἰς εὔβοιαν πλουτάρχῳ βοηθήσοντες, τοὺς
μὲν πρώτους χρόνους ἀλλ' οὖν προσεποιοῦνθ' ὑμῖν
εἶναι φίλοι, ἐπειδὴ δὲ τάχιστα εἰς ταμύνας παρ-
ήλθομεν, καὶ τὸ κοτύλαιον ὀνομαζόμενον ὄρος
ὑπερεβάλομεν, ἐνταῦθα καλλίας ὁ χαλκιδεὺς
ὃν δημοσθένης μισθὸν λαβὼν ἐνεχυρίαζεν, ὁ-
ρῶν τὸ στρατόπεδον τὸ τῆς πόλεως εἴς τινας δυσ-
χωρίας κατακεκλεισμένον, ὅθεν μὴ νικήσασι
μάχῃ οὐκ ἦν ἀναχώρησις οὔτε βοηθείας ἐλπίς,
οὔτ' ἐκ γῆς, οὔτε ἐκ θαλάσσης, συναγείρας δ' ἐξ
ἁπάσης τῆς εὐβοίας στρατόπεδον, καὶ παρὰ φι-
λίππου δύναμιν προσμεταπεμψάμενος, ὅ τ'
ἀδελφὸς αὐτοῦ ταυροσθένης ὁ νυνὶ πάντας δε-
ξιούμενος καὶ προσγελῶν, τοὺς φωκικοὺς ξένους

διαβιβάσας, ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες· καὶ εἰ μὴ πρῶτον μὲν θεῶν τις ἔσωσε τὸ στρατόπεδον, ἔπειθ' οἱ στρατιῶται οἱ ὑμέτεροι, καὶ πεζοὶ, καὶ ἱππεῖς, ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ παρὰ τὸν ἱππόδρομον τὸν ἐν ταμύναις ἐκ παρατάξεως μάχῃ κρατήσαντες ἀφεῖσαν ὑποσπόνδους τοὺς πολεμίους, ἐκινδύνευσεν ἂν ὑμῶν ἡ πόλις αἴσχιστα παθεῖν. οὐ γὰρ τὸ δυστυχῆσαι κατὰ πόλεμον μέγιστόν ἐστι κακόν, ἀλλ' ὅταν τις πρὸς ἀνταγωνιστὰς ἀναξίους ἑαυτοῦ διακινδυνεύων ἀποτύχῃ, διπλασίαν εἰκὸς εἶναι τὴν συμφοράν, ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς τοιαῦτα πεπονθότες, πάλιν διελύσασθε πρὸς αὐτούς. τυχὼν δὲ παρ' ὑμῶν συγγνώμης καλλίας ὁ χαλκιδεύς, μικρὸν διαλιπὼν χρόνον, πάλιν ἧκε φερόμενος εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, εὐβοϊκὸν μὲν τῷ λόγῳ συνέδριον εἰς χαλκίδα συνάγων, ἰσχυρὰν δὲ τὴν εὔβοιαν ἐφ' ὑμᾶς ἔργῳ παρασκευάζων, ἐξαίρετον δ' αὑτῷ τυραννίδα περιποιούμενος, καὶ ταύτης ἐλπίζων συναγωνιστὴν φίλιππον λήψεσθαι, ἀπῆλθεν εἰς μακεδονίαν, καὶ συνεδήμει μετὰ φιλίππου, καὶ τῶν ἑταίρων εἷς ὠνομάζετο. ἀδικήσας δὲ φίλιππον, κἀκεῖθεν ἀποδράς, ὑποβαλὼν ἑαυτὸν φε-

ρων θηβαίοις. ἐγκαταλιπὼν δὲ κἀκείνους, καὶ πλείους τραπόμενος τροπὰς τοῦ εὐρίπου παρ' ὃν ᾤκει, εἰς μέσον πίπτει τῆς θηβαίων ἔχθρας, καὶ τῆς φιλίππου. ἀπορῶν δ' ὅ, τι χρήσαιτο αὐτῷ, καὶ παραγγελλομένης ἐπ' αὐτὸν ἤδη στρατείας, μίαν ἐλπίδα λοιπὴν κατεῖδε σωτηρίας, ἔνορκον λαβεῖν τὸν ἀθηναίων δῆμον, σύμμαχον ὀνομασθέντα. βοηθήσειν, εἴτις ἐπ' αὐτὸν ἴῃ, ὃ πρόδηλον ἦν ἐσόμενον, εἰ μὴ ὑμεῖς κωλύσετε. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς ἀποστέλλει δεῦρο πρέσβεις γλαυκέτην καὶ ἐμπέδωνα, καὶ διόδωρον τὸν δολιχοδρομήσαντα, φέροντας τῷ μὲν δήμῳ ἐλπίδας κενάς, δημοσθένει δ' ἀργύριον, καὶ τοῖς περὶ αὐτόν. τρία δὲ ἦν, ἃ ἅμα ἐξωνεῖτο. πρῶτον μὲν διασφαλῆναι τῆς πρὸς ὑμᾶς συμμαχίας, οὐδὲν γὰρ ἦν τὸ μέσον, εἰ μνησθεὶς τῶν προτέρων ἀδικημάτων ὁ δῆμος, μὴ προσδέξαιτο τὴν συμμαχίαν, ἀλλ' ὑπῆρχεν αὐτῷ ἢ φεύγειν ἐκ χαλκίδος, ἢ τεθνάναι ἐγκαταληφθέντι, τηλικαῦται δυνάμεις ἐπ' αὐτὸν ἐπεστρατεύοντο, ἥτε φιλίππου, καὶ θηβαίων. δεύτερον δ' ἧκον οἱ μισθοὶ τῷ γράψαντι τὴν συμμαχίαν ὑπὲρ τοῦ μὴ συνεδρεύειν ἀθήνησι χαλκιδέας. τρίτον

δὲ

δὲ, ὥστε μὴ τελεῖν συντάξεις, καὶ τούτων τῶν προαιρέσεων οὐδεμιᾶς ἀπέτυχε καλλίας, ἀλλ᾽ ὁ μισοτύραννος δημοσθένης ὡς αὐτὸς προσποιεῖται, ὅν φησι κτησιφῶν τὰ βέλτιστα λέγειν, ἀποδόμενος μὲν τοὺς καιροὺς τοὺς τῆς πόλεως, ἔγραψε δ᾽ ἐν τῇ συμμαχίᾳ, βοηθεῖν ἡμᾶς χαλκιδεῦσι, ῥῆμα μόνον ἀντικαταλλαξάμενος, ἀντὶ τούτων εὐφημίας ἕνεκα προσγράψας, χαλκιδέας βοηθεῖν ἐάν τις ἴῃ ἐπ᾽ ἀθηναίους, τὰς δὲ προεδρείας, καὶ τὰς συντάξεις ἐξ ὧν ἰσχύσειν ὁ πόλεμος ἤμελλεν, ἄρδην ἀποδόμενος, καλλίστοις ὀνόμασιν αἰσχίστας πράξεις γράφων, καὶ τῷ λόγῳ προσβιβάζων ὑμᾶς, τὰς μὲν βοηθείας ὡς δεῖ τὴν πόλιν πρότερον ποιεῖσθαι τοῖς ἀεὶ δεομένοις τῶν ἑλλήνων, τὰς δὲ συμμαχίας ὑστέρας ποιεῖσθαι μετὰ τὰς εὐεργεσίας. ἵνα δὲ εὖ εἰδῆτε ὅτι ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὴν καλλίου γραφὴν, καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα. Οὔπω τοίνυν τοῦτό ἐστι δεινὸν εἰ καιροὶ πέπρανται τηλικοῦτοι, καὶ συνεδρεῖαι, καὶ συντάξεις, ἀλλὰ πολὺ τούτου δεινότερον ὑμῖν φανήσεται ὃ μέλλω λέγειν. εἰς γὰρ τοῦτο προήχθη καλλίας μὲν ὁ χαλκιδεὺς ὕβρεως, καὶ πλεονεξίας, δημοσθένης δὲ,

ὃν ἐπαινεῖ κτησιφῶν, δωροδοκίας, ὥστε τὰς μὲν ὠρεοῦ συντάξεις, καὶ τὰς μὲν ἐρετρίας, τὰ δέκα τάλαντα, ὁρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι, καὶ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τούτους συνέδρους παρ' ὑμῶν μὲν ἀνέστησαν, πάλιν δὲ εἰς χαλκίδα, καὶ τὸ καλούμενον εὐβοϊκὸν συνέδριον συνήγαγον. ὃν δὲ τρόπον, καὶ δι' οἵων κακουργημάτων, ταῦτ' ἤδη ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ἀφικνεῖται γὰρ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔτι δι' ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καλλίας, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, λόγους διεξῆλθε κατεσκευασμένους ὑπὸ δημοσθένους. εἶπε γὰρ ὡς ἥκει ἐκ πελοποννήσου, νεωστὶ σύνταγμα συντάξας εἰς ἑκατὸν ταλάντων πρόσοδον ἐπὶ φίλιππον, καὶ διελογίζετο ὅσον ἑκάστους ἔδει συντελεῖν. ἀχαιοὺς μὲν πάντας, καὶ μεγαρέας ἑξήκοντα τάλαντα. τὰς δ' ἐν εὐβοίᾳ πόλεις ἁπάσας τετταράκοντα. ἐκ δὲ τούτων τῶν χρημάτων ὑπάρξειν καὶ ναυτικὴν, καὶ πεζικὴν δύναμιν, εἶναι δὲ πολλοὺς ἄλλους τῶν ἑλλήνων, οὓς βούλεσθαι κοινωνεῖν τῆς συντάξεως, ὡς οὔτε χρημάτων, οὔτε στρατιωτῶν ἔσεσθαι ἀπορίαν. καὶ ταῦτα μὲν τὰ φανερὰ, ἔφη δὲ καὶ πράξεις πράττειν ἑτέρας δι' ἀποῤῥήτων, καὶ

τούτων

τούτων εἶναί τινας μάρτυρας τῶν ἡμετέρων πολιτῶν, καὶ τελευτῶν ὀνομαστὶ παρεκάλει δημοσθένην, καὶ συνειπεῖν ἠξίου. ὁ δὲ, σεμνῶς πάνυ παρελθὼν τόν τε καλλίαν ὑπερεπῄνει, καὶ τὸ ἀπόρρητον προσεποιήσατο εἰδέναι. τὴν δὲ εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἣν ἐπρέσβευσε, καὶ τὴν ἐξ ἀκαρνανίας ἔφη βούλεσθαι ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι. ἦν δὲ αὐτοῦ κεφάλαιον τῶν λόγων, πάντας μὲν πελοποννησίους ὑπάρχειν, πάντας δ' ἀκαρνᾶνας συντεταγμένους ἐπὶ φίλιππον ὑφ' ἑαυτοῦ, εἶναι δὲ τὸ σύνταγμα χρημάτων μὲν εἰς ἑκατὸν νεῶν ταχυναυτουσῶν πληρώματα, καὶ εἰς πεζοὺς στρατιώτας μυρίους, καὶ ἱππεῖς χιλίους. ὑπάρξειν δὲ πρὸς τούτοις τὰς πολιτικὰς δυνάμεις, ἐκ πελοποννήσου μὲν πλείονας ἢ δισχιλίους ὁπλίτας, ἐξ ἀκαρνανίας δὲ ἑτέρους τοσούτους· δεδόσθαι δὲ ἀπὸ πάντων τούτων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῖν, πραχθήσεσθαι δὲ οὐκ εἰς μακρὰν, ἀλλ' εἰς τὴν ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ ἀνθεστηριῶνος μηνός. εἰρῆσθαι γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρηγγέλθαι πάντας ἥκειν συνεδρεύσαντας ἀθήναζε εἰς τὴν σελήνην. καὶ γὰρ τοῦτο ἄνθρωπος ἴδιον καὶ οὐ κοινὸν ποιεῖ. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες, ὅ-

ταν

ταν τι ψεύδωνται, ἀόριστα, καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον, Δημοσθένης δ᾽ ὅταν ἀλαζονεύηται, πρῶτον μὲν μεθ᾽ ὅρκου ψεύδεται, ἐξώλειαν ἐπαρώμενος αὑτῷ, δεύτερον δέ, ἃ εὖ οἶδεν οὐδέποτε ἐσόμενα τολμᾷ λέγειν ἀριθμῶν εἰς ὁπότ᾽ ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἑώρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει, κλέπτων τὴν ἀκρόασιν, καὶ μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας, διὸ καὶ μάλιστα ἄξιός ἐστι μωμεῖσθαι ὅτι πονηρὸς ὤν, καὶ τὰ τῶν χρηστῶν σημεῖα διαφθείρει. ταῦτα δ᾽ εἰπὼν δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα τῷ γραμματεῖ, μακρότερον μὲν τῆς ἰλιάδος, κενώτερον δὲ τῶν λόγων οὓς εἴωθε λέγειν, καὶ τοῦ βίου ὃν βεβίωκε, μεστὸν δ᾽ ἐλπίδων οὐκ ἐσομένων καὶ στρατοπέδων οὐδέποτε συλλεγησομένων. ἀπαγαγὼν δ᾽ ὑμᾶς ἄπωθεν ἀπὸ τοῦ κλέμματος, καὶ ἀνακρεμάσας ἀπὸ τῶν ἐλπίδων, ἐνταῦθα δὴ συστρέψας γράφει κελεύων ἑλέσθαι πρέσβεις εἰς ἐρέτρειαν, οἵτινες δεήσονται τῶν ἐρετριέων, πάνυ γὰρ ἔδει δεηθῆναι αὐτῶν, μηκέτι διδόναι τὴν σύνταξιν ὑμῖν τὰ πέντε τάλαντα, ἀλλὰ καλλίᾳ, καὶ πάλιν ἑτέρους αἱρεῖσθαι εἰς ὠρεὸν πρὸς τοὺς ὠρείτας πρέσβεις, οἵτινες

δεήσονται

δεήσοντι, αὖθις τὸν αὐτὸν ἀθηναίοις φίλον καὶ ἐχθρὸν νομίζειν εἶναι. ἔπειτα ἀναφαίνεται περὶ ἁπάντων τῶν ἐν τῷ ψηφίσματι πρὸς τῷ κλέμματι γράψας καὶ τὰ πέντε τάλαντα τοὺς πρέσβεις ἀξιῶν τοὺς ὠρείτας, μὴ ὑμῖν, ἀλλὰ καλλίᾳ διδόναι. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀφελὼν τὸν κόμπον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὴν ἀλαζονείαν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, ἀνάγνωθι, καὶ τοῦ κλέμματος ἅψαι, ὃ ὑφείλετο ὁ μιαρὸς καὶ ἀνόσιος ἄνθρωπος, ὅν φησι κτησιφῶν καὶ ἐν τῷ δὲ τῷ ψηφίσματι διατελεῖν λέγοντα καὶ πράττοντα τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων.

Ψήφισμα. Οὐκοῦν τὰς μὲν τριήρεις καὶ τὴν πεζὴν στρατείαν καὶ τὴν πανσέληνον καὶ τοὺς συνέδρους λόγῳ ἠκούσατε, τὰς δὲ συντάξεις τῶν συμμάχων τὰ δέκα τάλαντα ἔργῳ ἀπωλέσατε. ὑπόλοιπον δέ μοι οὐδὲν εἰπεῖν, ὅτι λαβὼν τρία τάλαντα μισθὸν, τὴν γνώμην ταύτην ἔγραψε δημοσθένης, τάλαντον μὲν ἐκ χαλκίδος παρὰ καλλίου, τάλαντον δὲ ἐξ ἐρετρίας παρὰ κλειτάρχου τοῦ τυράννου, τάλαντον δὲ ἐξ ὠρεοῦ. διὸ καὶ καταφανὴς ἐγένετο δημοκρατουμένων τῶν ὠρειτῶν καὶ πάντα πραττόντων μετὰ ψηφίσματος, ἐξανηλωμένοι γὰρ ἐν τῷ πρὸς φίλιππον πολέμῳ, καὶ παντελῶς

ἀπόρως

ἀπόρως διακείμενοι, πέμπουσι πρὸς αὐτὸν γνωσίδημον τὸν χαριγένους, υἱὸν τοῦ δυναστεύσαντός ποτε ἐν ὠρεῷ, δεησόμενον αὐτοῦ, τὸ μὲν τάλαντον ἀφιέναι τῇ πόλει, ἐπαγγελλόμενον δ' αὐτῷ χαλκῆν εἰκόνα σταθήσεσθαι ἐν ὠρεῷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο τῷ γνωσιδήμῳ, ὅτι ἐλαχίστου χαλκοῦ οὐδὲν δέοιτο, τὸ δὲ τάλαντον διὰ τοῦ καλλίου εἰσέπραττεν. ἀναγκαζόμενοι δὲ οἱ ὠρεῖται καὶ οὐκ εὐποροῦντες ὑπέθεσαν αὐτῷ τοῦ ταλάντου τὰς δημοσίας προσόδους, καὶ τόκον ἤνεγκαν δημοσθένει τοῦ δωροδοκήματος δραχμὴν τοῦ μηνὸς τῆς μνᾶς ἕως τὸ κεφάλαιον ἀπέδοσαν, καὶ ταῦτ' ἐπράχθη μετὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου. ὅτι τ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὸ ψήφισμα τῶν ὠρειτῶν. Ψήφισμα. Τοῦτ' ἐστὶ τὸ ψήφισμα ὦ ἀθηναῖοι αἰσχύνη μὲν πόλεως, ἔλεγχος δὲ οὐ μικρὸς τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων, φανερὰ δὲ κατηγορία κτησιφῶντος. τὸν γὰρ οὕτως αἰσχρῶς δωροδοκοῦντα οὐκ ἔστιν ἄνδρα γεγονέναι ἀγαθόν. ὃ τετόλμηκεν οὗτος γράψαι ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐνταῦθα ἤδη τέτακται καὶ ὁ τρίτος τῶν καιρῶν, μᾶλλον δ' ὁ πάντων πικρότατος χρόνος, ἐν ᾧ δημοσθένης ἀπώλεσε τὰς τῶν ἑλλήνων καὶ τῆς πό-

λεως πράξεις, ἀσεβήσας μὲν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς, ἄδικον δὲ καὶ οὐδαμῶς ἴσην τὴν πρὸς θηβαίους συμμαχίαν γράψας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς θεοὺς αὐτοῦ πλημμελημάτων λέγειν.

Ἐστι γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τὸ κιῤῥαῖον ὠνομασμένον πεδίον καὶ λιμὴν ὁ νῦν ἐξάγιστος καὶ ἐπάρατος ὠνομασμένος· ταύτην ποτὲ τὴν χώραν κατῴκησαν κιῤῥαῖοι καὶ ἀκραγαλλίδαι, γένη παρανομώτατα, οἳ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς καὶ τὰ ἀναθήματα ἠσέβουν, ἐξημάρτανον δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας. Ἀγανακτήσαντες δ' ἐπὶ τοῖς γινομένοις, μάλιστα μὲν, ὡς λέγονται, οἱ προγόνοι οἱ ὑμέτεροι, ἔπειτα καὶ οἱ ἄλλοι ἀμφικτύονες, μαντείαν ἐμαντεύσαντο παρὰ τοῦ θεοῦ, τίνι χρὴ τιμωρίᾳ τοὺς ἀνθρώπους τούτους μετελθεῖν, καὶ αὐτοῖς ἀναιρεῖ ἡ πυθία, πολεμεῖν κιῤῥαίοις καὶ ἀκραγαλλίδαις πάντ' ἤματα καὶ πάσας νύκτας, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐκπορθήσαντας καὶ αὐτοὺς ἀνδραποδισαμένους, ἀναθεῖναι τῷ ἀπόλλωνι τῷ πυθίῳ καὶ τῇ ἀρτέμιδι, καὶ λητοῖ, καὶ ἀθηνᾷ προνείᾳ ἐπὶ πάσῃ ἀργίᾳ, καὶ ταύτην τὴν χώραν μήτ' αὐτοὺς ἐργάζεσθαι μήτ' ἄλλον ἐᾶν. λαβόντες δὲ τὸν χρησμὸν οἱ ἀμφικτύονες,

ἐψηφίσαντο σόλωνος εἰπόντος ἀθηναίου τὴν γνώμην, ἀνδρὸς καὶ νομοθετῆσαι δυνατοῦ καὶ περὶ ποίησιν καὶ φιλοσοφίαν διατετριφότος, ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἐναγεῖς, κατὰ τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ, καὶ συναθροίσαντες δύναμιν ἱκανὴν ἐκ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐξηνδραποδίσαντο τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς λιμένας ἔχωσαν, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκεψαν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καθιέρωσαν κατὰ τὴν μαντείαν, καὶ ἐπὶ τούτοις ὅρκον ὤμοσαν ἰσχυρὸν μήτε αὐτοὶ τὴν ἱερὰν γῆν ἐργάσεσθαι, μήτε ἄλλῳ ἐπιτρέψειν, ἀλλὰ βοηθήσειν τῷ θεῷ, καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ, καὶ χειρὶ, καὶ ποδὶ, καὶ πάσῃ δυνάμει. καὶ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτοῖς τοῦτον μόνον τὸν ὅρκον ὀμόσαι, ἀλλὰ καὶ προστροπὴν καὶ ἀρὰν ἰσχυρὰν ὑπὲρ τούτων ἐποιήσαντο. γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τῇ ἀρᾷ. εἴ τις τάδε φησὶ παραβαίνοι, ἢ πόλις, ἢ ἰδιώτης, ἢ ἔθνος, ἐναγὴς φησὶν ἔστω τοῦ ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀρτέμιδος, καὶ λητοῦς, καὶ ἀθηνᾶς προνοίας. καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς μηδὲ γῆν καρποὺς φέρειν, μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γονεῦσιν ἐοικότα, ἀλλα τέρατα. μηδὲ βοσκήματα κατὰ φύσιν γονὰς ποιεῖσθαι, ἧτταν δὲ αὐτοῖς εἶναι πολέμου

καὶ

καὶ δικῶν, καὶ ἀγορῶν, καὶ ἐξώλεις εἶναι καὶ αὐτοὺς καὶ οἰκίας, καὶ γένος τὸ ἐκείνων. καὶ μήποτέ φησιν ὁσίως θύσαιεν τῷ ἀπόλλωνι, μηδὲ τῇ ἀρτέμιδι, μηδὲ τῇ λητοῖ, μηδ' ἀθηνᾷ προνοίᾳ, μηδὲ δέξαιντο αὐτοῖς τὰ ἱερά. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀνάγνωθι τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν, ἀκούσατε τῆς ἀρᾶς, ἀναμνήσθητε τῶν ὅρκων, οὓς ὑμῶν οἱ πρόγονοι μετὰ τῶν ἀμφικτυόνων συνώμοσαν.

Μαντεία. Ορκοι. Αρά.

Οὐ πρὶν τῆσδε πόληος ἐρείψετε πύργον ἑλόντες,
Πρίν γε θεοῦ τεμένει κυανώπιδος ἀμφιτρίτης
κῦμα ποτικλύζῃ κελάδον ἱεραῖσιν ἐπ' ἀκταῖς.

Ταύτης τῆς ἀρᾶς καὶ τῶν ὅρκων καὶ τῆς μαντείας γενομένης, ἀναγεγραμμένων ἔτι καὶ νῦν, οἱ λοκροὶ οἱ ἀμφισσεῖς, μᾶλλον δ' οἱ προεστηκότες αὐτῶν ἄνδρες παρανομώτατοι ἐπειργάζοντο τὸ πεδίον, καὶ τὸν λιμένα τὸν ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον πάλιν ἐτείχισαν, καὶ συνῴκησαν, καὶ τέλη τοὺς προσπλέοντας ἐξέλεγον, καὶ τῶν ἀφικνουμένων εἰς δελφοὺς πυλαγόρων ἐνίους χρήμασι διέφθειραν, ὧν εἷς ἦν δημοσθένης. χειροτονηθεὶς γὰρ ὑφ' ὑμῶν πυλαγόρας, λαμβάνει χιλίας δραχμὰς παρὰ τῶν ἀμφισσέων, ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν μνείαν ποιεῖ-

αὐτῶν ἐν τοῖς ἀμφικτύοσι ποιήσασθαι. διωμολογήθη δ' αὐτῷ καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἀποσταλήσεσθαι ἀθήναζε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου μνᾶς εἴκοσι τῶν ἐξαγίστων καὶ ἐπαράτων χρημάτων, ἐφ' ᾧτε βοηθήσειν τοῖς ἀμφισσεῦσιν ἀθήνησιν κατὰ πάντα τρόπον. ὅθεν μᾶλλον ἢ πρότερον συμβέβηκεν αὐτῷ ὅτου ἂν προσάψηται ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ δυνάστου ἢ πόλεως δημοκρατουμένης, τούτων ἑκάστους ἀνιάτοις κακοῖς περιβάλλειν. σκέψασθε δὴ τὸν δαίμονα καὶ τὴν τύχην ὡς περιεγένετο τῆς τῶν ἀμφισσέων ἀσεβείας. ἐπὶ γὰρ θεοφράστου ἄρχοντος ἱερομνήμονος ὄντος διογνήτου ἀναφλυστίου πυλαγόρους ὑμεῖς εἵλεσθε, μειδίαν τε ἐκεῖνον τὸν ἀναγυράσιον, ὃν ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἕνεκα ζῆν, καὶ θρασυκλέα τὸν λέσβιον, καὶ τρίτον δὲ μετὰ τούτων ἐμέ. συνέβη δὲ ἡμῖν ἀρτίως μὲν εἰς δελφοὺς ἀφῖχθαι, παραχρῆμα δὲ τὸν ἱερομνήμονα διόγνητον πυρέττειν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο συνεπεπτώκει καὶ τῷ μειδίᾳ. οἱ δ' ἄλλοι συνεκάθηντο ἀμφικτύονες, ἐξηγγέλλετο δ' ἡμῖν παρὰ τῶν βουλομένων εὔνοιαν ἐνδείκνυσθαι τῇ πόλει, ὅτι οἱ ἀμφισσεῖς ὑποπεπτωκότες τότε καὶ δεινῶς θεραπεύοντες τοὺς θηβαίους, εἰσέ-

φερον

φέρουσι δόγμα κατὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως πεντήκοντα ταλάντοις ζημιῶσαι τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, ὅτι τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας ἀνέθεμεν πρὸς τὸν καινὸν νεὼν πρὶν ἐξειργάσθαι, καὶ ἐπεγράψαμεν τὸ προσῆκον ἐπίγραμμα. ἀθηναῖοι ἀπὸ μήδων καὶ θηβαίων, ὅτε τἀναντία τοῖς ἕλλησιν ἐμάχοντο. πεμψάμενος δὲ ὁ ἱερομνήμων ἠξίου εἰσελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον, καὶ εἰπεῖν τι πρὸς τοὺς ἀμφικτύονας ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ αὐτὸν οὕτω προῃρημένον. ἀρχομένου δὲ μου λέγειν καὶ προθυμότερόν πως εἰσεληλυθότος εἰς τὸ συνέδριον, τῶν ἄλλων πυλαγόρων μεθεστηκότων, ἀναβοήσας τὶς τῶν ἀμφισσέων ἄνθρωπος ἀσελγέστατος, καὶ, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο, οὐδεμιᾶς παιδείας μετεσχηκώς, ἴσως δὲ καὶ δαιμονίου τινὸς ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν προαγομένου, ἀρχὴν δέ γε ἔφη, ὦ ἄνδρες ἕλληνες εἰ ἐσωφρονεῖτε, οὐδ' ἂν ὠνομάζετο τοὔνομα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων ἐν ταῖσδε ταῖς ἡμέραις, ἀλλ' ὡς ἐναγὲς ἐξήγετο ἐκ τοῦ ἱεροῦ. ἅμα δὲ ἐμέμνητο τῆς τῶν φωκέων συμμαχίας, ἣν ὁ κρώβυλος ἐκεῖνος ἔγραψε, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ δυσχερῆ κατὰ τῆς πόλεως διεξῄει, λέγων ἃ ἐγὼ οὔτε τότ' ἐκαρτέρουν ἀκούων, οὔτε νῦν

ἡδέως μέμνημαι αὐτῶν. ἀκούσας δέ, οὕτω παρωξύνθην, ὡς οὐδεπώποτ᾽ ἐν τῷ ἐμαυτοῦ βίῳ. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λόγους ὑπερβήσομαι, ἐπῆλθε δ᾽ οὖν μοι ἐπὶ τὴν γνώμην μνησθῆναι τῆς τῶν ἀμφισσέων περὶ τὴν γῆν τὴν ἱερὰν ἀσεβείας, καὶ αὐτόθεν ἑστηκὼς ἐδείκνυον τοῖς ἀμφικτύοσιν. ὑπόκειται γὰρ τὸ κιῤῥαῖον πεδίον τῷ ἱερῷ, καὶ ἔστιν εὐσύνοπτον. ὁρᾶτε, ἔφην ἐγώ, ὦ ἄνδρες ἀμφικτύονες ἐξειργασμένον τοῦτο τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ἀμφισσέων, καὶ κεραμεῖα ἐνῳκοδομημένα καὶ ἐπαύλια. ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον λιμένα τετειχισμένον. ἴστε τούτους αὐτοί, καὶ οὐδὲν ἑτέρων δεῖσθε μαρτύρων, τέλη πεπραχότας καὶ χρήματα λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ λιμένος. ἅμα δὲ ἀναγινώσκειν ἐκέλευον αὐτοῖς τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ, τὸν ὅρκον τῶν προγόνων, τὴν ἀρὰν τὴν γινομένην καὶ διοριζομένην, ὅτι ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων καὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν τέκνων καὶ οἰκίας τῆς ἐμαυτοῦ βοηθῶ κατὰ τὸν ὅρκον καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ, καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ φωνῇ καὶ πᾶσιν οἷς δύναμαι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀφοσιῶ. ὑμεῖς δὲ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἤδη

σεσθε. εἴρηται μὲν τὰ καινά, πάρεστι δ᾽ ἐπὶ τοῖς βωμοῖς τὰ θύματα, μέλλετε δ᾽ αἰτεῖν τοὺς θεοὺς τἀγαθὰ καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ. σκοπεῖτε δὴ ποίᾳ φωνῇ, ποίᾳ ψυχῇ, ποίοις ὄμμασι, τίνα τόλμαν κτησάμενοι τὰς ἱκεσίας ποιήσεσθε, τούτους παρέντες ἀτιμωρήτους τοὺς ἐναγεῖς καὶ ταῖς ἀραῖς ἐνόχους. οὐ γὰρ δι᾽ αἰνιγμάτων, ἀλλ᾽ ἐναργῶς γέγραπται ἐν τῇ ἀρᾷ κατά τε τῶν ἀσεβησάντων, ἃ χρὴ παθεῖν αὐτούς, καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐπιτρεψάντων, καὶ τελευταῖον ἐν τῇ ἀρᾷ γέγραπται, μηδ᾽ ὁσίως θύσαιεν οἱ μὴ τιμωροῦντες φησὶ τῷ ἀπόλλωνι μήτε τῇ ἀρτέμιδι, μήτε τῇ λητοῖ, μηδὲ ἀθηνᾷ προνοίᾳ, μηδὲ δέξαιντο αὐτῶν τὰ ἱερά. Τοιαῦτα καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα πολλὰ διεξελθόντος ἐμοῦ, ἐπειδή ποτε ἀπηλλάγην καὶ μετέστην ἐκ τοῦ συνεδρίου, κραυγὴ πολλὴ καὶ θόρυβος ἦν τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ λόγος ἦν οὐκέτι περὶ τῆς ἀσπίδος ἃς ἡμεῖς ἀνέθεμεν, ἀλλ᾽ ἤδη περὶ τῆς τῶν ἀμφισσέων τιμωρίας. ἤδη δὲ πόρρω τῆς ἡμέρας οὔσης προσελθὼν ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε. δελφῶν ὅσοι ἐπιδιόντες ἡβῶσι καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους ἥκειν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἔχοντας ἄμας καὶ δικέλλας πρὸς τὸ θυτεῖον ἐκεῖ καλούμενον), καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς κῆρυξ ἀνηγόρευε τοὺς ἱερομνήμονας καὶ πυλαγόρους ἥκειν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον βοηθήσαντας

τοῦ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ. Ἥτις δ' ἂν μὴ παρῇ πόλις, εἴργεται τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐναγὴς ἔσται καὶ τῇ ἀρᾷ ἔνοχος. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἥκομεν ἕωθεν εἰς τὸν προειρημένον τόπον, καὶ κατέβημεν εἰς τὸ κιῤῥαῖον πεδίον, καὶ τὸν λιμένα κατασκάψαντες, καὶ τὰς οἰκίας ἐμπρήσαντες ἀνεχωροῦμεν. ταῦτα δὲ ἡμῶν πραττόντων, οἱ λοκροί, οἱ ἀμφισσεῖς ἑξήκοντα στάδια ἄπωθεν οἰκοῦντες δελφῶν, ἧκον πρὸς ἡμᾶς μεθ' ὅπλων πανδημεί. καὶ εἰ μὴ δρόμῳ μόλις ἐξεφύγομεν εἰς δελφούς, ἐκινδυνεύσαμεν ἀπολέσθαι. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ κόττυφος ὁ τὰς γνώμας ἐπιψηφίζων, ἐκκλησίαν ἐποίει τῶν ἀμφικτυόνων. ἐκκλησίαν γὰρ ὀνομάζουσιν, ὅταν μὴ μόνον τοὺς πυλαγόρους καὶ τοὺς ἱερομνήμονας συγκαλέσωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θύοντας καὶ χρωμένους τῷ θεῷ. ἐνταῦθ' ἤδη πολλαὶ μὲν τῶν ἀμφισσέων ἐγίνοντο κατηγορίαι. πολὺς δ' ἔπαινος ἦν κατὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως. τέλος δὲ παντὸς τοῦ λόγου, ψηφίζονται ἥκειν τοὺς ἱερομνήμονας πρὸ τῆς ἐπιούσης πυλαίας ἐν ῥητῷ χρόνῳ εἰς πύλας, ἔχοντας δόγμα καθότι δίκας δώσουσιν οἱ ἀμφισσεῖς ὑπὲρ ὧν εἰς τὸν θεὸν καὶ τὴν γῆν τὴν ἱερὰν καὶ τοὺς ἀμφι-

κτύονας

κτύονας ἐξήμαρτον. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν ὁ γραμματεὺς τὸ ψήφισμα. ψήφισμα. Τοῦ δόγματος οὖν τούτου ἀποδοθέντος ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ βουλῇ, καὶ πάλιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ δήμῳ, καὶ τὰς πράξεις ἡμῶν ἀποδεξαμένου τοῦ δήμου, καὶ τῆς πόλεως πάσης προαιρουμένης εὐσεβεῖν, καὶ Δημοσθένους ὑπὲρ τοῦ μεσεγγυήματος τοῦ ἐξ ἀμφίσσης ἀντιλέγοντος καὶ ἐμοῦ φανερῶς ἐναντίον ὑμῶν ἐξελέγχοντος, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ φανεροῦ τὴν πόλιν ἄνθρωπος οὐκ ἠδύνατο σφῆλαι, εἰσελθὼν εἰς βουλευτήριον καὶ μεταστησάμενος τοὺς ἰδιώτας, ἐκφέρει προβούλευμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, προσλαβὼν τὴν τοῦ γράψαντος ἀπειρίαν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διεπράξατο ἐπιψηφισθῆναι καὶ γενέσθαι τοῦ δήμου τὸ ψήφισμα, ἤδη ἐπανεστάσης τῆς ἐκκλησίας, ἀπεληλυθότος ἐμοῦ, οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐπέτρεψα, καὶ τῶν πολλῶν δὲ ἀφειμένων, οὗ τὸ κεφάλαιόν ἐστι, τὸν δὲ ἱερομνήμονά φησι τῶν ἀθηναίων, καὶ τοὺς πυλαγόρους τοὺς ἀεὶ πυλαγοροῦντας πορεύεσθαι εἰς πύλας καὶ εἰς δελφοὺς ἐν τοῖς τεταγμένοις χρόνοις ὑπὸ τῶν προγόνων· εὐπρεπῶς γε τῷ ὀνό-

ματι, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ αἰσχρῶς, κωλύει γὰρ εἰς
τὸν ἀνάλογον τὸν ἐν πύλαις ἀπαντᾶν, ὃς ἐξ
ἀνάγκης πρὸ τοῦ καθήκοντος ἔμελλε χρόνου γί-
νεσθαι. καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ ψηφίσματι
πολὺ καὶ σαφέστερον καὶ πικρότερον σύγγραμ-
μα γράφει, τὸν ἱερομνήμονά φησι τῶν ἀθηναίων
καὶ τοὺς πυλαγόρους τοὺς ἀεὶ πυλαγοροῦντας μὴ
μετέχειν τοῖς ἐκεῖ συλλεγομένοις, μὴ λόγων,
μήτε ἔργων, μήτε δογμάτων, μήτε πράξεως
μηδεμιᾶς. τὸ δὲ μὴ μετέχειν τί ἐστί; πότερα τἀ-
ληθὲς εἴπω, ἢ τὸ ἥδιστον ἀκοῦσαι; τὸ ἀληθὲς ἐρῶ.
τὸ γὰρ αἰεὶ πρὸς ἡδονὴν λεγόμενον, οὑτωσὶ
τὴν πόλιν διατέθηκεν. οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι τῶν ὅρ-
κων, οὓς ὑμῶν οἱ πρόγονοι ὤμοσαν, οὐδὲ τὰς ἀρὰς,
οὐδὲ τὰς τοῦ θεοῦ μαντείας. ἡμεῖς μὲν οὖν ὦ ἀθη-
ναῖοι κατεμείναμεν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, οἱ δ'
ἄλλοι ἀμφικτύονες συνελέγησαν εἰς πύλας,
πλὴν μιᾶς πόλεως, ἧς ἐγὼ οὔτ' ἂν τοὔνομα εἴ-
ποιμι, μήθ' αἱ συμφοραὶ παραπλήσιοι γένοιντο
αὐτοῖς μηδενὶ τῶν ἑλλήνων, καὶ συνελθόντες
ἐψηφίσαντο ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἀμφισσέ-
ας. καὶ στρατηγὸν εἵλοντο κόττυφον τὸν φαρ-
σάλιον, τὸν τότε τὰς γνώμας ἐπιψηφίζοντ-
τα, οὐκ ἐπιδημοῦντος ἐν μακεδονίᾳ φιλίπ-

που, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ ἑλλάδι παρόντος, ἀλλ' ἐν
σκύθαις, οὕτω μακρὰν ἀπόντος, ὃν αὐτίκα
μάλιστα τολμήσει λέγειν δημοσθένης ὡς ἐγὼ
ἐπὶ τοὺς ἕλληνας ἐπήγαγον. καὶ παρελθόντες
τῇ πρώτῃ στρατιᾷ καὶ μάλα μετρίως ἐχρήσαν-
το τοῖς ἀμφισσεῦσιν. ἀντὶ γὰρ τῶν μεγίστων
ἀδικημάτων, χρήμασιν αὐτοὺς ἐζημίωσαν, καὶ
ταῦτα ἐν ῥητῷ χρόνῳ προεῖπον τῷ θεῷ κα-
ταθεῖναι. καὶ τοὺς μὲν ἐναγεῖς καὶ τῶν πεπραγ-
μένων αἰτίους μετεστήσαντο, τοὺς δὲ δι' εὐσέ-
βειαν φυγόντας κατήγαγον. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε
τὰ χρήματα ἐξέτιον τῷ θεῷ, τούς τ' ἐναγεῖς
κατήγαγον, καὶ τοὺς εὐσεβεῖς κατελθόντας
διὰ τῶν ἀμφικτυόνων ἐξέβαλον, οὕτως ἤδη
τὴν δευτέραν ἐπὶ τοὺς ἀμφισσεῖς στρατείαν
ἐποιήσαντο, πολλῷ χρόνῳ ὕστερον ἐπανελθόν-
τος φιλίππου ἐκ τῆς ἐπὶ τοὺς σκύθας στρατείας,
τῶν μὲν θεῶν τὴν ἡγεμονίαν τῆς εὐσεβείας ἡ-
μῖν παραδεδωκότων, τῆς δὲ δημοσθένους δω-
ροδοκίας ἐμποδὼν γεγενημένης. ἀλλ' οὐ προὔ-
λεγον, οὐ προεσήμαινον ἡμῖν οἱ θεοὶ φυλάξα-
σθαι, μόνον οὐκ ἀνθρώπων φωνὰς προσκτησά-
μενοι, οὐδεμίαν τοι πώποτε ἔγωγε μᾶλλον
πόλιν ἑώρακα ὑπὸ μὲν τῶν θεῶν σωζο-
μένην,

μένων, ὑπὸ δὲ τῶν ῥητόρων ἐνίων ἀπολλυ-
μένων. οὐχ ἱκανὸν ἦν τὸ ἐν τοῖς μυστηρίοις φανὲν
σημεῖον φυλάξασθαι καὶ τὴν τῶν μυστῶν τελευτήν; οὐ
περὶ τούτων Ἀμεινιάδης μὲν προὔλεγεν εὐλα-
βεῖσθαι, καὶ πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἐπερησομένους
τὸν θεὸν ὅ, τι χρὴ πράττειν. Δημοσθένης δὲ ἀν-
τέλεγε, φιλιππίζειν τὴν Πυθίαν φάσκων, ἀ-
παίδευτος ὤν, καὶ ἀπολαύων καὶ ἐμπι-
πλάμενος τῆς διδομένης ὑφ' ὑμῶν αὐτῷ
ἐξουσίας; οὐ τὸ τελευταῖον ἀθύτων καὶ ἀκαλ-
λιερήτων τῶν ἱερῶν ἐξέπεμψε τοὺς στρατιώτας
ἐπὶ τὸν πρόδηλον κίνδυνον; καίτοι γε πρώην
ἀπετόλμησε λέγειν ὅτι παρὰ τοῦτο φίλιππος
οὐκ ἦλθεν ἡμῶν ἐπὶ τὴν χώραν, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ
καλὰ τὰ ἱερά. τίνος οὖν ζημίας ἄξιος εἶ τυχεῖν
ὦ τῆς ἑλλάδος ἀλιτήριε; εἰ γὰρ ὁ μὲν κρατῶν
οὐκ ἦλθεν εἰς τὴν τῶν κρατουμένων χώραν ὅτι οὐκ
ἦν αὐτῷ καλὰ τὰ ἱερά, σὺ δ' οὐδὲν προειδὼς
τῶν μελλόντων ἔσεσθαι πρὶν καλλιερῆσαι τοὺς στρα-
τιώτας ἐξέπεμψας, πότερον στεφανοῦσθαί σε
δεῖ ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως ἀτυχίαις, ἢ ὑπερορίζε-
σθαι; τοιγάρτοι τί τῶν ἀνελπίστων καὶ ἀπροσδο-
κήτων ἐφ' ἡμῶν οὐ γέγονεν. οὐ γὰρ βίον γε ἡ-
μεῖς ἀνθρώπινον βεβιώκαμεν, ἀλλ' εἰς παραδο-

ξολο-

ξολογίαν τοῖς ἐσομένοις μεθ' ἡμᾶς ἔφυμεν, οὐχ
ὁ μὲν τῶν περσῶν βασιλεὺς ὁ τὸν ἄθω διορύ-
ξας, ὁ τὸν ἑλλήσποντον ζεύξας, ὁ γῆν καὶ ὕδωρ
τοὺς ἕλληνας αἰτῶν, ὁ τολμῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς
γράφειν ὅτι δεσπότης ἐστὶν ἁπάντων ἀνθρώ-
πων ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δυομένου, νῦν
οὐ περὶ τοῦ κύριος ἑτέρων εἶναι διαγωνίζεται,
ἀλλ' ἤδη περὶ τῆς τοῦ σώματος σωτηρίας. καὶ
τοὺς αὐτοὺς ὁρῶμεν τῆς τε δόξης ταύτης καὶ
τῆς ἐπὶ τὸν πέρσην ἡγεμονίας ἠξιωμένους, οἳ
καὶ τὸ ἐν δελφοῖς ἱερὸν ἠλευθέρωσαν. θῆβαι ἡ
πόλις ἀσυγείτων μεθ' ἡμέραν μίαν ἐκ μέσης
τῆς ἑλλάδος ἀνήρπασαι, εἰ καὶ δικαίως, περὶ
τῶν ὅλων οὐκ ὀρθῶς βουλευσάμενοι, ἀλλὰ τήν
γε θεοβλάβειαν καὶ τὴν ἀφροσύνην οὐκ ἀνθρω-
πίνως ἀλλὰ δαιμονίως κτησάμενοι. λακεδαι-
μόνιοι δὲ οἱ ταλαίπωροι προσαψάμενοι μόνον
τούτων τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς περὶ τὴν τοῦ
ἱεροῦ κατάληψιν, οἱ τῶν ἑλλήνων ποτὲ ἀξιοῦν-
τες ἡγεμόνες εἶναι, νῦν ὁμηρεύσαντες καὶ τῆς
συμφορᾶς ἐπίδειξιν ποιησόμενοι, μέλλουσιν
ὡς ἀλέξανδρον ἀναπέμπεσθαι, τοῦτο πεισόμενοι
καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πατρὶς ὅ τι ἂν ἐκείνῳ δόξῃ, καὶ
ἐν τῇ τοῦ κρατοῦντος καὶ προηδικημένου

μετριό-

μετριότητι κριθήσονται. Η δ' ἡμετέρα πόλις ἡ κοινὴ καταφυγὴ τῶν ἑλλήνων πρὸς ἣν ἀφικνοῦντο πρότερον ἐκ τῆς ἑλλάδος αἱ πρεσβεῖαι κατὰ πόλεις ἕκαστοι παρ' ὑμῶν τὴν σωτηρίαν εὑρησόμενοι, νῦν οὐκ ἔτι περὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀγωνίζεται, ἀλλ' ἤδη περὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους. καὶ ταῦθ' ἡμῖν συμβέβηκεν ἐξ ὅτου δημοσθένης πρὸς τὴν πολιτείαν εἰσελήλυθεν. εὖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων ἡσίοδος ὁ ποιητὴς ἀποφαίνεται. λέγει γάρ που παιδεύων τὰ πλήθη καὶ συμβουλεύων ταῖς πόλεσι, τοὺς πονηροὺς τῶν δημαγωγῶν μὴ προσδέχεσθαι. λέξω δὲ κἀγὼ τὰ ἔπη. διὰ τοῦτο γὰρ οἶμαι ἡμᾶς παῖδας ὄντας, τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας ἐκμανθάνειν, ἵν' ἄνδρες ὄντες αὐταῖς χρώμεθα.

Hesiodus ἐν ἔργοις καὶ ἡμέραις

Πολλάκι δὲ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ
Οσκεν ἀλιτραίνῃ καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίων
Λοιμὸν ὁμοῦ καὶ λιμὸν ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί,
Η τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,
Η νέας ἐν πόντῳ κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.

Εὰν δὲ περιελόντες τοῦ ποιητοῦ τὸ μέτρον, τὰς γνώμας ἐξετάζητε, οἶμαι ὑμῖν δόξειν οὐ ποιήματα ἡσιόδου εἶναι, ἀλλὰ χρησμὸν εἰς δημοσθέ-

ους πολιτείαν. καὶ γὰρ ναυτικὴ καὶ πεζὴ στρατεία καὶ πόλεις ἄρδην εἰσὶν ἀνηρπασμέναι ἐκ τῆς τούτου πολιτείας. Ἀλλ᾽ οἶμαι οὔτε φρυνώνδας, οὔτε εὐρύβατος, οὔτ᾽ ἄλλος οὐδεὶς πώποτε τῶν πάλαι πονηρῶν τοιοῦτος μάγος καὶ γόης ἐγένετο, ὅς, ὦ γῆ καὶ θεοὶ καὶ δαίμονες καὶ ἄνθρωποι ὅσοι βούλεσθε ἀκούειν τἀληθῆ, τολμᾷ λέγειν βλέπων εἰς τὰ πρόσωπα τὰ ὑμέτερα, ὡς ἄρα θηβαῖοι τὴν συμμαχίαν ἡμῖν ἐποιήσαντο, οὐ διὰ τὸν καιρόν, οὐ διὰ τὸν φόβον τὸν περιστάντα αὐτούς, οὐδὲ διὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὰς δημοσθένους δημηγορίας. καίτοι πολλὰς μὲν τούτου πρότερον πρεσβείας ἐπρέσβευσαν εἰς θήβας οἱ μάλιστα οἰκείως ἐκείνοις διακείμενοι. πρῶτος μὲν οὗτος στρατηγὸς θρασύβουλος ὁ κολλυτεύς, ἀνὴρ ἐν θήβαις πιστευθεὶς ὡς οὐδεὶς ἕτερος. πάλιν θράσων ὁ ἐρχιεὺς πρόξενος ὢν θηβαίοις, λεωδάμας ὁ ἀχαρνεὺς οὐχ ἧττον δημοσθένους λέγειν δυνάμενος, ἀλλ᾽ ἔμοι γε καὶ ἰδίων ῥήτωρ, καὶ οὗτος ἀρχίδημος ὁ πήληξ καὶ δυνατὸς εἰπεῖν, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκὼς ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ θηβαίους. δημαγωγὸς ἀριστοφῶν ὁ ἀζηνιεύς, πλεῖστον χρόνον τὴν τοῦ βοιωτιάζειν ὑπομείνας αἰτίαν,

ῥήτωρ

ῥήτωρ πύρανδρος ὁ ἀναφλύστιος, ὃς ἔτι καὶ νῦν ζῇ, ἀλλ᾽ ὅμως οὐδεὶς πώποτε αὐτοὺς ἐδυνήθη προτρέψασθαι εἰς τὴν ὑμετέραν φιλίαν. τὸ δ᾽ αἴτιον οἶδα μέν, λέγειν δ᾽ οὐδὲν δέομαι διὰ τὰς ἀτυχίας αὐτῶν. ἀλλ᾽ οἶμαι ἐπειδὴ φίλιππος αὐτῶν ἀφελόμενος νίκαιαν θετταλοῖς παρέδωκε, καὶ τὸν πόλεμον ὃν πρότερον ἐξήλασεν ἐκ τῆς χώρας τῆς τῶν βοιωτῶν, τοῦτον πάλιν τὸν αὐτὸν πόλεμον ἐπήγαγε διὰ τῆς φωκίδος ἐπ᾽ αὐτὰς τὰς θήβας, καὶ τὸ τελευταῖον ἐλάτειαν καταλαβὼν ἐχαράκωσε, καὶ φρουρὰν εἰσήγαγεν. ἐνταῦθ᾽ ἤδη ἐπεὶ τὸ δεινὸν ἥπτετο αὐτῶν μετεπέμψαντο ἀθηναίους, καὶ ὑμεῖς ἐξήλθετε καὶ εἰσῄειτε εἰς τὰς θήβας, ἐν τοῖς ὅπλοις διεσκευασμένοι, καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ πεζοί, πρὶν περὶ συμμαχίας μίαν μόνην συλλαβὴν γράψαι δημοσθένην. ὁ δ᾽ εἰσάγων ἦν ὑμᾶς εἰς τὰς θήβας καιρὸς καὶ φόβος, καὶ χρεία συμμαχίας, ἀλλ᾽ οὐ δημοσθένης. ἐπεὶ περί γε ταύτας τὰς πράξεις τρία τὰ πάντων μέγιστα δημοσθένης εἰς ὑμᾶς ἐξημάρτηκε. πρῶτον μὲν ὅτι φιλίππου τῷ μὲν ὀνόματι πολεμοῦντος ὑμῖν, τῷ δ᾽ ἔργῳ πολὺ μᾶλλον μισοῦντος θηβαίους, ὡς αὐτὰ τὰ

πράγ-

πράγματα διεδήλωσε. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; ταῦτα μὲν τὰ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος ἀπεκρύψατο, προσποιησάμενος δὲ μέλλειν τὴν συμμαχίαν γενήσεσθαι, οὐ διὰ τοὺς καιροὺς, ἀλλὰ διὰ τὰς αὑτοῦ πρεσβείας, πρῶτον μὲν συνέπεισε τὸν δῆμον μηκέτι βουλεύεσθαι ἐπὶ τίσι δεῖ ποιεῖσθαι τὴν σύμμαχίαν, ἀλλ᾽ ἀγαπᾶν μόνον εἰ γίνεται. τοῦτο δὲ προλαβὼν, ἔκδοτον μὲν τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἐποίησε θηβαίοις, γράψας ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐάν τις ἀφιστῆται πόλις ἀπὸ θηβαίων, βοηθεῖν ἀθηναίους βοιωτοῖς τοῖς ἐν θήβαις, τοῖς ὀνόμασι κλέπτων καὶ μεταφέρων τὰ πράγματα, ὥσπερ εἴωθεν, ὡς τοὺς βοιωτοὺς ἔργῳ κακῶς πάσχοντας τὴν τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν τοῦ δημοσθένους ἀγαπήσοντας, ἀλλ᾽ οὐ μᾶλλον ἐφ᾽ οἷς κακῶς πεπόνθεσαν, ἀγανακτήσοντας. Δεύτερον δὲ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἀναλωμάτων τὰ μὲν δύο μέρη ὑμῖν ἀνέθηκεν, οἷς ἦσαν ἀποτέρω οἱ κίνδυνοι. τὸ δὲ τρίτον μέρος θηβαίοις, δωροδοκῶν ἐφ᾽ ἑκάστοις τούτων, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τὴν μὲν κατὰ θάλασσαν ἐποίησε κοινὴν. τὸ δ᾽ ἀνάλωμα ἴδιον ὑμέτερον. τὴν δὲ κατὰ γῆν, εἰ μὴ δεῖ ληρεῖν, ἄρδην, φέρων ἀνέθηκε θηβαίοις, ὥστε

πρὸ τὸν γενόμενον πόλεμον μὴ κύριον γενέσθαι στρατοκλέα τὸν ὑμέτερον στρατηγὸν βουλεύσασθαι περὶ τῆς τῶν στρατιωτῶν σωτηρίας. Καὶ ταῦτ' οὐκ ἐγὼ μὲν κατηγορῶ, ἕτεροι δὲ παραλείπουσιν, ἀλλὰ κἀγὼ λέγω καὶ πάντες ἐπιτιμῶσι, καὶ ὑμεῖς σύνιστε καὶ οὐκ ὀργίζεσθε. ἐκεῖνο γὰρ πεπόνθατε πρὸς Δημοσθένην, συνείθισθε ἤδη τὰ ἀδικήματα αὐτοῦ ἀκούειν, ὥστε οὐ θαυμάζετε. δεῖ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀγανακτεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι, εἰ χρὴ τὰ λοιπὰ τῇ πόλει καλῶς ἔχειν. Δεύτερον δὲ καὶ πολὺ τούτου μεῖζον ἀδίκημα ἠδίκησεν, ὅτι τὸ βουλευτήριον τὸ τῆς πόλεως καὶ τὴν δημοκρατίαν ἄρδην ἔλαθεν ὑφελόμενος, καὶ μετήνεγκεν εἰς Θήβας εἰς τὴν καδμείαν τὴν κοινωνίαν τῶν πράξεων τοῖς Βοιοτάρχαις συνθέμενος. καὶ τηλικαύτην αὐτὸς αὑτῷ δυναστείαν κατεσκεύασεν, ὥστ' ἤδη παριὼν ἐπὶ τὸ βῆμα, πρεσβεύειν μὲν ἔφη ὅποι ἂν αὐτῷ δοκῇ κἂν μὴ ὑμεῖς ἐκπέμπητε, εἰ δέ τις αὐτῷ τῶν στρατηγῶν ἀντείποι, καταδουλούμενος τοὺς ἄρχοντας καὶ συνεθίζων μηδὲν αὐτῷ ἀντιλέγειν, διαδικασίαν ἔφη γράψειν τῷ βήματι πρὸς τὸ στρατηγεῖον. πλείω γὰρ ὑμᾶς ἀγαθὰ ὑφ' ἑαυτοῦ ἔφη ἀπὸ τοῦ βήματος

ματος πεπονθέναι, ἢ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐκ τοῦ στρατηγείου. μισθοφόρων δ' ἐν τῷ ξενικῷ κοιναῖς χώραις καὶ τὰ στρατιωτικὰ χρήματα κλέπτων, καὶ τοὺς μυρίους ξένους ἐκμισθώσας Ἀμφισσεῦσι, πολλὰ διαμαρτυρομένου καὶ σχετλιάζοντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐμοῦ προσέμιξε φέρων, ἀναρπασθέντων τῶν ξένων, τὸν κίνδυνον ἀπαρασκεύῳ τῇ πόλει. τί γὰρ ἂν οἴεσθε φίλιππον ἐν τοῖς τότε καιροῖς εὔξασθαι; οὐ χωρὶς μὲν πρὸς τὴν πολιτικὴν δύναμιν, χωρὶς δ' ἐν ἀμφίσσῃ πρὸς τοὺς ξένους διαγωνίσασθαι, ἀθύμους δὲ τοὺς ἕλληνας λαβεῖν τηλικαύτης πληγῆς γεγενημένης; καὶ τηλικούτων κακῶν αἴτιος γεγενημένος δημοσθένης, οὐκ ἀγαπᾷ εἰ μὴ δίκην δέδωκεν, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθήσεται ἀγανακτεῖ. οὐδ' ἱκανόν ἐστιν αὐτῷ ἐναντίον ὑμῶν κηρύττεσθαι, ἀλλ' εἰ μὴ τῶν ἑλλήνων ἐναντίον ἀναρρηθήσεται, τοῦτ' ἀγανακτεῖ. οὕτως, ὡς ἔοικε, πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβομένη, δημοσίας ἀπεργάζεται συμφοράς. τρίτον δὲ καὶ τῶν προειρημένων μέγιστόν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν. φιλίππου γὰρ οὐ καταφρονοῦντος τῶν ἑλλήνων οὐδ' ἀγνοοῦντος (οὐ γὰρ ἦν

ἀσωτευόμενος ὅτι περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἐν ἡμέρας σμικρῷ μέρει διαγωνιεῖται) καὶ διὰ ταῦτα βουλομένους ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην καὶ πρεσβείας ἀποστέλλειν μέλλοντος, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν Θήβαις φοβουμένων τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, εἰκότως. οὐ γὰρ ῥήτωρ ἀστράτευτος καὶ λιπὼν τὴν τάξιν αὐτοὺς ἐνουθέτησεν, ἀλλ' ὁ φωκικὸς πόλεμος δεκαετὴς γεγονὼς ἀείμνηστον παιδείαν αὐτοὺς ἐπαίδευσε. τούτων δὲ ἐχόντων οὕτως, αἰσθόμενος δημοσθένης καὶ τοὺς βοιωτάρχας ὑποπτεύσας μέλλειν εἰρήνην ἰδίᾳ ποιεῖσθαι, χρυσίον ἄνευ αὐτοῦ παρὰ φιλίππου λαβόντας, ἀβίωτον ἡγησάμενος εἶναι εἴ τινος ἀπολειφθήσεται δωροδοκίας ἀναπηδήσας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδενὸς ἀνθρώπων λέγοντος, οὔθ' ὡς δεῖ ποιεῖσθαι πρὸς φίλιππον εἰρήνην, οὔθ' ὡς οὐ δεῖ, ἀλλ' ὡς ᾤετο τοῦτο κήρυγμά τι τοῖς βοιωτάρχαις προκηρύττων, ἀναφέρειν αὐτῷ τὰ μέρη τῶν λημμάτων, διώμνυτο τὴν ἀθηνᾶν, ἣν ὡς ἔοικε φειδίας ἐνεργολαβεῖν εἰργάσατο καὶ ἐνεπιορκεῖν δημοσθένει, ἦ μὴν εἴ τις ἐρεῖ ὡς χρὴ πρὸς φίλιππον εἰρήνην ποιήσασθαι, ἀπάξειν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἐπιλαβόμενος τῶν τριχῶν, ἀπομιμούμενος τὴν κλεοφῶντος πολιτείαν,

ὃς ἐπὶ

ὅς ἐπὶ τὸν πρὸς λακεδαιμονίους πόλεμον, ὡς λέ-
γετε, τὴν πόλιν ἀπώλεσεν. ὡς δ' οὐ προσεῖ-
χον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες οἱ ἐν ταῖς θήβαις, ἀλλὰ
καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς ὑμετέρους ἀνέστρεψαν
ἐξεληλυθότας ἵνα βουλεύσησθε περὶ τῆς εἰρήνης,
ἐνταῦθα παντάπασιν ἔκφρων ἐγένετο, καὶ
παρελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα, προδότας τῶν ἑλλήνων
τοὺς βοιωτάρχας ἀπεκάλεσε, καὶ γράφειν ἔφη
ψήφισμα ὁ τοῖς πολεμίοις οὐδέποτ' ἀντιβλέ-
ψας, πέμπειν ὑμᾶς πρέσβεις εἰς θήβας αἰτή-
σοντας θηβαίους δίοδον ἐπὶ φίλιππον. ὑπερ-
αισχυνθέντες δὲ οἱ ἐν θήβαις ἄρχοντες μὴ δό-
ξωσιν ὡς ἀληθῶς εἶναι προδόται τῶν ἑλλήνων,
ἀπὸ μὲν τῆς εἰρήνης ἀπετράποντο, ἐπὶ δὲ τὴν
παράταξιν ὥρμησαν. ἔνθα δὴ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀν-
δρῶν ἄξιόν ἐστιν ἐπιμνησθῆναι, οὓς οὗτος,
ἀθύτων καὶ ἀκαλλιερήτων ὄντων τῶν ἱερῶν,
ἐκπέμψας ἐπὶ τὸν πρόδηλον κίνδυνον, ἐτόλ-
μησε, τοῖς δραπέταις ποσί, καὶ λελοιπόσι τὴν
τάξιν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν τάφον τῶν τετελευτη-
κότων, ἐγκωμιάζειν τὴν ἐκείνων ἀρετήν. ὦ
πρὸς μὲν τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα τῶν πραγ-
μάτων, ἁπάντων ἀνθρώπων ἀχρηστότατε,
πρὸς δὲ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τόλμαν θαυμασιώ-

τατε. ἐπιχειρήσειν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα
βλέπων εἰς τὰ τούτων πρόσωπα λέγειν, ὡς
δεῖ σε ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς στεφα-
νοῦσθαι; ἐὰν δ' οὗτος λέγῃ, ὑμεῖς ὑπομενεῖτε,
καὶ συναποθανεῖται τοῖς τελευτήσασιν, ὡς
ἔοικε, καὶ ἡ ὑμετέρα μνήμη. γένεσθε δή μοι μι-
κρὸν χρόνον τὴν διάνοιαν μὴ ἐν τῷ δικαστη-
ρίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ νομίσατε ὁρᾶν προϊ-
όντα τὸν κήρυκα καὶ τὴν ἐκ τοῦ ψηφίσματος
ἀνάῤῥησιν μέλλουσαν γίνεσθαι, καὶ λογίσασθε
πότερον οἴεσθε τοὺς οἰκείους τῶν τελευτησάντων
πλείω δάκρυα ἀφήσειν ἐπὶ ταῖς τραγῳδίαις
καὶ τοῖς ἡρωϊκοῖς πάθεσι τοῖς μετὰ ταῦτα ἐπει-
σιοῦσιν, ἢ ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως ἀγνωμοσύνῃ. τίς
γὰρ οὐκ ἂν ἀλγήσειεν ἄνθρωπος ἕλλην, ἢ καὶ
παιδευθεὶς ἐλευθέρως, ἀναμνησθεὶς ἐν τῷ θε-
άτρῳ ἐκεῖνό γε εἰ μηδὲν ἕτερον ὅτι ταύτῃ ποτὲ
τῇ ἡμέρᾳ μελλόντων ὥσπερ νυνὶ τῶν τραγῳδῶν
γίνεσθαι, ὅτ' εὐνομεῖτο μᾶλλον ἡ πόλις καὶ βελ-
τίοσι προστάταις ἐχρῆτο, προσελθὼν ὁ κήρυξ
καὶ παραστησάμενος τοὺς ὀρφανοὺς ὧν οἱ πα-
τέρες ἦσαν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότες,
νεανίσκους πανοπλίᾳ κεκοσμημένους, ἐκή-
ρυττε τὸ κάλλιστον κήρυγμα καὶ προτρεπτικώ-
τατον

τατον πρὸς ἀρετήν. ὅτι τούσδε τοὺς νεανίσκους ὧν οἱ πατέρες ἐτελεύτησαν ἐν τῷ πολέμῳ, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, μέχρι μὲν ἥβης ὁ δῆμος ἔτρεφε, νυνὶ δὲ καθοπλίσας τῇδε τῇ πανοπλίᾳ ἀφίησιν ἀγαθῇ τύχῃ τρέπεσθαι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ καλεῖ εἰς προεδρίαν. τότε μὲν ταῦτ᾽ ἐκήρυττεν, ἀλλ᾽ οὐ νῦν, ἀλλὰ παραστησάμενος τὸν τῆς ὀρφανίας τοῖς παισὶν αἴτιον, τί ποτ᾽ ἂν ἐρεῖ, ἢ τί φθέγξεται; καὶ γὰρ ἂν αὐτὰ διεξίῃ τὰ ἐκ τοῦ ψηφίσματος προστάγματα, ἀλλ᾽ οὐ τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας αἰσχρὸν σιωπήσεται, ἀλλὰ τἀναντία δόξει τῇ τοῦ κήρυκος φωνῇ φθέγγεσθαι. ὅτι τόνδε τὸν ἄνδρα, εἰ δὴ καὶ οὗτος ἀνήρ, στεφανοῖ ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων ἀρετῆς ἕνεκα τὸν κάκιστον, ἀνδραγαθίας ἕνεκα τὸν ἄνανδρον καὶ λελοιπότα τὴν τάξιν. μή, πρὸς τοῦ διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν ἱκετεύω ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι, μὴ τρόπαιον ἱστᾶτε ἀφ᾽ ὑμῶν αὐτῶν ἐν τῇ τοῦ διονύσου ὀρχήστρᾳ, μηδ᾽ αἱρεῖτε παρανοίας ἐναντίον τῶν ἑλλήνων τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, μηδ᾽ ὑπομιμνήσκετε τῶν ἀνιάτων καὶ ἀνηκέστων κακῶν τοὺς ταλαιπώρους θηβαίους, οὓς φυγόντας διὰ τοῦτον, ὑποδέδεχθε τῇ πόλει, ὧν ἱερὰ καὶ τέκνα καὶ τάφους

ἀπώλεσεν ἡ δημοσθένους δωροδοκία, καὶ τὸ βασιλικὸν χρυσίον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν οὐ παρεγένεσθε, ταῖς γε διανοίαις ἀποβλέψατ' αὐτῶν εἰς τὰς συμφορὰς, καὶ νομίσατε ὁρᾶν ἁλισκομένην τὴν πόλιν, τειχῶν κατασκαφὰς, ἐμπρήσεις οἰκιῶν, ἀγομένας γυναῖκας καὶ παῖδας εἰς δουλείαν, πρεσβύτας ἀνθρώπους, πρεσβύτιδας γυναῖκας ὀψὲ μεταμανθάνοντας τὴν ἐλευθερίαν, κλαίοντας, ἱκετεύοντας ὑμᾶς, ὀργιζομένους, οὐ τοῖς τιμωρουμένοις, ἀλλὰ τοῖς τούτων αἰτίοις. ἐπισκήπτοντας μηδενὶ τρόπῳ τὸν τῆς ἑλλάδος ἀλιτήριον στεφανοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν δαίμονα καὶ τὴν τύχην τὴν συμπαρακολουθοῦσαν τῷ ἀνθρώπῳ φυλάξασθαι. οὔτε πόλις γὰρ οὔτ' ἰδιώτης ἀνὴρ οὐδεὶς πώποτε καλῶς ἀπήλλαξε, δημοσθένει συμβούλῳ χρησάμενος. Ὑμεῖς δ' ὦ ἀθηναῖοι οὐκ αἰσχύνεσθε εἰ ἐπὶ μὲν τοὺς πορθμέας τοὺς εἰς σαλαμῖνα πορθμεύοντας νόμον ἔθεσθε, ἐάν τις αὐτῶν ἄκων ἐν τῷ πόρῳ πλοῖον ἀνατρέψῃ, τούτῳ μὴ ἐξεῖναι πάλιν πορθμεῖ γενέσθαι, ἵνα μηδεὶς αὐτοσχεδιάζῃ εἰς τὰ τῶν ἑλλήνων σώματα. τὸν δὲ τὴν ἑλλάδα καὶ τὴν πόλιν ἄρδην ἀνατετραφότα, τοῦτον ἐάσετε πά-

λιν ἀπολωλέκατε τὰ κοινά; ἵνα δ' εἴπω καὶ περὶ τοῦ τετάρτου καιροῦ καὶ τῶν νυνὶ καθεστηκότων πραγμάτων, ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπομνῆσαι βούλομαι, ὅτι δημοσθένης οὐ τὴν ἀπὸ στρατοπέδου μόνον τάξιν ἔλιπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως τριήρη προσλαβὼν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἕλληνας ἠργυρολόγησε. καταγαγούσης δὲ αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν τῆς ἀπροσδοκήτου σωτηρίας, τοὺς μὲν πρώτους χρόνους ὑπότρομος ἦν ἄνθρωπος, καὶ παριὼν ἡμιθνὴς ἐπὶ τὸ βῆμα, εἰρηνοφύλακα ὑμᾶς ἐκέλευεν αὐτὸν χειροτονεῖν. ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, οὐδ' ἐπὶ τὰ ψηφίσματα εἰᾶτε τὸ δημοσθένους ἐπιγράφειν ὄνομα, ἀλλὰ ναυσικλεῖ τοῦτο προσετάττετε, νυνὶ δ' ἤδη καὶ στεφανοῦσθαι ἀξιοῖ. ἐπειδὴ δ' ἐτελεύτησε φίλιππος, ἀλέξανδρος δ' εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστη, πάλιν αὐτὸς τερατευόμενος, ἱερὰ μὲν ἱδρύσατο παυσανίου, εἰς αἰτίαν δὲ εὐαγγελίων καὶ θυσίας τὴν βουλὴν κατέστησεν. ἐπωνυμίαν ἀλεξάνδρῳ μαργίτην ἐτίθετο. ἀπετόλμα δὲ λέγειν ὡς οὐ κινηθήσεται ἐκ μακεδονίας. ἀγαπᾶν γὰρ αὐτὸν ἔφη ἐν πέλλῃ περιπατοῦντα, καὶ τὰ σπλάγχνα φυλάττοντα. καὶ ταυτὶ λέγειν ἔφη οὐκ εἰκάζων, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι

αἱματός ἐστιν ἡ ἀρετὴ ὠνία, αὐτὸς οὐκ ἔχων αἷμα, καὶ θεωρῶν τὸν ἀλέξανδρον οὐκ ἐκ τῆς ἀλεξάνδρου φύσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀνανδρίας. ἤδη δ' ἐψηφισμένων θετταλῶν ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν, καὶ τοῦ νεανίσκου τὸ πρῶτον παροξυνθέντος, εἰκότως, ἐπειδὴ περὶ θήβας ἦν τὸ στρατόπεδον, πρεσβευτὴς ὑφ' ὑμῶν χειροτονηθεὶς ἀποδρὰς ἐκ μέσου τοῦ κιθαιρῶνος ἧκεν ὑποστρέψας, οὔτ' ἐν εἰρήνῃ, οὔτ' ἐν πολέμῳ χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχων. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὐδ' εἰάσατε κριθῆναι ἐν τῷ τῶν ἑλλήνων συνεδρίῳ, οὗτος δ' ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν, εἴπερ ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγεται. ὡς γάρ φασιν οἱ πάραλοι καὶ οἱ πρεσβεύσαντες πρὸς ἀλέξανδρον, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰκότως πιστεύεται, ἔστι τις ἀριστίων πλαταϊκός, ὁ τοῦ ἀριστοβούλου τοῦ φαρμακοπώλου υἱός (εἴ τις ἄρα καὶ ὑμῶν γινώσκει), οὗτός ποτε ὁ νεανίσκος ἑτέρων τὴν ὄψιν διαφέρων γενόμενος, ᾤκησε πολὺν χρόνον ἐν τῇ δημοσθένους οἰκίᾳ, (ὅ, τι δὲ πράττων ἢ πάσχων, ἀμφίβολος ἡ αἰτία, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδαμῶς εὔσχημον ἐμοὶ λέγειν) οὗτος ὡς ἐγὼ ἀκούω ἠγνοημένος ὅστις καὶ πῶς πο

τὸ δὲ βεβιωκὼς, τὸν Ἀλέξανδρον ὑποτρέχει, καὶ
πλησιάζειν ἐκείνῳ· διὰ τούτου, γράμματα πέμ-
ψας Δημοσθένης ὡς Ἀλέξανδρον, ἄδειάν τι-
να εὕρηται καὶ διαλλαγὰς, καὶ πολλὴν κολα-
κείαν πεποίηται. ἐντεῦθεν δὲ θεωρήσατε ὡς ὅ-
μοιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα τῇ αἰτίᾳ. εἰ γάρ τι τού-
των ἐφρόνει Δημοσθένης καὶ πολεμικῶς εἶχεν
(ὥσπερ καί φησι) πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τρεῖς
αὐτῷ καιροὶ κάλλιστοι παραγεγόνασιν, ὧν οὐ-
δενὶ φαίνεται κεχρημένος. εἷς μὲν ὁ πρῶτος
ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν οὐ πάλαι καθεστηκὼς Ἀλέξαν-
δρος ἀπαρασκεύων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὄντων,
εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη, ἤκμαζε δ' ὁ τῶν Περσῶν
βασιλεὺς καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασι καὶ πεζῇ στρατιᾷ,
ἄσμενος δ' ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν κοινὴν συμμαχίαν
προσεδέξατο διὰ τοὺς ἐπιφερομένους αὐτῷ κιν-
δύνους. εἶπάς τινα ἐνταῦθα λόγον Δημόσθενες,
ἢ ἔγραψάς τι ψήφισμα; βούλει σε θῶ καὶ φοβη-
θῆναι καὶ χρήσασθαι τῷ ἑαυτοῦ τρόπῳ; καίτοι ῥήτορος
δειλίαν δημόσιος καιρὸς οὐκ ἀναμένει. ἀλλ'
ἐπειδὴ πάσῃ τῇ δυνάμει Δαρεῖος καταβεβήκει,
ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἦν ἀπειλημμένος ἐν Κιλικίᾳ
πάντων ἐνδεὴς, ὡς ἔφησθα σὺ, αὐτίκα μάλα δ'
ἔμελλεν ὡς ἦν ὁ παρὰ σοῦ λόγος συμπατηθήσεσθαι

ὑπὸ τῆς περσικῆς ἵππου, τὴν δὲ σὴν ἀηδίαν ἡ πόλις οὐκ ἐχώρει, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἃς ἐξηρτημένος ἐκ τῶν δακτύλων περιῄεις ἐπιδεικνύων τισὶ τὸ ἐμὸν πρόσωπον, ὡς ἐκπεπληγμένου καὶ ἀθυμοῦντος, ἢ χρυσόκερων ἀποκαλῶν, ἢ κατεστέφθαι φάσκων εἴ τι πταῖσμα συμβήσεται ἀλεξάνδρῳ, οὐδ' ἐνταῦθα ἔπραξας οὐδ' ἕν, ἀλλ' εἴς τινα καιρὸν ἀνεβάλλου καλλίω. Ὑπερβὰς, τοίνυν ἅπαντα ταῦτα, ὑπὲρ τῶν νυνὶ καθεστηκότων λέξω, λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ τὸ ξενικὸν ἐπέτυχον μάχῃ καὶ διέφθειραν τοὺς περὶ κόρραγον στρατιώτας, ἠλεῖοι δ' αὐτοῖς συμμετεβάλοντο καὶ ἀχαιοὶ πάντες πλὴν πελληναίων, καὶ ἀρκαδία πᾶσα, πλὴν μεγάλης πόλεως. αὕτη δὲ ἐπολιορκεῖτο καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπίδοξος ἦν ἁλῶναι. ὁ δ' ἀλέξανδρος ἔξω τῆς ἄρκτου καὶ τῆς οἰκουμένης ὀλίγου δεῖν πάσης μεθειστήκει. ὁ δ' ἀντίπατρος πολὺν χρόνον συνῆγε στρατόπεδον, τὸ δὲ ἐσόμενον ἄδηλον ἦν. ἐνταῦθ' ἡμῖν ἀπόδειξιν ποίησαι ὦ δημόσθενες, τί ποτ' ἦν ἃ ἔπραξας, ἢ τί ποτ' ἦν ἃ ἔλεγες, καὶ εἰ βούλει, παραχωρῶ σοι τοῦ βήματος, ἕως ἂν εἴπῃς. ἐπειδὴ δὲ σιγᾷς, ὅτι μὲν ἀπορεῖς, συγγνώμην ἔχω σοι, ἃ δὲ τότ' ἔλεγες,

ἐγὼ

ἐγὼ νῦν λέξω. οὐ μέμνησθε αὐτοῦ τὰ μιαρὰ καὶ
ἀπίθανα ῥήματα, ἅ πως ποθ' ὑμεῖς ὦ σιδήρειοι
ἐκαρτερεῖτε ἀκροώμενοι, ὅτ' ἔφη παρελθών, ἀμ-
πελουργοῦσί τινες τὴν πόλιν, ἀνατετμήκασί
τινες τὰ κλήματα τοῦ δήμου, ὑποτέτμηται τὰ
νεῦρα τῶν πραγμάτων, φορμορραφούμεθα ἐπὶ
τὰ στενά, τινὲς πρῶτον ὥσπερ τὰς βελόνας διεί-
ρουσι; ταῦτα δὲ τίνος ἐστὶν ὦ κίναδος ῥήμα-
τα ἢ θαύματα; καὶ πάλιν ὅτε κύκλῳ περιδι-
νῶν σεαυτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος ἔλεγες ὡς ἀντι-
πράττων ἀλεξάνδρῳ, ὁμολογῶ τὰ λακωνικὰ
συστῆσαι, ὁμολογῶ θετταλοὺς καὶ περραιβοὺς
ἀφιστάναι. σὺ γὰρ ἂν κώμην ἀποστήσαις; σὺ
γὰρ ἂν προσέλθοις μὴ ὅτι πρὸς πόλιν, ἀλλὰ
πρὸς οἰκίαν, ὅπου κίνδυνος πρόσεστιν; ἀλλ' εἰ
μέν που χρήματα ἀναλίσκεται, προσκαθεστήσῃ,
πρᾶξιν δὲ ἀνδρὸς οὐ πράξεις. ἐὰν δ' αὐτόματόν
τι συμβῇ, προσποιήσῃ, καὶ σαυτὸν ἐπὶ τὸ γεγε-
νημένον ἐπιγράψεις, ἂν δ' ἔλθῃ φόβος τις, ἀ-
ποδράσῃ. ἐὰν δὲ θαρρήσωμεν, δωρεὰς αἰτή-
σεις, καὶ χρυσοῖς στεφάνοις στεφανοῦσθαι. ναί, ἀλ-
λὰ δημοτικός ἐστιν. ἐὰν μὲν τοίνυν πρὸς εὐφη-
μίαν αὐτοῦ τῶν λόγων ἀποβλέψητε, ἐξαπατη-
θήσεσθε, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐὰν δ' εἰς τὴν φύ-

σιν καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐκ ἐξαπατηθήσεσθε. ἐ-
κείνως δὲ ἀπολάβετε παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον. ἐ-
γὼ μὲν μεθ' ὑμῶν λογιοῦμαι ἃ δεῖ ὑπάρξαι ἐν
τῇ φύσει τῷ δημοτικῷ ἀνδρὶ καὶ σώφρονι,
καὶ πάλιν ἀντιθήσω ποῖόν τινα εἰκός ἐστιν εἶναι
τὸν ὀλιγαρχικὸν ἄνθρωπον καὶ φαῦλον, ὑμεῖς
δ' ἀντιτιθέντες ἑκάτερα τούτων, θεωρήσατ'
αὐτὸν μὴ ὁποτέρου τοῦ λόγου, ἀλλ' ὁποτέρου τοῦ
βίου ἐστίν. οἶμαι τοίνυν ἅπαντας ἂν ὑμᾶς ὁ-
μολογήσειν τάδε δεῖν ὑπάρξαι τῷ δημοτι-
κῷ. πρῶτον μὲν ἐλεύθερον αὐτὸν εἶναι καὶ πρὸς
πατρὸς καὶ μητρὸς, ἵνα μὴ διὰ τὴν περὶ τὸ γέ-
νος ἀτυχίαν, δυσμενὴς ᾖ τοῖς νόμοις, οἳ σώζου-
2 σι τὴν δημοκρατίαν. δεύτερον δ' ἀπὸ τῶν
προγόνων εὐεργεσίαν τινὰ αὐτῷ πρὸς τὸν
δῆμον ὑπάρχειν, ἢ τό γ' ἀναγκαιότατον, μη-
δὲ μίαν ἔχθραν, ἵνα μὴ βοηθῶν τοῖς τῶν προγό-
νων ἀτυχήμασι, κακῶς ἐπιχειρῇ ποιεῖν τὴν
3 πόλιν. τρίτον, σώφρονα καὶ μέτριον χρὴ πεφυκέ-
ναι αὐτὸν πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν, ὅ-
πως μὴ διὰ τὴν ἀσέλγειαν τῆς δαπάνης δω-
4 ροδοκῇ κατὰ τοῦ δήμου. τέταρτον, εὐγνώμο-
να καὶ δυνατὸν εἰπεῖν. καλὸν γὰρ τὴν μὲν
διάνοιαν προαιρεῖσθαι τὰ βέλτιστα, τὴν δὲ
παιδεί-

παιδείαν τὴν τοῦ ῥήτορος καὶ τὸν λόγον πείθειν τοὺς ἀκούοντας. εἰ δὲ μή, τὴν εὐγνωμοσύνην ἀεὶ προτακτέον τοῦ λόγου. πέμπτον, ἀνδρεῖον εἶναι τὴν ψυχήν, ἵνα μὴ παρὰ τὰ δεινὰ καὶ τοὺς πολέμους ἐγκαταλίπῃ τὸν δῆμον. Τὸν δ' ὀλιγαρχικόν, πάντα τἀναντία τούτων ἔχειν. τί γὰρ δεῖ πάλιν διεξιέναι; σκέψασθε δή, τί τούτων ὑπάρχει Δημοσθένει; ὁ δὲ λογισμὸς ἔστω ἐπὶ πᾶσι δικαίοις. τούτῳ πατὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ Παιανιεύς, ἀνὴρ ἐλεύθερος (οὐ γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι), τὰ δ' ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου τοῦ πρὸς μητρός, πῶς ἔχει αὐτῷ, ἐγὼ φράσω. Γύλων ἦν ἐκ Κεραμέων, οὗτος προδοὺς τοῖς πολεμίοις Νύμφαιον τὸ ἐν τῷ Πόντῳ, τότε τῆς πόλεως ἐχούσης τὸ χωρίον τοῦτο, φυγὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐγένετο, θανάτου καταγνωσθέντος αὐτοῦ, τὴν κρίσιν οὐχ ὑπομείνας, καὶ ἀφικνεῖται εἰς Βόσπορον, κἀκεῖ λαμβάνει δωρεὰν παρὰ τῶν τυράννων τοὺς ὠνομασμένους Κήπους, καὶ γαμεῖ γυναῖκα πλουσίαν μὲν νὴ Δία καὶ χρυσίον ἐπιφερομένην πολύ, Σκύθιν δὲ τὸ γένος, ἐξ ἧς γίνονται αὐτῷ θυγατέρες δύο, ἃς ἐκεῖνος δεῦρο μετὰ πολλῶν χρημάτων ἀποστείλας συνῴκησε τὴν μὲν

ἑτέραν

ἑτέραν ὁτῳδήποτε, ἵνα μὴ πολλοῖς ἀπεχθάνωμαι, τὴν δὲ ἑτέραν ἔγημε παριδὼν τοὺς τῆς πόλεως νόμους Δημοχάρης ὁ παιανιεύς, ἐξ ἧς ὑμῖν ὁ περίεργος καὶ συκοφάντης γεγένηται δημοσθένης. οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τοῦ πάππου τοῦ πρὸς μητρὸς, πολέμιος ἂν εἴη τῷ δήμῳ (θάνατον γὰρ αὐτοῦ τῶν προγόνων κατέγνωτε) τὰ δὲ ἀπὸ τῆς μητρὸς, σκύθης, βάρβαρος, ἑλληνίζων τῇ φωνῇ, ὅθεν καὶ τὴν πονηρίαν οὐκ ἐπιχώριός ἐστι. περὶ τὴν καθ᾽ ἡμέραν δίαιταν, τίς ἐστιν; ἐκ τριηράρχου λογογράφος ἀνεφάνη, τὰ πατρῷα καταγελάστως προέμενος, ἄπιστος δὲ καὶ περὶ ταῦτα δόξας εἶναι, καὶ τοὺς λόγους ἐκφέρων τοῖς ἀντιδίκοις, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸ βῆμα, πλεῖστον δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως εἰληφὼς ἀργύριον, ἐλάχιστα περιεποιήσατο. νῦν μέντοι τὸ βασιλικὸν χρυσίον ἐπικέκλυκε τὴν δαπάνην αὐτοῦ. ἔστι δ᾽ οὐδὲ τοῦθ᾽ ἱκανόν. οὐδεὶς γὰρ πλοῦτος τρόπου πονηροῦ περιεγένετο. καὶ τὸ κεφάλαιον, τὸν βίον οὐκ ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πορίζεται, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ὑμετέρων κινδύνων. περὶ δ᾽ εὐγνωμοσύνην καὶ λόγου δύναμιν, πῶς πέφυκε; δεινὸς λέγειν, κακῶς βιῶναι. οὕτω γὰρ κέχρηται καὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι καὶ παιδοποιΐᾳ, ὥσ-

τί με μὴ βούλεσθαι λέγειν ἃ τούτῳ πέπρακται. ἤδη γάρ ποτε εἶδον μισηθέντας τοὺς τὰ τῶν πλησίον αἰσχρὰ λίαν σαφῶς λέγοντας. ἔπειτα, τί συμβαίνει τῇ πόλει; οἱ μὲν λόγοι καλοί, τὰ δ' ἔργα φαῦλα. πρὸς δὲ ἀνδρίαν βραχύς μοι λείπεται λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἠρνεῖτο μὴ δειλὸς εἶναι, ἢ ὑμεῖς μὴ συνῄδειτε αὐτῷ, διατριβὴν ὁ λόγος ἄν μοι παρεῖχεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ὑμεῖς σύνιστε, λοιπὸν ὑπομνῆσαι τοὺς περὶ τούτων κειμένους νόμους. ὁ γὰρ σόλων ὁ παλαιὸς νομοθέτης ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ᾤετο δεῖν ἐνέχεσθαι τὸν ἀστράτευτον καὶ τὸν λελοιπότα τὴν τάξιν, καὶ τὸν δειλὸν ὁμοίως. εἰσὶ γὰρ καὶ δειλίας γραφαί. καίτοι θαυμάσειεν ἄν τις ὑμῶν, εἰ εἰσὶ φύσεως γραφαί. εἰσί. τίνος ἕνεκα; ἵνα ἕκαστος ὑμῶν τὰς ἐκ τῶν νόμων ζημίας φοβούμενος μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους, ἀμείνων ἀγωνιστὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὑπάρχῃ. ὁ μὲν τοίνυν νομοθέτης, τὸν ἀστράτευτον καὶ τὸν δειλὸν καὶ τὸν λιπόντα τὴν τάξιν, ἔξω τῶν περιρραντηρίων τῆς ἀγορᾶς ἐξείργει, καὶ οὐκ ἐᾷ στεφανοῦσθαι, οὐδὲ εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ. σὺ δὲ τὸν ἀστεφάνωτον ἐκ τῶν νόμων κελεύεις ἡμᾶς στεφανοῦν,

καὶ παρὰ σαυτοῦ ψιφίσματι τὸν οὐ προσήκοντα εἰσκαλεῖς τοῖς τραγῳδοῖς εἰς τὴν ὀρχήστραν, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Διονύσου τὸν τὰ ἱερὰ διὰ δειλίαν προδεδωκότα. ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ἐκεῖνο μέμνησθε, ὅταν φῇ δημοτικὸς εἶναι, θεωρεῖτ' αὐτοῦ μὴ τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸν βίον, καὶ σκοπεῖτε μὴ τίς φησιν εἶναι, ἀλλὰ τίς ἐστιν. ἐπεὶ δὲ στεφάνων ἀνεμνήσθην καὶ δωρεῶν ἕως ἔτι μέμνημαι, προλέγω ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ καταλύσετε τὰς ἀφθόνους ταύτας δωρεὰς καὶ τοὺς εἰκῇ διδομένους στεφάνους, οὔτ' οἱ τιμώμενοι χάριν ὑμῖν εἴσονται, οὔτε τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐπανορθωθήσεται. τοὺς μὲν γὰρ πονηροὺς οὐ μή ποτε βελτίους ποιήσετε, τοὺς δὲ χρηστοὺς εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθυμίαν ἐμβαλεῖτε. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, μεγάλα νῦν οἴμαι σημεῖα δείξειν ὑμῖν. εἰ γάρ τις ὑμᾶς ἐρωτήσειε, πότερον ὑμῖν ἐνδοξοτέρα δοκεῖ ἡ πόλις εἶναι ἐπὶ τῶν νυνὶ καιρῶν, ἢ ἐπὶ τῶν προγόνων, ἅπαντες ἂν ὁμολογήσαιτε ἐπὶ τῶν προγόνων. ἄνδρες δὲ πότερον τότε ἀμείνους ἦσαν ἢ νυνί, τότε μὲν διαφέροντες, νυνὶ δὲ πολλῷ καταδεέστεροι. δωρεαὶ καὶ στέφανοι καὶ κηρύγματα καὶ σιτήσεις ἐν πρυτανείῳ, πότερον τότε

ἦσαν

ἦσαν πλείους ἢ νυνί, τότε μὲν ἦν σπάνια τὰ καλὰ παρ' ἡμῖν καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα τίμιον, νῦν δ' ἤδη καταπέπλυται τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸ στεφανοῦν ἐξ ἔθους, ἀλλ' οὐκ ἐκ προνοίας ποιεῖσθε. οὐκοῦν ἄτοπον οὑτωσὶ διαλογιζομένοις, τὰς μὲν δωρεὰς νῦν πλείους εἶναι, τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τότε μᾶλλον ἢ νῦν ἰσχύειν, καὶ τοὺς ἄνδρας νῦν μὲν χείρους εἶναι, τότε δ' ἀμείνους. ἐγὼ δὲ τοῦθ' ὑμᾶς ἐπιχειρήσω διδάσκειν. οἴεσθέ ποτε ὦ ἀθηναῖοι ἐθελῆσαί τινα ἐπασκεῖν εἰς τὰ παναθήναια, ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τῶν στεφανιτῶν ἀγώνων, παγκράτιον ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν βαρυτέρων ἄθλων, εἰ ὁ στέφανος ἐδίδοτο μὴ τῷ κρατίστῳ, ἀλλὰ τῷ διαπραξαμένῳ; οὐδέποτ' ἠθέλησεν ἐπασκεῖν. νῦν δ' οἶμαι διὰ τὸ σπάνιον καὶ τὸ περιμάχητον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀείμνηστον ἐκ τῆς νίκης, ἐθέλουσί τινες τὰ σώματα παρακαταθέμενοι καὶ τὰς μεγίστας ταλαιπωρίας ὑπομείναντες διακινδυνεύειν. ὑπολάβετε τοίνυν ὑμᾶς αὐτοὺς εἶναι ἀγωνοθέτας πολιτικῆς ἀρετῆς, κἀκεῖνο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς ὀλίγοις καὶ ἀξίοις καὶ κατὰ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς ἀγωνιστὰς ἕξετε τῆς ἀρετῆς,

ἐὰν δὲ τῷ βουλομένῳ καὶ τοῖς διαπεπραγμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φύσεις διαφθερεῖτε. ὅτι δὲ ὀρθῶς λέγω, ἔτι μικρῷ σαφέστερον ὑμᾶς βούλομαι διδάξαι. πότερον ὑμῖν ἀμείνων ἀνὴρ εἶναι δοκεῖ θεμιστοκλῆς ὁ στρατηγήσας ὅτε τῇ περὶ σαλαμῖνι ναυμαχίᾳ τὸν πέρσην ἐνικᾶτε, ἢ δημοσθένης ὁ τὰς τάξεις λιπών; μιλτιάδης δὲ ὁ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην τοὺς βαρβάρους νικήσας, ἢ οὗτος; ἔτι δ' οἱ ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγόντες, ἀριστείδης δ' ὁ δίκαιος ἐπικαλούμενος ὁ τὴν ἀνόμοιον ἔχων ἐπωνυμίαν δημοσθένει; ἀλλ' ἔγωγε, μὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ὀλυμπίους, οὐδ' ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἄξιον ἡγοῦμαι μεμνῆσθαι τοῦ θηρίου τούτου καὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν. ἐπιδειξάτω τοίνυν δημοσθένης ἐν τῷ αὑτοῦ λόγῳ, εἴπου γέγραπται, τινὰ τούτων τῶν ἀνδρῶν στεφανῶσαι. ἀχάριστος ἄρ' ἦν ὁ δῆμος; οὐκ, ἀλλὰ μεγαλόφρων, κἀκεῖνοί γε οἱ μὴ οὕτω τετιμημένοι τῆς πόλεως ἄξιοι. οὐ γὰρ ᾤοντο δεῖν ἐν τοῖς γράμμασι τιμᾶσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ μνήμῃ τῶν εὖ πεπονθότων, ἣ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἀθάνατος οὖσα διαμένει. δωρεὰς δὲ τίνας ἐλάμβανον, ἄξιόν ἐστι μνησθῆναι. ἦσάν τινες

κατὰ

κατὰ τοὺς τότε καιροὺς οἱ πολὺν ὑπομείναντες χρόνον καὶ μεγάλους κινδύνους ἐπὶ τῷ στρυμόνι ποταμῷ ἐνίκων μαχόμενοι μήδους, οὗτοι δεῦρο ἀφικόμενοι τὸν δῆμον ᾔτησαν δωρεάν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ δῆμος τιμὰς μεγάλας, ὡς τότ᾽ ἐδόκει, τρεῖς λιθίνους ἑρμᾶς στῆσαι ἐν τῇ στοᾷ τῇ τῶν ἑρμῶν, ἔφη τε μὴ ἐπιγράφειν τὰ ὀνόματα τὰ ἑαυτῶν, ἵνα μὴ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ τοῦ δήμου δοκῇ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα. ὅτι δ᾽ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων εἴσεσθε. ἐπιγέγραπται γὰρ ἐπὶ μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἑρμῶν,

Ἦν ἄρα κἀκεῖνοι ταλακάρδιοι, οἵ ποτε μήδων
Παισὶν ἐπ᾽ ἠϊόνι στρυμόνος ἀμφὶ ῥοὰς
Λιμόν τ᾽ αἴθωνα κρατερόν τ᾽ ἐπάγοντες ἄρηα
Πρῶτοι δυσμενέων εὗρον ἀμηχανίην.

ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ,

Ἡγεμόνεσσι δὲ μισθὸν ἀθηναῖοι τάδε δῶκαν
Ἀντ᾽ εὐεργεσίης καὶ μεγάλης ἀρετῆς.
Μᾶλλόν τις τάδ᾽ ἰδὼν καὶ ἐπεσσομένων, ἐθελήσει
Ἀμφὶ ξυνοῖσι πράγμασι μόχθον ἔχειν.

Ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπιγέγραπται ἑρμῇ,

Ἔκ ποτε τῆσδε πόληος ἅμ᾽ ἀτρείδῃσι μενεσθεὺς
Ἡγεῖτο ζάθεον τρωϊκὸν ἂμ πεδίον,
Ὅν ποθ᾽ ὅμηρος ἔφη δαναῶν πύκα χαλκοχιτώνων,

Κοσμήτορα μάχης ἔξοχον ἄνδρα μολεῖν.
Οὕτως οὐδὲν ἀεικὲς ἀθηναίοισι καλεῖσθαι
Κοσμητὰς πολέμου τ' ἀμφὶ καὶ ἠνορέης.

Εστι που τὸ τῶν στρατηγῶν ὄνομα; οὐδαμοῦ, ἀλλὰ τὸ τοῦ δήμου. προσέλθετε δὴ τῇ διανοίᾳ καὶ εἰς τὴν στοὰν τὴν ποικίλην. ἁπάντων γὰρ ὑμῖν τῶν καλῶν ἔργων τὰ ὑπομνήματα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνάκειται. τί οὖν ἐστιν ὦ ἀθηναῖοι ὃ ἐγὼ λέγω; ἐνταῦθα ἡ ἐν μαραθῶνι μάχη γέγραπται. τίς οὖν ἦν ὁ στρατηγός; οὑτωσὶ μὲν ἐρωτηθέντες ἅπαντες ἀποκρίναισθε ἂν ὅτι μιλτιάδης. ἐκεῖ δὲ οὐκ ἐπιγέγραπται. πῶς; οὐκ ᾔτησε τὴν δωρεὰν ταύτην; ᾔτησεν, ἀλλ' ὁ δῆμος οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος συνεχώρησεν αὐτῷ πρώτῳ γραφῆναι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας. ἐν τοίνυν τῷ μητρῴῳ παρὰ τὸ βουλευτήριον, ἣν ἔδοτε δωρεὰν τοῖς ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγοῦσιν, ἔστιν ἰδεῖν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τὸ ψήφισμα γράψας καὶ νικήσας ἀρχῖνος ὁ ἐκ κοίλης εἷς τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον. ἔγραψε δὲ πρῶτον μὲν αὐτοῖς εἰς θυσίαν καὶ ἀναθήματα δοῦναι χιλίας δραχμάς, καὶ τοῦτ' ἐστιν ἔλαττον ἢ δέκα δραχμαὶ κατ' ἄνδρα ἕκαστον. ἔπειτα κελεύει στεφανωθῆναι θαλλοῦ στεφάνῳ αὐτῶν ἕκαστον, ἀλλ' οὐ χρυσῷ.

τότε μὲν γὰρ ἦν ὁ τοῦ θαλλοῦ στέφανος τίμιος, νυνὶ δὲ καὶ ὁ χρυσὸς καταπεφρόνηται. δὴ οὐδὲ τοῦτ' εἰκῇ πρᾶξαι κελεύει, ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν βουλὴν σκεψαμένην οἵτινες αὐτῶν ἐπὶ φυλῆς ἐπολιορκήθησαν, ὅτε λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προσέβαλον τοῖς καταλαβοῦσι φυλήν, οὐχ οἵτινες τὴν τάξιν ἔλιπον ἐν χερωνείᾳ τῶν πολεμίων ἐπιόντων. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα περὶ δωρεᾶς τοῖς ἀπὸ φυλῆς. παρανάγνωθι δὴ ὃ γέγραφε κτησιφῶν δημοσθένει τῷ τῶν μεγίστων κακῶν αἰτίῳ. Ψήφισμα. τούτῳ τῷ ψηφίσματι ἐξαλείφεται ἡ τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον δωρεά. εἴτ' ἔχει καλῶς, ἐκεῖνο αἰσχρῶς. εἰ ἐκεῖνοι κατὰ ἀξίαν ἐτιμήθησαν, οὗτος ἀνάξιος ὢν στεφανοῦται. καί τοι πυνθάνομαί γ' αὐτὸν μέλλειν λέγειν, ὡς οὐ δίκαια ποιῶ, παραβάλλων αὐτῷ τὰ τῶν προγόνων ἔργα. οὐδὲ γὰρ φιλάμονα φησὶ τὸν πύκτην ὀλυμπίασι στεφανωθῆναι, νικήσαντα γλαῦκον τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον πύκτην, ἀλλὰ τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἀγωνιστάς, ὥσπερ ἡμᾶς ἀγνοοῦντας ὅτι τοῖς μὲν πύκταις ἐστὶν ὁ ἀγὼν πρὸς ἀλλήλους. τοῖς δ' ἀξιοῦσι στεφανοῦσθαι, πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρετήν, ἧς καὶ ἕνεκα στεφανοῦνται. δεῖ γὰρ τὸν κήρυκα ἀψευδεῖν ὅταν

τὴν ἀνάῤῥησιν ἐν τῷ θεάτρῳ ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἕλληνας. μὴ οὖν ἡμῖν ὡς Παταικίων ἄμεινον πεπολίτευσαι διέξιθι, ἀλλ' ἐφικόμενος τῆς ἀνδραγαθίας, οὕτω τὰς χάριτας τὸν δῆμον ἀπαίτει. ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ἀναγνώσεται ὑμῖν ὁ γραμματεὺς τὸ ἐπίγραμμα, ὃ ἐπιγέγραπται τοῖς ἀπὸ Φυλῆς τὸν δῆμον καταγαγοῦσι. ἐπίγραμμα.

Τοὺς δ' ἀρετῆς ἕνεκα στεφάνοις ἐγέραιρε παλαίχθων

Δῆμος ἀθηναίων. οἵ ποτε τοὺς ἀδίκοις (θων)

Θεσμοῖς ἄρξαντας πρῶτοι πόλεως καταπαύειν

Ἦρξαν, κίνδυνον σώμασιν ἀράμενοι.

Ὅτι τοὺς παρὰ τοὺς νόμους ἄρξαντας κατέλυσαν, διὰ τοῦτ' αὐτούς φησιν ὁ ποιητὴς τιμηθῆναι. ἔναυλον γὰρ ἦν ἔτι τότε πᾶσιν ὅτι τηνικαῦτα ὁ δῆμος κατελύθη, ἐπειδή τινες τὰς γραφὰς τῶν παρανόμων ἀνεῖλον. καὶ γάρ τι ὡς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμαυτοῦ ἐπυνθανόμην, ὃς ἔτη βιοὺς ἐνενήκοντα καὶ πέντε ἐτελεύτησεν, ἁπάντων μετασχὼν τῶν πόνων τῇ πόλει, ὃς πολλάκις πρὸς ἐμὲ διεξῄει ἐπὶ σχολῆς. ἔφη γὰρ ὅτε ἀρτίως κατεληλύθει ὁ δῆμος, εἴ τις εἰσήει γραφὴν παρανόμων εἰς δικαστήριον, εἶναι ὅμοιον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔργον. τί γὰρ ἀνοσιώ-

τερον

τέρον ἀνδρὸς παράνομα λέγοντος καὶ πράττοντος; καὶ τὴν ἀκρόασιν, ὡς ἐκεῖνος ἀπήγγελεν, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐποίουν ὥσπερ νυνὶ γίνεται, ἀλλ' ἦσαν πολὺ χαλεπώτεροι οἱ δικασταὶ τοῖς τὰ παράνομα γράφουσιν αὐτοῦ τοῦ κατηγόρου, καὶ πολλάκις ἀνεπόδιζον τὸν γραμματέα καὶ ἐκέλευον πάλιν ἀναγινώσκειν τοὺς νόμους καὶ τὸ ψήφισμα, καὶ ἡλίσκοντο οἱ τὰ παράνομα γράφοντες οὐκ εἰ πάντας παραπηδήσαιεν τοὺς νόμους, ἀλλ' εἰ μίαν μόνον συλλαβὴν παραλλάξαιεν. τὸ δὲ νυνὶ γινόμενον πρᾶγμα ὑπερκαταγέλαστόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ παράνομον, οἱ δὲ δικασταὶ, ὥσπερ ἐπῳδὴν ἢ ἀλλότριόν τι πρᾶγμα ἀκροώμενοι, πρὸς ἑτέρῳ τινὶ τὴν γνώμην ἔχουσιν. ἤδη δ' ἐκ τῶν τεχνῶν τῶν Δημοσθένους αἰσχρὸν ἔθος ἐν τοῖς δικαστηρίοις παραδέχεσθε. μετενήνεκται γὰρ ὑμῶν τὰ τῆς πόλεως δίκαια. ὁ μὲν γὰρ κατήγορος ἀπολογεῖται, ὁ δὲ φεύγων τὴν γραφὴν κατηγορεῖ. οἱ δὲ δικασταὶ ἐνίοτε, ὧν μὲν εἰσι κριταὶ, ἐπιλανθάνονται, ὧν δὲ οὐκ εἰσὶ δικασταὶ περὶ τούτων ἀναγκάζονται τὴν ψῆφον φέρειν. λέγει δὲ ὁ φεύγων, ἂν ἄρα ποτὲ ἅψηται τοῦ πράγματος, οὐχ ὡς ἔννομα γέγραφεν, ἀλλ' ὡς ἤδη ποτὲ

καὶ πρότερον ἄλλος τοιαῦτα γράψας ἀπέφυγεν, ἐφ᾽ ᾧ καὶ νυνὶ μέγα φρονεῖν ἀκούω κτησιφῶντα. ἐτόλμα δ᾽ ἐν ὑμῖν ποτὲ σεμνύνεσθαι ἀριστοφῶν ἐκεῖνος ὁ ἀζηνιεύς, λέγων ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφευγεν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε. ἀλλ᾽ οὐχ ὁ κέφαλος ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ὁ δοκῶν δημοτικώτατος γεγονέναι, οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐφιλοτιμεῖτο, λέγων ὅτι πλεῖστα πάντων γεγραφὼς ψηφίσματα οὐδεμίαν πώποτε γραφὴν πέφευγε παρανόμων, καλῶς οἶμαι σεμνυνόμενος. ἐγράφοντο γὰρ ἀλλήλους παρανόμων οὐ μόνον οἱ διαπολιτευόμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι τοὺς φίλους, εἴ τι ἐξαμαρτάνοιεν εἰς τὴν πόλιν. ἐκεῖθεν δὲ τοῦτο γνώσεσθε. ἀρχῖνος γὰρ ὁ ἐκ κοίλης ἐγράψατο παρανόμων θρασύβουλον τὸν στειριέα, γράψαντά τι παρὰ τοὺς νόμους, στεφανοῦν ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ φυλῆς, καὶ εἷλε, νεωστὶ γεγενημένων αὐτῷ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ ὑπελογίζοντο οἱ δικασταί. ἡγοῦντο γὰρ ὥσπερ τότε αὐτοὺς φεύγοντας ἀπὸ φυλῆς θρασύβουλος κατήγαγεν, οὕτω νῦν μένοντας ἐξελαύνειν, παρὰ τοὺς νόμους γράφοντά τι. ἀλλ᾽ οὐ νῦν, ἀλλ᾽ ἅπαν τοὐναντίον γίνεται. οἱ γὰρ ἀγαθοὶ στρατηγοὶ

ὑμῶν

ὑμῶν καὶ τῶν τὰς σιτήσεις τινὲς εὑρημένων ἐν τῷ πρυτανείῳ, ἐξαιτοῦνται τὰς γραφὰς τῶν παρανόμων, οὓς ὑμεῖς ἀχαρίστους ἂν δικαίως ἂν ὑπολαμβάνοιτε. εἰ γάρ τις ἐν δημοκρατίᾳ τετιμημένος ἐν ταύτῃ πόλει, ἣν οἱ θεοὶ καὶ οἱ νόμοι σώζουσι, τολμᾷ βοηθεῖν τοῖς παράνομα γράφουσι, καταλύει τὴν πολιτείαν ὑφ᾽ ἧς τετίμηται. τίς οὖν ἀποδέδεικται λόγος ἀνδρὶ δικαίῳ συνηγόρῳ καὶ σώφρονι; ἐγὼ λέξω. εἰς τρία μέρη διαιρεῖται ἡ ἡμέρα, ὅταν εἰσίῃ γραφὴ παρανόμων εἰς τὸ δικαστήριον. ἐγχεῖται γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ὕδωρ τῷ κατηγόρῳ, καὶ τοῖς νόμοις, καὶ τῇ δημοκρατίᾳ. τὸ δὲ δεύτερον ὕδωρ, τῷ τὴν γραφὴν φεύγοντι, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα λέγουσιν. ἐπειδὰν δὲ τῇ πρώτῃ ψήφῳ μὴ λυθῇ τὸ παράνομον, ἤδη τὸ τρίτον ὕδωρ ἐγχεῖται τῇ τιμήσει καὶ τῷ μεγέθει τῆς ὀργῆς τῆς ὑμετέρας. ὅστις μὲν οὖν ἐν τῇ τιμήσει τὴν ψῆφον αἰτεῖ, τὴν ὀργὴν τὴν ὑμετέραν παραιτεῖται, ὅστις δ᾽ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ψῆφον αἰτεῖ, ὅρκον αἰτεῖ, νόμον αἰτεῖ, δημοκρατίαν αἰτεῖ, ὧν οὔτε αἰτῆσαι οὐδὲν ὅσιον οὐδενί, οὔτ᾽ αἰτηθέντα ἑτέρῳ δοῦναι. κελεύσατε οὖν αὐτοὺς ἐάσαντας ὑμᾶς τὴν πρώτην ψῆφον κατὰ τοὺς νόμους διενεγκεῖν,

ἀπαν-

ἀπαντᾶν εἰς τὴν τίμησιν. ὅλως δ' ἔγωγε ὦ
ἀθηναῖοι ὀλίγου δέω εἰπεῖν, ὡς καὶ νόμον δεῖ
τεθῆναι ἐπὶ ταῖς γραφαῖς μόνον τῶν παρανόμων,
μὴ ἐξεῖναι μήτε τῷ κατηγόρῳ συνηγόρους
παρέχεσθαι, μήτε τῷ τὴν γραφὴν τῶν παρανό-
μων φεύγοντι. οὐ γὰρ ἀόριστόν ἐστι τὸ δίκαιον,
ἀλλ' ὡρισμένον τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις. ὥσ-
περ γὰρ ἐν τῇ τεκτονικῇ, ὅταν εἰδέναι βουλώ-
μεθα τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μή, τὸν κανόνα προσφέρο-
μεν ᾧ διαγινώσκεται, οὕτω καὶ ἐν ταῖς γραφαῖς
τῶν παρανόμων παράκειται κανὼν τοῦ δικαίου, του-
τὶ τὸ σανίδιον καὶ τὸ ψήφισμα καὶ οἱ παραγε-
γραμμένοι νόμοι. ταῦτα συμφωνοῦντα ἀλλή-
λοις ἐπιδείξας κατάβαινε. καὶ τί δεῖ σε Δη-
μοσθένην παρακαλεῖν; ὅταν δὲ ὑπερπηδήσας
τὴν δικαίαν ἀπολογίαν, παρακαλεῖς κακοῦρ-
γον ἄνθρωπον καὶ τεχνίτην λόγων, κλέπτεις
τὴν ἀκρόασιν, βλάπτεις τὴν πόλιν, καταλύ-
εις τὴν δημοκρατίαν. τίς οὖν ἐστὶν ἀποτροπὴ τῶν
τοιούτων λόγων; ἐγὼ φράσω. ἐπειδὰν προσελθὼν
ἐνταυθοῖ Κτησιφῶν διεξέλθῃ πρὸς ὑμᾶς τοῦτο
δὴ τὸ συντεταγμένον αὐτῷ προοίμιον, ἔπειτ'
ἐνδιατρίβῃ καὶ μὴ ἀπολογῆται, ὑπομνήσατ' αὐ-
τὸν ἄνευ θορύβου τὸ σανίδιον λαβεῖν, καὶ τοὺς νό-

μοὺς ἐν τῷ ψηφίσματι παραναγνῶναι. ἐὰν δὲ μὴ
προσποιῆται ὑμῶν ἀκούειν, μηδὲ ὑμεῖς ἐκείνου ἐ-
θέλετε ἀκούειν. οὐ γὰρ τῶν φευγόντων τὰς οὐ δι-
καίας ἀπολογίας εἰσεληλύθατε ἀκροασόμε-
νοι, ἀλλὰ τῶν ἐθελόντων δικαίως ἀπολογεῖσθαι.
ἐὰν δὲ ὑπερπηδήσας τὴν δικαίαν ἀπολογί-
αν Δημοσθένην παρακαλῇ, μάλιστα μὲν μὴ προσ-
δέχεσθε κακοῦργον ἄνθρωπον οἰόμενον ῥήμασι
τοὺς νόμους ἀναιρήσειν. μηδεὶς δ' ἐν ἀρετῇ τοῦθ' ὑ-
μῶν μηδεὶς καταλογιζέσθω, ὃς ἂν ἐπανερω-
μένου Κτησιφῶντος εἰ καλέσοι Δημοσθένην πρῶ-
τος ἀναβοήσει, κάλει κάλει, ἐπὶ σαυτὸν κα-
λεῖς, ἐπὶ τοὺς νόμους καλεῖς, ἐπὶ τὴν δημοκρατί-
αν καλεῖς. ἂν δ' ἄρα ὑμῖν δόξῃ ἀκούειν, ἀξιώ-
σατε τὸν Δημοσθένην τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπολογεῖ-
σθαι, ὅνπερ κἀγὼ ὧδέπως κατηγόρηκα. ἵνα δὲ
ὑπομνήσω ὑμᾶς, οὔτε τὸν ἴδιον βίον τοῦ Δημο-
σθένους πρότερον διεξῆλθον, οὔτε τῶν δημοσίων
ἀδικημάτων οὐδενὸς πρότερον ἐμνήσθην, ἄφ-
θονα δήπου καὶ πολλὰ ἔχων λέγειν, ἢ πάντων
γ' ἂν εἴην ἀπορώτατος. ἀλλὰ πρῶτον μὲν τοὺς
νόμους ἀπέδειξα ἀπαγορεύοντας μὴ στεφανοῦν
τοὺς ὑπευθύνους, ἔπειτα τὸν ῥήτορα ἐξήλεγξα
γράψαντα Δημοσθένην ὑπεύθυνον ὄντα στε-
φανοῦν,

φανῶν, οὐδὲν προβαλλόμενον, οὐδὲ προσεγγράψαντα, ἐπειδὰν δῶ τὰς εὐθύνας, ἀλλὰ παντελῶς καὶ ὑμῶν καὶ τῶν νόμων καταπεφρονηκότα, καὶ τὰς ἐσομένας περὶ ταύτας προφάσεις εἶπον, ἃς ἀξιῶ καὶ ὑμᾶς διαμνημονεύειν. δεύτερον δ' ὑμῖν διεξῆλθον τοὺς περὶ τῶν κηρυγμάτων νόμους, ἐν οἷς διαῤῥήδην ἀπείρηται τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον μὴ κηρύττεσθαι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. ὁ δὲ ῥήτωρ ὁ φεύγων τῇ γραφῇ οὐ τοὺς νόμους μόνον παραβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀναῤῥήσεως καὶ τὸν τόπον, κελεύων οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν ἀνάῤῥησιν γίνεσθαι, οὐδὲ ἐκκλησιαζόντων ἀθηναίων, ἀλλὰ μελλόντων τραγῳδῶν εἰσιέναι. ταῦτα δ' εἰπὼν, μικρὰ μὲν περὶ τῶν ἰδίων εἶπον, τὰ δὲ πλεῖστα περὶ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων λέγω, οὕτω δὴ καὶ τὸν δημοσθένην ἀξιώσατε ἀπολογεῖσθαι πρὸς τὸν τῶν ὑπευθύνων νόμον πρῶτον καὶ τὸν περὶ τῶν κηρυγμάτων δεύτερον, τρίτον δὲ τὸ μέγιστον λέγω, ὡς οὐδὲ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς. ἐὰν δ' ὑμῶν δέηται συγχωρῆσαι αὐτῷ περὶ τῆς τάξεως τοῦ λόγου κατεπαγγελλόμενος ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ἀπολογίας λύσει τὸ παράνομον, μὴ συγ-

χωρεῖτε,

χωρεῖτε, μηδ' ἀγνοεῖθ' ὅτι πάλαισμα τοῦτ' ἐστὶ δικαστηρίου. οὐ γὰρ εἰσαῦθίς ποτε βούλεται πρὸς τὸ παράνομον ἀπολογεῖσθαι, ἀλλ' οὐδὲν ἔχων δίκαιον εἰπεῖν, ἑτέρων παρεμβολῇ πραγμάτων εἰς λήθην ὑμᾶς βούλεται τῆς κατηγορίας ἐμβαλεῖν. ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὁρᾶτε τοὺς πύκτας περὶ τῆς στάσεως πρὸς ἀλλήλους διαγωνιζομένους, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῷ περὶ τοῦ λόγου μάχεσθε, καὶ μὴ ἐᾶτε αὐτὸν ἔξω τοῦ παρανόμου λόγους περιίστασθαι, ἀλλ' ἐγκαθήμενοι καὶ ἐνεδρεύοντες ἐν τῇ ἀκροάσει, εἰσελαύνετε αὐτὸν εἰς τοὺς τοῦ πράγματος λόγους, καὶ τὰς ἐκτροπὰς αὐτοῦ τῶν λόγων ἐπιτηρεῖτε. ἀλλ' ἃ δὴ συμβήσεται ὑμῖν ἐὰν τοῦτον τὸν τρόπον τὴν ἀκρόασιν ποιῆσθε, ταῦθ' ὑμῖν ἤδη δίκαιός εἰμι προειπεῖν. ἐπεισάξει γὰρ τὸν γόητα καὶ βαλαντιοτόμον, καὶ διατετμηκότα τὴν πολιτείαν. οὗτος κλάει μὲν ῥᾳδίως ἢ ἄλλοι γελῶσιν, ἐπιορκεῖ δὲ πάντων προχειρότατα ἀνθρώπων. οὐκ ἂν θαυμάσαιμι δέ, εἰ μεταβαλλόμενος τοῖς ἔξω περιεστηκόσι λοιδορήσεται, φάσκων τοὺς μὲν ὀλιγαρχικοὺς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας διηριθμημένους

ἥκειν

ἥκειν πρὸς τὸ τοῦ κατηγόρου βῆμα, τοὺς δὲ δη-
μοτικοὺς πρὸς τὸ τοῦ φεύγοντος. ὅταν δὲ
ταῦτα λέγῃ, πρὸς μὲν τοὺς στασιαστικοὺς λόγους,
ἐκεῖνο αὐτῷ ὑποβάλλετε, ὅτι, ὦ δημόσθενες,
εἰ σοὶ ἦσαν ὅμοιοι οἱ ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν
δῆμον καταγαγόντες, οὐκ ἄν ποτε δημοκρα-
τία κατέστη, νῦν δὲ ἐκεῖνοι μὲν μεγάλων κα-
κῶν συμβάντων, ἔσωσαν τὴν πόλιν, τὸ κάλλι-
στον ἐκ παιδείας ῥῆμα φθεγξάμενοι, μὴ μνησι-
κακεῖν. σὺ δὲ ἑλκοποιεῖς, καὶ μᾶλλόν σοι μέλει
τῶν αὐθημερῶν λόγων ἢ τῆς σωτηρίας τῆς πόλε-
ως. ὅταν δ' ἐπίορκος ὢν, εἰς τὴν διὰ τῶν ὅρκων
πίστιν καταφυγγάνῃ, ἐκεῖνο ἀπομνημονεύσατε
αὐτῷ, ὅτι τῷ πολλάκις μὲν ἐπιορκοῦντι, ἀεὶ
δὲ πρὸς τοὺς αὐτοὺς μεθ' ὅρκων ἀξιοῦντι πιστεύε-
σθαι, δυοῖν θάτερον ὑπάρξαι δεῖ, ὧν οὐδέτερόν
ἐστι δημοσθένει ὑπάρχον, ἢ τοὺς θεοὺς καινοὺς, ἢ τοὺς
ἀκροατὰς μὴ τοὺς αὐτούς. περὶ δὲ τῶν δακρύων
καὶ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, ὅταν ὑμᾶς ἐπερωτᾷ,
ποῖ καταφύγω ἄνδρες ἀθηναῖοι; περιγρά-
ψατέ με ἐκ τῆς πολιτείας; οὐκ ἔστιν ὅπῃ ἀναπτή-
σομαι, ἀνθυποβάλλετε αὐτῷ, ὁ δὲ δῆμος ὁ
ἀθηναίων ποῖ καταφύγῃ δημόσθενες; ἢ πρὸς
ποίαν συμμάχων παρασκευὴν, πρὸς ποῖα χρή-
ματα;

ματα; τί προβαλλόμενος ὑπὲρ τοῦ δήμου πε-
πολίτευσαι; ἃ μὲν γὰρ ὑπὲρ σεαυτοῦ βεβούλευ-
σαι, ἅπαντες ὁρῶμεν, ἐκλιπὼν μὲν τὸ ἄστυ οὐκ
οἰκεῖς ὡς δοκεῖς ἐν πειραιεῖ, ἀλλ᾽ ἐξορμεῖς ἐκ
τῆς πόλεως. ἐφόδια δὲ πεπόρισαι τῇ σαυτοῦ
ἀνανδρίᾳ τὸ βασιλικὸν χρυσίον καὶ τὰ δημό-
σια δωροδοκήματα. ὅλως δὲ τί τὰ δάκρυα;
τίς ἡ κραυγή; τίς ὁ τόνος τῆς φωνῆς; οὐχ ὁ μὲν
τὴν γραφὴν φεύγων ἐστὶ κτησιφῶν, ὁ δὲ ἀγὼν
οὐκ ἀτίμητος, σὺ δ᾽ οὔτε περὶ τῆς οὐσίας, οὔτε πε-
ρὶ τοῦ σώματος, οὔτε περὶ τῆς ἐπιτιμίας ἀγω-
νίζῃ; ἀλλὰ περὶ τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἡ σπουδή;
περὶ χρυσῶν στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἐν τῷ
θεάτρῳ παρὰ τοὺς νόμους, ὃν ἐχρῆν εἰ καὶ μανεὶς ὁ
δῆμος, ἢ τῶν καθεστηκότων ἐπιλελησμένος
ἐπὶ τοιαύτης ἀκαιρίας ἐβούλετο στεφανοῦν αὐτὸν
παρελθόντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰπεῖν, ἄνδρες
ἀθηναῖοι, τὸν μὲν στέφανον δέχομαι, τὸν δὲ και-
ρὸν ἀποδοκιμάζω, ἐν ᾧ τὸ κήρυγμα γίνεται. οὐ
γὰρ δεῖ ἐφ᾽ οἷς ἡ πόλις ἐπένθησε καὶ ἐκείρατο,
ἐπὶ τούτοις ἐμὲ στεφανοῦσθαι. ἀλλ᾽ οἶμαι ταῦτα
μὲν ἂν εἴποι ἀνὴρ ὄντως βεβιωκὼς μετ᾽ ἀρετῆς,
ἃ δὲ σὺ λέξεις, εἴποι ἂν κάθαρμα ζηλοτυποῦν
ἀρετήν. οὐ γὰρ δὴ μὰ τὸν ἡρακλέα τοῦτό γε

ὑμῶν οὐδεὶς φοβηθήσεται μὴ ὁ Δημοσθένης ἀνὴρ μεγαλόψυχος καὶ τὰ πολεμικὰ διαφέρων ἀποτυχὼν τῶν ἀριστείων, οἴκαδε ἐπανελθὼν ἑαυτὸν διαχρήσεται, ὃς τοσοῦτον καταγελᾷ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ὥστε τὴν μικρὰν κεφαλὴν ταύτην καὶ ὑπεύθυνον, ἣν οὗτος παρὰ πάντας τοὺς νόμους γέγραφε στεφανῶσαι, μυριάκις κατατέτμηκε, καὶ τούτων μισθοὺς εἴληφε τραύματος ἐκ προνοίας γραφὰς γραφόμενος, καὶ κατακεκονδύλισται, ὥστε αὐτὸν οἶμαι τὰ τῶν κονδύλων ἴχνη τοῦ μεδίου ἔχειν ἔτι φανερά. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐ κεφαλὴν, ἀλλὰ πρόσοδον κέκτηται. περὶ δὲ Κτησιφῶντος τοῦ γράψαντος τὴν γνώμην βραχέα βούλομαι εἰπεῖν· τὰ δὲ πολλὰ ὑπερβήσομαι, ἵνα καὶ πεῖραν ὑμῶν λάβω, εἰ δύνασθε τοὺς σφόδρα πονηροὺς κἂν μή τις προείπῃ διαγινώσκειν. ὃ δ' ἐστὶ κοινὸν καὶ δίκαιον κατ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπαγγεῖλαι πρὸς ὑμᾶς, τοῦτ' ἐρῶ. περιέρχονται τὴν ἀγορὰν ἀληθεῖς κατ' ἀλλήλων ἔχοντες δόξας, καὶ λόγους οὐ ψευδεῖς λέγοντες. ὁ μὲν γὰρ Κτησιφῶν οὐ τὸ καθ' ἑαυτόν φησι φοβεῖσθαι (ἐλπίζει γὰρ δόξειν ἰδιώτης εἶναι) ἀλλὰ τὴν Δημοσθένους ἐν τῇ πολιτείᾳ δωροδοκίαν φησὶ φοβεῖσθαι,

βεῖσθαι,

βοῶσι, καὶ τὴν ἐμπληξίαν καὶ δειλίαν. ὁ δὲ Δημοσθένης εἰς αὐτὸν μὲν ἀποβλέπων, θαρρεῖν φησίν, τὴν δὲ τοῦ Κτησιφῶντος πονηρίαν καὶ πορνοβοσκίαν ἰσχυρῶς δεδιέναι. τοὺς δὴ καταγνωκότας ἀλλήλων ἀδικεῖν, μηδαμῶς ὑμεῖς οἱ κοινοὶ κριταὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύσητε. περὶ δὲ τῶν εἰς ἐμαυτὸν λοιδοριῶν βραχέα βούλομαι προειπεῖν. πυνθάνομαι γὰρ λέξειν Δημοσθένην ὡς ἡ πόλις ὑπ' αὐτοῦ μὲν ὠφέληται, πολλὰ δ' ὑπ' ἐμοῦ καταβέβλαπται, καὶ τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς ἀπὸ τούτων αἰτίας ἀνοίσειν ἐπ' ἐμέ. οὕτω γάρ ἐστιν, ὡς ἔοικε, δεινὸς δημιουργὸς λόγων, ὥστε οὐκ ἀπόχρη αὐτῷ, εἴ τι πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν ἐγώ, ἢ εἴ τινας δημηγορίας εἴρηκα, τούτων κατηγορεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡσυχίαν αὐτὴν τοῦ βίου διαβάλλει, καὶ τῆς σιωπῆς μου κατηγορεῖ, ἵνα μηδεὶς αὐτῷ τόπος ἀσυκοφάντητος παραλείπηται, καὶ τὰς ἐν τοῖς γυμνασίοις μετὰ τῶν νεωτέρων μου διατριβὰς καταμέμφεται, καὶ κατὰ τῆσδε τῆς κρίσεως εὐθὺς ἀρχόμενος τοῦ λόγου, φέρει τινὰ αἰτίαν, λέγων ὡς ἐγὼ τὴν γραφὴν οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐγραψάμην, ἀλλ' ἐνδεικνύμενος Ἀλεξάνδρῳ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν. καὶ νὴ Δί', ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, μέλλει με

ἀνθρώπων, διὰ τί τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς πολιτείας αὐτοῦ ψέγω, τὰ δὲ καθέκαστον οὐκ ἐκώλυον, οὐδ' ἐγραφόμην, ἀλλὰ διαλιπὼν καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν οὐ πυκνὰ προσιὼν ἀπήνεγκα τὴν γραφήν. ἐγὼ δὲ οὔτε τὰς Δημοσθένους διατριβὰς ἐζήλωκα, οὔτ' ἐπὶ ταῖς ἐμαυτοῦ αἰσχύνομαι, οὔτε τοὺς εἰρημένους ἐν ὑμῖν λόγους ἐμαυτῷ ἀρρήτους εἶναι βουλοίμην, οὔτε τὰ αὐτὰ τούτῳ δημηγορήσας ἐδεξάμην ἂν ζῆν. τὴν δ' ἐμὴν σιωπὴν ὦ Δημόσθενες, ἡ τοῦ βίου μετριότης παρεσκεύασεν. ἀρκεῖ γάρ μοι μικρὰ, καὶ μειζόνων αἰσχρῶς οὐκ ἐπιθυμῶ, ὥστε καὶ σιγῶ καὶ λέγω βουλευσάμενος, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει δαπάνης. σὺ δ' οἶμαι λαβὼν μὲν σεσίγηκας, ἀναλώσας δὲ κέκραγας, λέγεις δὲ οὐχ ὁπόταν σοι δοκῇ, οὐδ' ἃ βούλει, ἀλλ' ὁπόταν οἱ μισθοδόται σοι προστάττωσιν. οὐκ αἰσχύνῃ γὰρ ἀλαζονευόμενος ἃ παραχρῆμα ἐξελέγχῃ ψευδόμενος. ἀπηνέχθη γὰρ ἡ κατὰ τοῦδε τοῦ ψηφίσματος γραφὴ, ἣν οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀλέξανδρον ἐνδείξεως μέ φῃς ἀπενεγκεῖν, ὅτι Φιλίππου ζῶντος, πρὶν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῆναι, οὔπω σοῦ τὸ περὶ Παυσανίαν ἐνύ-

πνιον ἑωρακότος, οὐδὲ πρὸς τὴν ἀθηνᾶν καὶ
τὴν ἥραν νύκτωρ διειλεγμένου. πῶς ἂν οὖν ἐ-
γὼ προσενεδεικνύμην ἀλεξάνδρῳ, εἴ γε μὴ
ταὐτὸ ἐνύπνιον ἐγὼ καὶ δημοσθένης ἴδομεν;
Ἐπιτιμᾷς δέ μοι, εἰ μὴ συνεχῶς ἀλλὰ διαλεί-
πων πρὸς τὸν δῆμον προσέρχομαι, καὶ τὴν ἀ-
ξίωσιν ταύτην οἴει λανθάνειν ἡμᾶς, μεταφέ-
ρων οὐκ ἐκ δημοκρατίας, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας πολι-
τείας. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐχ ὁ βουλό-
μενος, ἀλλ' ὁ δυναστεύων κατηγορεῖ. ἐν δὲ ταῖς
δημοκρατίαις ὁ βουλόμενος, καὶ ὅταν αὐτῷ
δόξῃ. καὶ τὸ μὲν διὰ χρόνου λέγειν, σημεῖόν ἐστιν
ἐπὶ τῶν καιρῶν καὶ τοῦ συμφέροντος ἀνδρὸς
πολιτευομένου. τὸ δὲ μηδὲ μίαν παραλιπεῖν ἡ-
μέραν, ἐργαζομένου καὶ μισθαρνοῦντος. ὑπὲρ
δὲ τοῦ μηδέπω κεκρίσθαι ὑπ' ἐμοῦ, μηδὲ τῶν ἀ-
δικημάτων τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὅταν κατα-
φεύγῃς ἐπὶ τοὺς τούτους λόγους, ἢ τοὺς ἀκούον-
τας ἐπιλήσμονας ὑπολαμβάνεις, ἢ σαυτὸν
παραλογίζῃ. τὰ μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἀμφισσέας ἠ-
σεβημένα σοι, καὶ τὰ περὶ τὴν εὔβοιαν δωρο-
δοκηθέντα, χρόνων ἐγγεγενημένων ἐν οἷς ὑπ'
ἐμοῦ φανερῶς ἐξηλέγχου, ἴσως ἐλπίζεις τὸν δῆ-
μον ἀμνημονεῖν. τὰ δὲ περὶ τὰς τριήρεις καὶ τοὺς

τριηράρχους ἁρπάγματα, τίς ἂν ἀποκρύψαι χρόνος δυνήσαιτ' ἄν, ὅτε νομοθετήσας περὶ τῶν τριακοσίων νεῶν, καὶ σαυτὸν πείσας ἀθηναίους ἐπιστάτην τάξαι τοῦ ναυτικοῦ, ἐξηλέγχθης ὑπ' ἐμοῦ, ἑξήκοντα καὶ πέντε νεῶν ταχυναυτουσῶν τριηράρχους ὑφῃρημένος, πλέον τῆς πόλεως ἡμῶν ἀφανίζων ναυτικόν, ἢ ὅτε ἀθηναῖοι τὴν ἐν νάξῳ ναυμαχίαν λακεδαιμονίους καὶ πόλιν ἐνίκησαν. οὕτω δὲ ταῖς αἰτίαις ἐνέφραξας τὰς κατὰ σαυτοῦ τιμωρίας, ὥστε τὸν κίνδυνον εἶναι μή σοι τῷ ἀδικήσαντι, ἀλλὰ τοῖς ἐπεξιοῦσι. πολὺν μὲν τὸν ἀλέξανδρον καὶ φίλιππον ἐν ταῖς διαβολαῖς φέρων, αἰτιώμενος δέ τινας ἐμποδίζειν τοὺς τῆς πόλεως καιρούς, ἀεὶ τὸ παρὸν λυμαινόμενος, τὸ δὲ μέλλον κατεπαγγελλόμενος. οὕτω τελευταῖον εἰσαγγέλλεσθαι μέλλων ὑπ' ἐμοῦ τὴν ἀναξίνου σύλληψιν τοῦ ὠρείτου κατασκευάσας, τοῦ τὰ ἀγοράσματα ὀλυμπιάδι ἀγοράζοντος, καὶ τὸν αὐτὸν αὖ δὶς διεστρέβλωσας τῇ σαυτοῦ χειρί, γράψας αὐτὸν θανάτῳ ζημιῶσαι, καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν ὠρεῷ κατήγου, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς τραπέζης ἔφαγες καὶ ἔπιες καὶ ἔσπεισας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλες, ἄνδρα φίλον καὶ ξένον ποιούμενος, καὶ τοῦ-

τον

ὃν ἀπέκτεινας, καὶ περὶ τούτων ἐν ἅπασιν Ἀθηναίοις ἐξελεγχθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, καὶ κληθεὶς ξενοκτόνος, οὐ τὸ ἀσέβημα ἠρνήσω, ἀλλ' ἀπεκρίνου ἐφ' ᾧ ἀνεβόησεν ὁ δῆμος, καὶ ὅσοι ξένοι περιέστασαν τὴν ἐκκλησίαν. ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. ἐπιστολὰς δὲ σιγῶ ψευδεῖς, καὶ κατασκόπων συλλήψεις, καὶ βασάνους ἐπ' αἰτίαις ἀγωνήτοις, ὡς ἐμοῦ μετά τινων ἐν τῇ πόλει νεωτερίζειν βουλομένου. ἔπειτα ἐπερωτᾷν με, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, μέλλει, τίς ἂν εἴη τοιοῦτος ἰατρός, ὅστις τῷ νοσοῦντι μεταξὺ μὲν ἀσθενοῦντι μηδὲν συμβουλεύοι, τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὰ ἔνατα διεξίοι πρὸς τοὺς οἰκείους ἃ ἐπιτηδεύσας ὑγιὴς ἂν ἐγένετο. σαυτὸν δ' οὐκ ἀνερωτᾷς, τίς ἂν εἴη δημαγωγὸς τοιοῦτος, ὅστις τὸν μὲν δῆμον θωπεῦσαι δύναιτο, τοὺς δὲ καιροὺς, ἐν οἷς ἦν σώζεσθαι τὴν πόλιν, ἀποδοῖτο, τοὺς δ' εὖ φρονοῦντας κωλύοι διαβάλλων συμβουλεύειν. ἀποδρὰς δ' ἐκ τῶν κινδύνων καὶ τὴν πόλιν ἀνηκέστοις κακοῖς περιβαλὼν, ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι ἐπ' ἀρετῇ, ἀγαθὸν μὲν πεποιηκὼς μηδὲν, πάντων

δὲ τῶν κακῶν αἴτιος γεγονὼς ἀνθρώπων ἢ συκοφαντηθέντας ἐκ τῆς πολιτείας ἐπ' ἐκείνων τῶν καιρῶν ὅτε ἐνῆν σώζεσθαι, διὰ τί αὐτὸν οὐκ ἐκώλυσαν ἐξαμαρτάνειν. ἀποκρίνοιντο δὲ τὸ πάντων τελευταῖον, ὅτι τῆς μάχης ἔτι γενομένης οὐκ ἐσχολάζομεν περὶ τὴν σὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως ἐπρεσβευόμεθα. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀπέχρησέ σοι δίκην μὴ δεδωκέναι, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς αἰτεῖς, καταγέλαστον ἐν τοῖς ἕλλησι τὴν πόλιν ποιῶν, ἐνταῦθ' ἐνέστην, καὶ τὴν γραφὴν ἀπήνεγκα. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς τοὺς ὀλυμπίους, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι δημοσθένην λέξειν, ἐφ' ᾧ νυνὶ μέλλω λέγειν ἀγανακτῶ μάλιστα. ἀφομοιοῖ γάρ μου τὴν φύσιν ταῖς σειρῆσιν ὡς ἔοικε. καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνων οὐ κηλεῖσθαί φησι τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ' ἀπόλλυσθαι, διόπερ οὐκ εὐδοκιμεῖν τὴν τῶν εἰρημένων μουσικήν. καὶ δὴ καὶ τὴν τῶν ἐμῶν λόγων ἐμπειρίαν καὶ τὴν φύσιν μου γεγενῆσθαι ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀκουόντων, καίτοι τὸν λόγον τοῦτον ὅλως μὲν ἔγωγε οὐδενὶ πρέπειν ἡγοῦμαι περὶ ἐμοῦ λέγειν. τῆς γὰρ αἰτίας αἰσχρὸν τὸν αἰτιώμενον ὄντα τὸ ἔργον μὴ ἔχειν ἐπιδεῖξαι. εἰ δ' ἦν ἀναγκαῖον ῥηθῆναι, οὐ δημοσθένους ἦν ὁ λόγος,

ἀλλ'

ἀλλ' ἀνδρὸς στρατηγοῦ, μεγάλα μὲν τῇ πόλει κατειργασμένου, λέγειν δὲ ἀδυνάτου καὶ τὴν τῶν ἀντιδίκων διὰ τοῦτο ἐζηλωκότος φύσιν, ὅτι συνοιδεν ἑαυτῷ μὲν οὐδὲν ὧν διαπέπρακται δυναμένῳ φράσαι, τὸν δὲ κατήγορον ὁρᾷ δυνάμενον καὶ τὰ μὴ πεπραγμένα ὑφ' αὑτοῦ παριστάναι τοῖς ἀκούουσιν ὡς διῴκηκεν. ὅταν δ' ἐξ ὀνομάτων συγκείμενος ἄνθρωπος καὶ τούτων πικρῶν καὶ περιέργων, ἔπειτα ἐπὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὰ ἔργα καταφεύγῃ, τίς ἂν ἀνάσχοιτο; οὗ τὴν γλῶτταν, ὥσπερ τῶν αὐλῶν, ἐάν τις ἀφέλοιτο, λοιπὸν οὐδέν ἐστι. θαυμάζω δ' ἔγωγε ὑμῶν ὦ Ἀθηναῖοι καὶ ζητῶ πυθέσθαι, πρὸς τί ἂν ἀποβλέποντες ἀποψηφίσεσθε τῆς γραφῆς. πότερον ὡς τὸ ψήφισμά ἐστι ἔννομον; ἀλλ' οὐδεμία πώποτε γνώμη παρανομωτέρα γεγένηται. ἀλλ' ὡς ὁ τὸ ψήφισμα γράψας οὐκ ἐπιτήδειός ἐστι δίκην δοῦναι; οὐκ ἄρα εἰσὶ παρ' ὑμῖν εὐθῦναι βίου εἰ τοῦτον ἀφήσετε. Ἐκεῖνο δ' οὐ λυπηρόν, εἰ πρότερον μὲν ἐνεπίμπλατο ἡ ὀρχήστρα χρυσῶν στεφάνων, οἷς ὁ δῆμος ἐστεφανοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸ ξενικοῖς στεφάνοις ταύτην ἀποδεδόσθαι τὴν ἡμέραν, ἐκ δὲ τῶν Δημοσθένους πολιτευμάτων ὑμεῖς μὲν ἀστεφάνω-

τοι καὶ ἀκήρυκτοι γίνεσθε, οὗτος δὲ κηρυχθήσε-
ται; καὶ εἰ μέν τις τῶν τραγικῶν ποιητῶν τῶν με-
τὰ ταῦτα ἐπεισαγόντων, ποιήσειεν ἐν τραγῳ-
δίᾳ τὸν Θερσίτην ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων στεφανούμε-
νον, οὐδεὶς ἂν ὑμῶν ὑπομείνειεν, ὅτι φησὶν Ὅ-
μηρος ἄνανδρον αὐτὸν εἶναι καὶ συκοφάντην.
αὐτοὶ δ' ὅταν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον στεφανῶ-
τε, οὐκ οἴεσθε ἐν ταῖς τῶν Ἑλλήνων δόξαις συρίτ-
τεσθαι; οἱ μὲν γὰρ πατέρες ὑμῶν τὰ ἔνδοξα
καὶ λαμπρὰ τῶν πραγμάτων ἀνετίθεσαν τῷ
δήμῳ, τὰ δὲ ταπεινὰ καὶ καταδεέστερα εἰς
τοὺς ῥήτορας τοὺς φαύλους ἔτρεπον. Κτησιφῶν
δ' ὑμᾶς οἴεται δεῖν ἀφελόντας τὴν ἀδοξίαν
ἀπὸ Δημοσθένους περιθεῖναι τῷ δήμῳ. καὶ
φατὲ μὲν εὐτυχεῖς εἶναι, ὡς καὶ ἐστὲ καλῶς ποι-
οῦντες, ψηφιεῖσθε δὲ ὑπὸ μὲν τῆς τύχης ἐγκα-
ταλελεῖφθαι, ὑπὸ Δημοσθένους δὲ εὖ πεπονθέ-
ναι. καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, ἐν τοῖς αὐτοῖς
δικαστηρίοις, τοὺς μὲν τὰς τῶν δώρων γραφὰς
ἁλισκομένους ἀτιμοῦτε, ὃν δ' αὐτοὶ μισθοῦ πο-
λιτευόμενον σύνιστε, στεφανώσετε. καὶ τοὺς μὲν
κριτὰς τοὺς ἐκ Διονυσίων, ἐὰν μὴ δικαίως τοὺς
κυκλίους χοροὺς κρίνωσι, ζημιοῦτε, αὐτοὶ δὲ οὐ κυ-
κλίων χορῶν κριταὶ καθεστηκότες, ἀλλὰ νό-
μων

μων καὶ πολιτικῆς ἀρετῆς, τὰς δωρεὰς οὐ κατὰ τοὺς νόμους οὐδ' ὀλίγοις καὶ τοῖς ἀξίοις, ἀλλὰ τῷ διαπραξαμένῳ δώσετε. ἔπειτ' ἔξεισιν ἐκ τοῦ δικαστηρίου ὁ τοιοῦτος κριτὴς, ἑαυτὸν μὲν ἀσθενῆ πεποιηκὼς, ἰσχυρὸν δὲ τὸν ῥήτορα. ἀνὴρ γὰρ ἰδιώτης ἐν πόλει δημοκρατουμένῃ, νόμῳ καὶ ψήφῳ βασιλεύει. ὅταν δ' ἑτέρῳ ταῦτα παραδῷ, καταλέλυκεν αὐτὸς τὴν αὑτοῦ δυναστείαν. ἔπειθ' ὁ μὲν ὅρκος ὃν ὀμωμοκὼς δικάζει συμπαρακολουθῶν, αὐτὸν λυπεῖ (δι' αὐτὸν γὰρ οἶμαι γέγονε τὸ ἁμάρτημα) ἡ δὲ χάρις πρὸς ὃν ἐχαρίζετο, ἄδηλος γεγένηται. ἡ γὰρ ψῆφος ἀφανὴς φέρεται. δοκοῦμεν δ' ἔμοιγε ὦ ἀθηναῖοι ἀμφότερα, καὶ κατορθοῦν καὶ παρακινδυνεύειν εἰς τὴν πολιτείαν, οὐ σωφρονοῦντες. Ὅτι μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν νῦν καιρῶν οἱ πολλοὶ τοῖς ὀλίγοις προΐεσθε τὰ τῆς δημοκρατίας ἰσχυρὰ, οὐκ ἐπαινῶ. ὅτι δ' οὐ γεγένηται φορὰ καθ' ἡμᾶς ῥητόρων πονηρῶν ἅμα καὶ τολμηρῶν, εὐτυχοῦμεν. πρότερον μὲν γὰρ τοιαύτας φύσεις ἤνεγκε τὸ δημόσιον αἳ ῥᾳδίως οὕτω κατέλυσαν τὸν δῆμον (ἔχαιρε γὰρ κολακευόμενος), ἔπειτ' αὐτὸν οὐχ οὓς ἐφοβεῖτο, ἀλλ' οἷς ἑαυτὸν ἐνεχείριζε κατέλυσαν.

ἕτεροι δὲ καὶ αὐτοὶ τῶν τριάκοντα ἐγένοντο, καὶ πλείους ἢ χιλίους καὶ πεντακοσίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, πρὶν τὰς αἰτίας ἀκοῦσαι, ἐφ' αἷς ἔμελλον ἀποθνήσκειν. καὶ οὐδ' ἐπὶ τὰς ταφὰς καὶ ἐκφορὰς τῶν τελευτησάντων εἴων τοὺς προσήκοντας παραγενέσθαι. οὐχ ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς ἕξετε τοὺς πολιτευομένους; οὐ ταπεινώσαντες ἀποπέμψετε τοὺς νῦν ἐπηρμένους; οὐ μεμνήσεσθ' ὅτι οὐδεὶς πώποτε πρότερον ἐπέθετο τῇ τοῦ δήμου καταλύσει, πρὶν ἂν μεῖζον τῶν δικαστηρίων ἰσχύσῃ; Ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε ὦ Ἀθηναῖοι ἀναλογισαίμην ἐναντίον ὑμῶν πρὸς τὸν γράψαντα τὸ ψήφισμα, διὰ ποίας εὐεργεσίας ἀξιοῖ Δημοσθένην στεφανῶσαι. εἰ μὲν γὰρ λέγεις (ὅθεν τὴν ἀρχὴν τοῦ ψηφίσματος ἐποιήσω) ὅτι τὰς τάφρους τὰς περὶ τὰ τείχη καλῶς ἐτάφρευσε, θαυμάζω σου. τοῦ γὰρ ταῦτα ἐξεργασθῆναι καλῶς τὸ γεγενῆσθαι τούτων αἴτιον, μείζω κατηγορίαν ἔχει. οὐ γὰρ περιχαρακώσαντα χρὴ τὰ τείχη, οὐδὲ τὰς δημοσίας ταφὰς ἀνελόντα τὸν ὀρθῶς πεπολιτευμένον δωρεὰς αἰτεῖν, ἀλλ' ἀγαθοῦ τινὸς αἴτιον γεγενημένον τῇ πόλει. εἰ δὲ ἥξεις ἐπὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ψηφίσματος ἐν ᾧ τε-

τόλμη-

τόλμηκας γράφειν, ὡς ἔστιν ἀνὴρ ἀγαθός, καὶ διατελεῖ λέγων καὶ πράττων τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων, ἀφελὼν τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν κόμπον τοῦ ψηφίσματος, ἅψαι τῶν ἔργων, ἐπίδειξον ἡμῖν ὅ, τι λέγεις. τὰς μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἀμφισσέας καὶ τοὺς Εὐβοέας δωροδοκίας παραλείπω, ὅταν δὲ τὰς πρὸς θηβαίους συμμαχίας τὰς αἰτίας ἀνατιθῇς δημοσθένει, τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας ἐξαπατᾷς, τοὺς δὲ εἰδότας καὶ αἰσθανομένους ὑβρίζεις. Αφελὼν γὰρ τὸν καιρὸν καὶ τὴν δόξαν τὴν τούτων, δι' ἣν ἐγένετο ἡ συμμαχία, οἴει λανθάνειν ἡμᾶς τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα δημοσθένει περιτιθείς. ἡλίκον δ' ἐστὶ τὸ ἀλαζόνευμα τοῦτο ἐγὼ πειράσομαι μεγάλῳ σημείῳ διδάξαι. ὁ γὰρ τῶν περσῶν βασιλεύς, οὐ πολλῷ πρότερον χρόνῳ τῆς ἀλεξάνδρου διαβάσεως εἰς τὴν ἀσίαν κατέπεμψε τῷ δήμῳ καὶ μάλα ὑβριστικὴν καὶ βάρβαρον ἐπιστολήν, ἐν ᾗ τά τε δὴ ἄλλα καὶ μάλ' ἀπαιδεύτως διελέχθη, καὶ ἐπὶ τελευτῆς ἐνέγραψεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἐγώ φησιν ὑμῖν χρυσίον οὐ δώσω, μή με αἰτεῖτε, οὐ γὰρ λήψεσθε. Οὗτος μέντοι ὁ αὐτὸς ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τῶν νυνὶ παρόντων αὐτῷ κινδύνων, οὐκ αἰτούντων ἀθηναίων, αὐ-

τὸς ἑκὼν κατέπεμψε τριακόσια τάλαντα τῷ δήμῳ, ἃ σωφρονῶν οὐκ ἐδέξατο. ὁ δὲ κομίζων ἦν τὸ χρυσίον καιρὸς καὶ φόβος, καὶ χρεία συμμάχων, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν θηβαίων συμμαχίαν ἐξειργάσατο. σὺ δὲ τὸ μὲν τῶν θηβαίων ὄνομα καὶ τὸ τῆς δυστυχεστάτης συμμαχίας ἐνοχλεῖς ἀεὶ λέγων, τὰ δ' ἑβδομήκοντα τάλαντα ὑποσιωπᾷς, ἃ προλαβὼν τοῦ βασιλικοῦ χρυσίου ἀπεστέρηκας. οὐ δὴ ἔνδειαν μὲν χρημάτων, ἕνεκα πέντε ταλάντων οἱ ξένοι τοῖς θηβαίοις τὴν ἄκραν οὐ παρέδοσαν, διὰ ἐννέα δὲ τάλαντα ἀργυρίου πάντων ἀρκάδων ἐξεληλυθότων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἑτοίμων ὄντων βοηθεῖν, ἡ πρᾶξις οὐ γεγένηται. Σὺ δὲ πλουτεῖς, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ταῖς σαυτοῦ χορηγεῖς, καὶ τὸ κεφάλαιον, τὸ μὲν βασιλικὸν χρυσίον παρὰ τούτῳ, οἱ δὲ κίνδυνοι παρ' ὑμῖν. ἄξιον δ' ἐστὶ καὶ τὴν ἀπαιδευσίαν αὐτῶν θεωρῆσαι. εἰ γὰρ τολμήσει κτησιφῶν μὲν δημοσθένην παρακαλεῖν λέξοντα εἰς ὑμᾶς, οὗτος δ' ἀναβὰς ἑαυτὸν ἐγκωμιάσει, βαρύτερον τῶν ἔργων ὧν πεπόνθατε τὸ ἀκρόαμα γίνεται. ὅπου γὰρ τοὺς μὲν ὄντως ἄνδρας ἀγαθούς, οἷς πολλὰ καὶ καλὰ σύνισμεν ἔργα, τοὺς καθ' ἑαυτῶν ἐπαίνους

σὶν οὐ φέρομεν, ὅταν δὲ ἄνθρωπος αἰσχύνη τῆς πόλεως γεγονὼς ἑαυτὸν ἐγκωμιάζῃ, τίς ἂν τὰ τοιαῦτα καρτερήσειεν ἀκούων; ἀπὸ μὲν οὖν τῆς ἀναισχύντου πραγματείας ἐὰν σωφρονῇς ἀποστήσῃ, ποίησαι δὲ ὦ κτησιφῶν διὰ σαυτοῦ τὴν ἀπολογίαν. οὐ γὰρ δή που τοῦτό γε σκήψῃ ὡς οὐ δυνατὸς εἶ λέγειν. καὶ γὰρ ἂν ἄτοπόν σοι συμβαίνοι, εἰ πρώην μὲν ποθ' ὑπέμεινας πρεσβευτὴς ὡς κλεοπάτραν τὴν φιλίππου θυγατέρα χειροτονεῖσθαι συναχθεσθησόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ μολοττῶν βασιλέως ἀλεξάνδρου τελευτῇ, νυνὶ δὲ οὐ φήσεις δύνασθαι λέγειν. ἔπειτα γυναῖκα μὲν ἀλλοτρίαν πενθοῦσαν δύνασαι παραμυθεῖσθαι, γράψας δὲ μισθοῦ ψήφισμα οὐκ ἀπολογήσῃ; ἢ τοιοῦτός ἐστιν ὃν γέγραφας στεφανοῦσθαι, οἷος μὴ γινώσκεσθαι ὑπὸ τῶν εὖ πεπονθότων ἂν μή τις σοι συνείποι; ἐπερωτήσατε δὴ τοὺς δικαστὰς, εἰ ἐγίνωσκον χαβρίαν καὶ ἰφικράτην, καὶ τιμόθεον, καὶ πυθοῦ παρ' αὐτῶν διὰ τί τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδοσαν καὶ τὰς εἰκόνας ἔστησαν. ἅπαντες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινοῦνται, ὅτι χαβρίᾳ μὲν διὰ τὴν περὶ νάξον ναυμαχίαν, ἰφικράτει δὲ ὅτι μοῖραν λακεδαιμονίων ἀπέκτεινε, τιμοθέῳ δὲ διὰ τὸν περίπλουν τὸν εἰς κέρκυραν, καὶ ἄλλοις,

ὧν ἕκαστος πολλὰ καὶ καλὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἔργα πέπρακται. Δημοσθένει δ' ἐάν τις ἐρωτᾷ, διὰ τί οὐ δώσετε, ὅτι δωροδόκος, ὅτι δειλός, ὅτι τὴν τάξιν ἔλιπε. καὶ πότερον τοῦτον τιμήσετε, ἢ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀτιμώσετε, καὶ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας; οὓς νομίζετε ὁρᾶν σχετλιάζοντας εἰ οὗτος στεφανωθήσεται. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινὸν ὦ ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν σίδηρον τὰ ἄφωνα καὶ ἀγνώμονα, ἐάν τινα ἐμπεσόντα ἀποκτείνῃ ὑπερορίζομεν, καὶ ἐάν τις αὐτὸν διαχρήσηται, τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν χωρὶς τοῦ σώματος θάπτομεν, δημοσθένην δ' ὦ ἀθηναῖοι τὸν γράψαντα μὲν τὴν πανυστάτην ἔξοδον, προδόντα δὲ τοὺς στρατιώτας, τοῦτον ὑμεῖς τιμήσετε; οὐκοῦν ὑβρίζονται μὲν οἱ τελευτήσαντες, ἀθυμότεροι δ' οἱ ζῶντες γίνονται, ὁρῶντες τῆς ἀρετῆς ἆθλον τὸν θάνατον κείμενον, τὴν δὲ μνήμην ἐπιλείπουσαν. τὸ δὲ μέγιστον, ἐὰν ὑπερωτῶσιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι, πρὸς ποῖον παράδειγμα χρὴ αὐτοὺς τὸν βίον ποιεῖσθαι, τί κρινεῖτε; εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οὐχ αἱ παλαῖστραι, οὐδὲ τὰ διδασκαλεῖα, οὐδ' ἡ μουσικὴ μόνον παιδεύει τοὺς νεωτέρους, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὰ δημόσια κηρύγματα. κηρύτ-

τεται

ττεταί τις ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅτι στεφανοῦται ἀρετῆς
ἕνεκα καὶ ἀνδραγαθίας καὶ εὐνοίας, ἄνθρω-
πος ἀσχημονῶν ἐν τῷ βίῳ καὶ βδελυρός. ὁ δέ
γε νεώτερος ταῦτ' ἰδὼν διεφθάρη. δίκην
τις δέδωκε πονηρὸς καὶ πορνοβοσκός, ὥσπερ
κτησιφῶν, οἱ δέ γε ἄλλοι πεπαίδευνται. τὰ-
ναντία τις ψηφισάμενος τῶν καλῶν καὶ δι-
καίων, ἐπανελθὼν οἴκαδε παιδεύει τὸν υἱόν, ὁ
δέ γε εἰκότως οὐ πείθεται, ἀλλὰ τὸ νουθετεῖν ἐν-
ταῦθα ἐνοχλεῖν ἤδη δικαίως ὀνομάζεται. ὡς οὖν
μὴ μόνον κρίνοντες, ἀλλὰ καὶ θεωρούμενοι, οὕτω
τὴν ψῆφον φέρετε εἰς ἀπολογισμόν, τοῖς μὲν
νῦν οὖσι τῶν πολιτῶν, ἐπερησομένοις δὲ ὑ-
μᾶς τί ἐδικάζετε. εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἀθηναῖοι ὅτι
~~τοιαύτη δόξει ἡ πόλις εἶναι~~, ὁποῖός τις ἂν ᾖ ὁ κη-
ρυττόμενος. Ἔστι δὲ ὄνειδος μὴ τοῖς προγόνοις
ὑμᾶς, ἀλλὰ τῇ τοῦ δημοσθένους ἀνανδρίᾳ προ-
σεικασθῆναι. Πῶς οὖν ἄν τις τὴν τοιαύτην αἰσχύ-
νην ἐκφύγοι; ἐὰν τοὺς προκαταλαμβάνοντας
τὰ κοινὰ καὶ φιλάνθρωπα τῶν ὀνομάτων,
ἀπίστους ὄντας τοῖς ἤθεσι φυλάξησθε. ἡ γὰρ εὔ-
νοια καὶ τὸ τῆς δημοκρατίας ὄνομα κεῖται μὲν
ἐν μέσῳ, φθάνουσι δ' ἐπ' αὐτὰ καταφεύγον-
τες τῷ λόγῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ τοῖς ἔργοις πλεῖ-

εον ἀπέχοντος. ὅταν οὖν λάβητε ῥήτορα ξενικῶν στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐπιθυμοῦντα, ἐπανάγειν αὐτὸν κελεύετε, καὶ τῶν λόγων ὥσπερ τὰς βεβαιώσεις τῶν κηρυγμάτων ὁ νόμος κελεύει ποιεῖσθαι εἰς βίον ἀξιόχρεων καὶ τρόπον σώφρονα. ὅτῳ δὲ ταῦτα μὴ μαρτυρεῖται, μὴ βεβαιοῦτε αὐτῷ τοὺς ἐπαίνους, καὶ τῆς δημοκρατίας ἐπιμελήθητε, ἤδη διαφυγούσης ὑμᾶς. ἢ οὐ δεινὸν ὑμῖν δοκεῖ εἶναι, ὅτι τὸ μὲν βουλευτήριον καὶ ὁ δῆμος παρορᾶται, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ πρεσβεῖαι ἀφικνοῦνται εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, οὐ παρὰ τῶν τυχόντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ παρὰ τῶν πρωτευόντων ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ; καὶ ἐφ᾽ οἷς ἐστὶν ἐκ τῶν νόμων ζημία θάνατος, ταῦτά τινες οὐκ ἐξαρνοῦνται πράττειν, ἀλλ᾽ ὁμολογοῦσιν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀλλήλοις παραγινώσκουσιν, καὶ παρακελεύονται ὑμῖν οἱ μὲν βλέπειν εἰς τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα ὡς φύλακες τῆς δημοκρατίας, ἕτεροι δ᾽ αἰτοῦσι δωρεὰς ὡς σωτῆρες τῆς πόλεως ὄντες. ὁ δὲ δῆμος ἐκ τῆς ἀθυμίας τῶν συμβεβηκότων ὥσπερ παραγεγηρακὼς ἢ παρανοίας ἑαλωκώς, αὐτὸ μόνον τοὔνομα τῆς δημοκρατίας περιποιεῖται. τῶν δ᾽ ἔργων ἑτέροις παρακεχώρηκεν. ἔπειτ᾽ ἀπ-

ἀπέρχεσθε ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν οὐ βουλευσάμενοι, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῶν ἐράνων τὰ περιόντα νειμάμενοι. ὅτι δ' οὐ ληρῶ, ἐκεῖθεν τὸν λόγον θεωρήσατε. Ἐγένετό τις (ἄχθομαι δὲ πολλάκις μεμνημένος τὰς ἀτυχίας τῆς πόλεως) ἐνταῦθ' ἀνὴρ ἰδιώτης, ὃς ἐκπλεῖν μόνος εἰς σάμον ἐγχειρήσας ὡς προδότης τῆς πατρίδος αὐθημερὸν ὑπὸ τῆς ἐξ ἀρείου πάγου βουλῆς θανάτῳ ἐζημιώθη. ἕτερος δ' ἰδιώτης ἐκπλεύσας εἰς ῥόδον, ὅτι τὸν φόβον ἀνάνδρως ἤνεγκε πρώην ποτὲ εἰσηγγέλθη, καὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῷ ἐγένοντο. εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώρις' ἂν ἢ ἀπέθανεν. ἀντιθῶμεν δὴ τὸ νῦν γινόμενον, ἀνὴρ ῥήτωρ ὁ πάντων τῶν κακῶν αἴτιος ἔλιπε μὲν τὴν ἀπὸ στρατοπέδου τάξιν, ἀπέδρα δ' ἐκ τῆς πόλεως, οὗτος στεφανοῦσθαι ἀξιοῖ καὶ κηρύττεσθαι οἴεται δεῖν, οὐκ ἀποπέμψετε τὸν ἄνθρωπον ὡς κοινὴν τῶν ἑλλήνων συμφορὰν, ἢ συλλαβόντες ὡς λῃστὴν τῶν πραγμάτων ἐπ' ὀνομάτων διὰ τῆς πολιτείας πλέοντα τιμωρήσετε; καὶ τὸν καιρὸν μέμνησθε ἐν ᾧ τὴν ψῆφον φέρετε, ἡμερῶν μὲν ὀλίγων μέλλει τὰ πύθια γίνεσθαι, καὶ τὸ συνέδριον τὸ τῶν ἑλλήνων συλλέγεσθαι. διαβέβληται δ' ἡμῶν ἡ πόλις ἐκ τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων περὶ τοὺς νῦν καιρούς. δόξετε δὲ ἐὰν μὲν τοῦτον στεφανώσητε

ὁμογνώμονες ἔσεσθε τοῖς παραβαίνουσι τὴν κοινὴν εἰρήνην, ἐὰν δὲ τοὐναντίον τούτου πράξητε, ἀπολύσετε τὸν δῆμον τῶν αἰτιῶν. μὴ οὖν ὡς ὑπὲρ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ οἰκείας τῆς πόλεως βουλεύεσθε, καὶ τὰς φιλοτιμίας μὴ νέμετε, ἀλλὰ κρίνετε, καὶ τὰς δωρεὰς εἰς βελτίω σώματα καὶ ἀξιολογωτέρους ἄνδρας ἀπόθεσθε. καὶ μὴ μόνον τοῖς ὠσίν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄμμασι διαβλέψαντες εἰς ὑμᾶς αὐτούς, βουλεύσασθε τίνες ὑμῶν εἰσὶν βοηθήσοντες δημοσθένει. πότερον οἱ συγκυνηγέται, ἢ οἱ συγγυμνασταὶ αὐτοῦ ὅτ' ἦν ἐν ἡλικίᾳ; ἀλλὰ μὰ τὸν Δία τὸν ὀλύμπιον, οὐχ ὗς ἀγρίους κυνηγετῶν, οὐδὲ τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας ἐπιμελόμενος διατετέλεκε, ἀλλ' ἐπασκῶν τέχνας ἐπὶ τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους διαγεγένηται. ἀλλ' εἰς τὴν ἀλαζονείαν ἀποβλέψαντες ὅταν φῇ Βυζάντιον μὲν ἐκ τῶν χειρῶν πρεσβεύσας ἐξελέσθαι τοῦ φιλίππου, ἀποστῆσαι δὲ ἀκαρνᾶνας, ἐκπλῆξαι δὲ θηβαίους δημηγορήσας (οἴεται γὰρ ὑμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐηθείας ἤδη προβεβηκέναι ὥστε καὶ ταῦτα ἀναπεισθήσεσθαι, ὥσπερ πειθὼ τρέφοντας, ἀλλ' οὐ συκοφάντην ἄνθρωπον ἐν τῇ πόλει) ὅταν δ' ἐπὶ τελευτῆς ἤδη τοῦ λόγου συνηγόρους τοὺς κοινω-

τοὺς τῶν δωροδοκημάτων αὐτοῦ παρακαλεῖ, ὑπολαμβάνετε ὁρᾶν ἐπὶ τοῦ βήματος, οὗ νυνὶ ἑστηκὼς ἐγὼ λέγω, ἀντιπαρατεταγμένους πρὸς τὴν τούτων ἀσέλγειαν τοὺς τῆς πόλεως εὐεργέτας. σόλωνα μὲν τὸν καλλίστοις νόμοις κοσμήσαντα τὴν δημοκρατίαν, ἄνδρα φιλόσοφον, καὶ νομοθέτην ἀγαθὸν σωφρόνως ὥσπερ προσῆκεν αὐτῷ δεόμενον ὑμῶν, μηδενὶ τρόπῳ τοὺς δημοσθένους λόγους περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῶν ὅρκων καὶ τῶν νόμων. ἀριστείδην δὲ τὸν τοὺς φόρους τάξαντα τοῖς ἕλλησιν, οὗ τελευτήσαντος τὰς θυγατέρας ἐξέδωκεν ὁ δῆμος, σχετλιάζοντα ἐπὶ τῷ τῆς δικαιοσύνης προπηλακισμῷ, καὶ ἐπερωτῶντα εἰ οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ οἱ μὲν πατέρες ὑμῶν ἄρθμιον τὸν ζελείτην κομίσαντα εἰς τὴν ἑλλάδα τὸ ἐκ μήδων χρυσίον ἐπιδημήσαντα εἰς τὴν πόλιν, πρόξενον ὄντα τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων παρ' οὐδὲν μὲν ἦλθον ἀποκτεῖναι, ἐξεκήρυξαν δ' ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐξ ἁπάσης ἧς ἀθηναῖοι ἄρχουσιν. ὑμεῖς δὲ δημοσθένην οὐ κομίσαντα τὸ ἐκ μήδων χρυσίον, ἀλλὰ δωροδοκήσαντα, καὶ ἔτι καὶ νῦν κεκτημένον, χρυσῷ στεφάνῳ μέλλετε στεφανοῦν, θεμιστοκλέα δὲ καὶ τοὺς ἐν μαραθῶνι τελευτήσαντας,

καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους τῶν προγόνων οὐκ ἂν οἴεσθε ἀναστενάξαι, εἰ ὁ μετὰ τῶν βαρβάρων ὁμολογῶν τοῖς ἕλλησιν ἀντιπράξαι στεφανωθήσεται; ἐγὼ μὲν οὖν ὦ γῆ, καὶ ἥλιε, καὶ ἀρετὴ, καὶ σύνεσις, καὶ παιδεία, ᾗ διαγινώσκομεν τὰ καλὰ, καὶ τὰ αἰσχρὰ, βεβοήθηκα, καὶ εἴρηκα, καὶ εἰ μὲν καλῶς καὶ ἀξίως τοῦ ἀδικήματος κατηγόρηκα, εἶπον ὡς ἐβουλόμην. εἰ δὲ ἐνδεεστέρως, ὡς ἐδυνάμην. Υμεῖς δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων λόγων, καὶ ἐκ τῶν παραλειπομένων, αὐτοὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα ὑπὲρ τῆς πόλεως ψηφίσασθε.

Λιβανίου ὑπόθεσις τοῦ περὶ τοῦ στεφάνου λόγου.

Τεῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ ἀθηναίων προὐβάλετο, τῶν συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀσφαλέστερόν τε καὶ βέλτιον, τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν, καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, οὐ λίθοις καὶ πλίνθοις τὰς ἀθήνας ὀχυρώσας, ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ πολλῇ τινὶ συμμαχίᾳ, τῇ μὲν ἐκ γῆς, τῇ δὲ ἐκ θαλάττης. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποίητον περίβολον, οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο. πεπονηκότος γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη τοῦ τείχους τοῖς ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα φυλῆς ἑκάστης, εἰς οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν περαίνεσθαι τοῦ ἔργου (τὸ γὰρ ἀνάλωμα, δημόσιον) εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει. ἐπῄνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν προθυμίαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ. ἕτοιμοι γὰρ ἀθηναῖοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὐποιούντων. Κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν ὡς

δεῖ στεφανῶσαι τὸν Δημοσθένην, ἐν μὲν καιρῷ τοῖς Διονυσίοις, ἐν δὲ τόπῳ τῷ τοῦ Διονύσου θεάτρῳ, ἐν δὲ θεαταῖς πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνήγαγε, καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν τὸν κήρυκα, ὅτι στεφανοῖ Δημοσθένην Δημοσθένους παιανιέα ἡ πόλις, ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἧς οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή, διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο, καὶ τοῦ ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους, ἀγῶνα παρανόμων ἀπήγγειλε κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν Δημοσθένην, καὶ μὴ δόντα λόγον, ὑπεύθυνον εἶναι. νόμος δὲ κελεύει τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ πάλιν νόμον παρεχόμενος, τὸν κελεύοντα, ἐὰν μέν τινα ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀναγορεύεσθαι, ἐὰν δὲ ἡ βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἀλλαχόθι δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς περὶ τῷ Δημοσθένει ψευδεῖς. μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι, καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτης τῆς κατηγορίας αἰσχίνης κέχρηται, πρῶτον εἰπὼν περὶ τοῦ τῆς ὑπ

ευθύ-

εὐθυνῶν νόμου, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων, καὶ τρίτον περὶ τῆς πολιτείας. ἠξίωσε δὲ καὶ τὸν δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς ποιῶν (δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ λήγειν εἰς ταῦτα) μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ὑπευθύνων ἀντιτίθησι διανοίας, τὰ δὲ περὶ τῶν κηρυγμάτων, νόμον ἕτερον, ἤτοι νόμου μέρος, ὥσ φησιν αὐτὸς, ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ τοῦ στεφάνου λόγος.

Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας

εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ (σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε), ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσασθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδὲν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦναι, ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει, καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι χρήσασθαι. πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα Αἰσχίνου, δύο δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ μεγάλα, ἓν μὲν ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι· οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν, καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου, οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἕτερον δ' ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι. τούτων τοίνυν ὃ μέν ἐστι πρὸς ἡδονήν, τούτῳ δέδοται, ὃ δὲ πᾶσιν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν

εὐλα-

εὐλαβούμενος τοῦτο, μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι, δεικνύναι. ἂν δ᾽ ἐφ᾽ ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν, ὅ, τι δ᾽ ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος. οἶμαι δ᾽ ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα ἐμοί τε, καὶ Κτησιφῶντι, καὶ οὐδὲν ἔλαττον ἄξιον σπουδῆς ἐμοί. πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπὸν, ἄλλως τε κἂν ὑπ᾽ ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ, μάλιστα δὲ τῆς παρ᾽ ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσῳ περ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστι. περὶ τούτων δ᾽ ὄντος τουτονὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων εὔνους ὢν ὑμῖν καὶ δημοτικὸς, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γέ μοι

φαίνεται,

φαίνεται, ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς δια-
βολάς, αἷς ἐκ τοῦ προτέρου λέγειν ὁ διώκων
ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν
δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς
εὐσέβειαν διαφυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος
ὕστερον δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ πα-
ρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροα-
τὴν, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ πάν-
των. μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντός, ὡς ἔοι-
κε, λόγον διδόναι τήμερον, καὶ τῶν κοινῇ πεπο-
λιτευμένων, βούλομαι, καθάπερ ἐν ἀρχῇ, πά-
λιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι καὶ ἐναντίον ὑμῶν
εὔχομαι, πρῶτον μὲν ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ
διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, το-
σαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ
τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ', ὅ, τι μέλλει συνοίσειν
καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν
ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν ὑ-
μῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι. εἰ
μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε μόνον κατηγόρησεν αἰ-
σχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος
εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην, ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω
λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνάλωκε, καὶ τὰ πλεῖ-
στα κατεψεύσατό μου, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω

καὶ δί-

καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο, (οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα, ἢ παρ' ὑμῖν) μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε μηδ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρευ πεπολίτευμαι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη. εἰ δὲ πολλῷ βελτίω τούτου, καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων (ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω) χείρονα καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γινώσκετε, τούτῳ μὲν μηδ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε (δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαντ' ἐπλάττετο) ἐμοὶ δ' ἣν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. κακοήθης δ' ὢν αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο, οὐχ οὕτω τετύφωμαι, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν πεπολιτευμένων, ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλες,

αὐτίκα

αὐτίκα ἐξετάσω. τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑτωσί γε γεγενημένης, ὕστερον ἂν βουλομένοις τούτοις ἀκούειν, μνησθήσομαι. τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα, πολλὰ καὶ δεινά, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι διδόασι τιμωρίας. τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὕτη, ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει, καὶ ὕβριν, καὶ λοιδορίαν, καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγύς. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν, οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικόν, οὔτε δίκαιόν ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλικούτοις ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα χρῆσθαι, εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν, εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον. οὐ γὰρ δή που Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμέ, ἐμὲ δ' εἴπερ ἐξελέγ-

χειν

χρῆν ἐνόμιζεν, αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο, καὶ μήν, εἴ τι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων, καὶ τιμωρίαι, καὶ ἀγῶνες, καὶ κρίσεις, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τὰ ἐπιτίμια, καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι. καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκώς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμέ, ὁμολογεῖτο ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ᾽ ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται. εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί, καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου τὴν πρὸς ἐμέ πως ἔχθραν προΐσταται, οὐδαμοῦ δ᾽ ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοί, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ᾽ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ μάλα εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ

δ᾽ ὅτῳ

δ' οὕτω καλόν τι δώσομεν ζητεῖν. ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε. πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα, ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως, οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλιστα ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα ἀναμνῆσαι ὑμᾶς, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι' ἐμέ, οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε, πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες. θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως, οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι. οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. ἔπειθ' ἡ πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει, καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον, ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν. ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπα

σιρ ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ φίλιπ-
πος, οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ, τοῖς παρ' ἑκάστοις προδό-
ταις χρήματα ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουε,
καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν. εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτα-
νον οἱ ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρε-
σκευάζετο, καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ
ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου, οἱ τό-
τε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς θηβαῖοι, φανε-
ροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύ-
γειν ἐφ' ὑμᾶς, ὁ φίλιππος ἵνα μὴ τοῦτο γένοι-
το, μηδὲ συνέλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρή-
νην, ἐκείνοις δὲ βοήθειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν
συνηγωνήσατο αὐτῷ πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλίγου
δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους; ἡ τῶν ἄλ-
λων ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν, εἴτε ἄγνοιαν,
εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν, οἱ πόλεμον
συνεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦ-
τον ὑπὲρ τῶν κοινῇ πᾶσι συμφερόντων, ὡς ἔρ-
γῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμα-
σιν, οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν πάντων συνελάμβανον
ὑμῖν. οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀργι-
ζόμενοι ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ φιλίππῳ. ἡ
μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη, διὰ ταῦτα,
οὐ δι' ἐμέ, ὡς οὗτος διέβαλεν, ἐπράχθη. τὰ δὲ

τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματα ἐν αὐτῇ, τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαίως, αἰτία εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τινα δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδικήματα, οὐδὲν δήπου πρὸς ἐμὲ, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής. ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας ἐπὶ ταῦτα, φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος, ὁ σὸς αἰσχίνη κοινωνὸς, οὐκ ἐμὸς, οὐδ' ἂν σὺ διαῤῥαγῇς ψευδόμενος. οἱ δὲ συνειπόντες, ὅτου δήποτε ἕνεκα (ἐῶ γὰρ τοῦτό γε ἐν τῷ παρόντι) εὔβουλος, καὶ κηφισιφῶν. ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὅμως, τούτων τοιούτων ὄντων, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ' ἥκει ἀναιδείας, ὥστε τολμᾷ λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην, τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ' ὦ, τί ἂν εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι; ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν, τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νῦν ἐξαγγέλλεις καὶ διεξῄεις, ἐξῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως, ἠγανάκτηκας,

κας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς, ἐδίδαξας, ἢ διεξῆλθες; καὶ μὴν, εἰ τὸ κω=λῦσαι τὴν τῶν ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπρά=κειν ἐγὼ φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοι=πὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ᾽ ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς. οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδένα ἀπεσταλμένη τότε τῶν ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι, οὔθ᾽ οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τού-των, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους ἕλ-λωνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρη-στῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι ταῦ-τα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμ=πεσθ᾽ ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ᾽ ὑπῆρχεν ἅπασιν. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ᾽ αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβου=λεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξαρχῆς εἰρήνης ἡγε=μὼν, οὐδ᾽ αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὧν κατεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς

ὂν δείκνυται. ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰ-
ρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε, τί
ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν. καὶ γὰρ
ἐκ τούτων εἴσεσθε, τίς ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα
συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ
ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ
μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν
ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν
ὄντα φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους
ἀπολαμβάνειν. οὗτοι δὲ, οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ,
ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ᾽ ἠδύνατο
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φιλίππῳ μὲν
ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γε-
νέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ᾽ ὡς ἐλάχιστον. διὰ τί; ὅ-
τι ὑμεῖς μὲν, οὐκ ἀφ᾽ ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας,
ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πά-
σας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέ-
μου. ὁ δὲ, τοῦτ᾽ ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγ-
ματεύετο, νομίζων (ὅπερ ἦν ἀληθὲς) ὅσα τῆς πό-
λεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι,
πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν. οὐδένα γὰρ τὴν
εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα. ἃ ἐγὼ προορώμε-
νος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος, τὸ
ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν

εἰς αὖ ὁ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν, ἵν' ἐχόντων τῶν θρᾳκῶν τῶν ὑμετέρων συμμάχων τὰ χωρία ταῦθ' ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέῤῥιον, καὶ τὸ μύρτιον, καὶ τὴν ἐργίσκην, οὕτω γίγνοιντ' οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς θρᾴκης κατασταίη. μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας, ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειρείη πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ' ἀναγινώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ' ἥκοντας, ἵν' ὑμῖν διαλεχθῶσιν; ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐγράφη. τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ' ὅλα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι φιλίππῳ; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδὼς, παρέβη. λέγε. Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου, ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, φυλῆς πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς

ὄντων, ἐπειδὴ φίλιππος ἀποστείλας πρέσ-
βεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς ἀθηναίους, ὁμολογουμέ-
νας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ
τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπι-
τελεσθῇ, ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκ-
κλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων ἀθηναίων
ἤδη πέντε, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδη-
μεῖν, μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν
ὄντα πυνθάνωνται τὸν φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρ-
κους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχί-
στην, ἐπὶ ταῖς ὁμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ
πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον, συμπεριλαμβάνον-
τας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. πρέσβεις ᾑρέ-
θησαν, εὔβουλος ἀναφλύστιος, αἰσχίνης κοθωκί-
δης, κηφισοφῶν ῥαμνούσιος, δημοκράτης φλυ-
εύς, κλέων κοθωκίδης. ταῦτα γράψαντος
ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ φι-
λίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ
χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν μακεδονίᾳ
τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε φίλιππος ἐκ θρᾴ-
κης, πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡ-
μερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων, εἰς
τὸν ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι
λαβόντας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά.

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν, παρόντων ἡμῶν. ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία. τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα μὲν φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν, τοιοῦτον ἐγένετο, ὑπὲρ οὗ καὶ τότε καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ φίλιππος ἕξειν, προλαβὼν τὴν θρᾴκην διὰ τούτους, οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωσιν ἐκ μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο, ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότερον, κλείσαιτε τὸν πορθμόν. ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελλόντων ὑμῖν τούτων, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ φίλιππος ἐν φόβῳ, καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ, πρὸ τοῦ τοὺς

φωκέας ἀπολέσθαι, ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν αὖθις, καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτόν. ὥστε πάλιν μισθοῦται τὸν κατάπλουν τουτονί, οὐκέτι κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλὰ ἰδίᾳ καθ' αὑτόν, διὰ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλετο. ἀξιῶ δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆσθαι ὑμᾶς παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς. οὐδ' ἂν ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον. ἁπάσαις δ' αἰτίαις καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι διὰ τὸ παρεληλυθέναι φίλιππον εἴσω πυλῶν. ἔσται γὰρ ἅπανθ' ὅσα βούλεσθ' ὑμεῖς ἐὰν ἔχηθ' ἡσυχίαν, καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενημένον. οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον αὐτὸν ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ συμφέρειν. συμφέρειν δὲ φιλίππῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι, τῆς ἀναλγησίας, καὶ τῆς βαρύτητος

ἀπαλλαγ

ἀπαλλαγῆναι δὲ τῶν θηβαίων. ταῦτα δ' ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακράν τοὺς μὲν ταλαιπώρους φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν, ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας, μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς θηβαίους καὶ θετταλοὺς, τῇ πόλει γενέσθαι. τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων, φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό τε τοῦ καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων, ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ' ἔσται φανερά. λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμῃ, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ, ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἑκάστους ἣν παρέλαβον τάξιν διατηρεῖν, μήτε ἀφημερεύοντας,

μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν. περὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγός, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην, τὰ μὲν ἐντὸς σαδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ. τὰ δὲ ἐκτὸς σαδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλὴν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς. Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην, ἢ ταῦτ' ἐπηγγείλαθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὐτὴν ἐπισολὴν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε φίλιππος μετὰ ταῦτα.

Ἐπισολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. Ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω πυλῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν φωκίδα ὑφ' ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας. τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα, κατὰ κράτος λαβόντες καὶ ἐξανδραπο-

πόλις ἐστὶ μὲν, καὶ ἐσκέψαμεν. ἀκούων δὲ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, γέγραφα ὑμῖν ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις, οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι, καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις. ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες. Ακούετε ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους, ὅτι ταῦτα ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυπουμένων· ὥστ᾽ εἴπερ εὖ φρονεῖτε ὦ θηβαῖοι, καὶ θετταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε. οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκείνους λαβὼν, εἰς τὸ μηδ᾽ ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα, μηδ᾽ αἰσθάνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιήσασθαι, ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι θηβαῖοι κέχρηνται, ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστὴς, καὶ ὁ δεῦρ᾽ ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ

φενακι-

φενακίζεις ὑμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ τὰ Θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων, καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ Ἕλληνες, ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν Αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματα ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων. ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα, τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς καὶ ἀνῄρηνθ' αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι Θετταλοί, καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι, φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα, τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο, πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες,

ἤγετε

ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως. (οὐ γὰρ ἦν ὅ,τι ἂν ἐ-
ποιεῖτε μόνοι) καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἕλληνες, ὁμοίως
ὑμῖν πεφενακισμένοι, καὶ διημαρτηκότες
ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ
αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε
γὰρ περιϊὼν ὁ φίλιππος, ἰλλυριοὺς, καὶ τριβαλ-
λοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ
δυνάμεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ'
ἑαυτῷ, καί τινες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ
τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθεί-
ροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε πάντες, ἐφ' οὓς ταῦ-
τα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ
μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ.
ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην,
καὶ παρ' ὑμῖν ἀεὶ, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ
πόλεις ἐνόσουν, τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ
πράττειν δωροδοκούντων καὶ διαφθειρομένων
ἐπὶ χρήμασι, τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν
οὐ προορωμένων, τὰ δὲ τῇ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνῃ,
καὶ σχολῇ δελεαζομένων. καὶ τοιοῦτόν τι πά-
θος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ' ἑαυ-
τοὺς οἰομένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ
τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχή-
σειν ὑπολαμβανόντων, ὅταν βούλωνται. εἶτ' οἶ-

μίας συμβεβήκει τοῖς δὲ πλήθεσιν, ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥαθυμίας, τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι, τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσι ᾐσθῆσθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ τἆλλα ἃ προσήκει πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν, χρήματα ἀναλίσκει. οὐδ' ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται (οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου) ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα οὐκ ἔστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ἐστί. τὴν δὲ πονηρίαν εἰδώς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ, καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δὲ (καὶ γάρ, εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρός, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι) μέχρι τούτου λασθένης, φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος ἕως ἀπώλεσε θήβας. μέχρι τούτου εὔδικος, καὶ σῖμος, οἱ

λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων; πᾶσα ἡ οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι, καὶ τί περίλαος ἐν μεγάροις; οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν αἰσχίνη τοῖς προδιδοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε περιποιεῖ, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τούτων, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῶοι, καὶ ἔμμισθοι. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς, πάλαι ἂν ἀπολώλατε. καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι. αἴτιος δ' οὗτος ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως, οἳ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰδότες τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν. καίτοι φιλίαν γε, καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει, καὶ νῦν εἶπέ που λέγων, ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι, ἢ

πῶς ἀξιωθέντι; οὔτε φιλίππου ξένον, οὔτε ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε, οὐχ οὕτω μαίνομαι, εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας, φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων, ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ' ἀπιςεῖς, ἐρώτησον αὐτούς. μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μισθωτὸς αἰσχίνης, ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάνδρου δοκεῖ; ἀκούεις ἃ λέγουσι; βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι, καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, ἵνα καίπερ εἰδὼς αἰσχίνης, ὅμως ἀκούσῃ δι' ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμένων, καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτήν, λαβών. ΓΡΑΦΗ.

Ἐπὶ χαιρώνδου ἄρχοντος, ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, αἰσχίνης ἀτρομήτου κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν κατὰ κτησιφῶντος τοῦ λεωσθένους ἀναφλυστίου, ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα, ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα

παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς, ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς ἕλληνας ἅπαντας, καὶ τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας. καὶ διότι διατελεῖ πράττων, καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν. ἔστι δὲ δημοσθένης τειχοποιός, καὶ ἐπὶ τῶν θεωρικῶν τεταγμένος. ἔτι δὲ μὴ ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ, ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν. ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πνυκὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα, τάλαντα πεντήκοντα. κλήτορες, κηφισιφῶν κηφισιφῶντος, ῥαμνούσιος. κλέων κλέωνος, κοθωκίδης. ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ᾽ ἐστίν. ἐγὼ δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν τούτων, πρῶτον οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαί

ὡς ἀπολογήσομαι. τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων τάξιν, περὶ πάντων ἐρῶ καθέκαστον ἐφεξῆς, καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντά με καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ,τι ἂν δύνωμαι ἀγαθὸν, καὶ ἐπαινεῖν, ἐπὶ τούτοις ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων εὑρεθήσεται, εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα, ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ, στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφανον, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τούτῳ τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως τῆς ἐν τούτοις, εἴτε καὶ μή. ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι. βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτὰ, ἃ πέπρακταί μοι, καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις καὶ λόγους ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν καὶ πράτ-

τὴν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους οἰκείους, καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ, ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι, καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε, καὶ κατέσχε φίλιππος, ἐάσω (οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ), ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ καὶ διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω, καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ. παρὰ γὰρ τοῖς ἕλλησιν, οὐ τισίν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως, φορὰν προδοτῶν, καὶ δωροδόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι, καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν. οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς λαβών, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ στασιαστικῶς, ἔτι χεῖρον διέθηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδούς. τοὺς δὲ πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλὰ, ἑνὸς

τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖ-
νον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστά-
σει, καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου καὶ φυο-
μένου κακοῦ τῶν ἁπάντων ἑλλήνων ὄντων, δεῖ
σκοπεῖν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί προσῆ-
κον ἦν ἑλέσθαι πράττειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν,
καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦ-
θα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμ' ἐγώ. πότε-
ρον αὐτὴν ἐχρῆν αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν,
καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς, ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ
δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ
τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων κα-
λὰ, καὶ δίκαια ἀναιρεῖν, ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν
(δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς) ἃ δ' ἑώρα συμβησόμε-
να, εἰ μηδεὶς κωλύσει, καὶ προῃσθάνεθ' ὡς ἔοι-
κεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιϊδεῖν γινόμενα; ἀλ-
λὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς
πεπραγμένοις, ἡδέως ἂν ἐροίμην, καὶ ποίας
μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν. πότε-
ρον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἕλλησι
κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ τοὺς με-
τὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς περιεωρακυίας ταῦτα
γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπί-
δι, ἧς ἂν ἀρκάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους

θείημεν;

θείημεν; ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοί, μᾶλλον δὲ
πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασι. καὶ γάρ, εἰ
μὲν ὡς ἐκράτησε Φίλιππος ᾤχετ' εὐθὺς ἀπι-
ὼν καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑ-
τοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδέ-
να μηδὲν λυπήσας, ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν
ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος μέμψις,
καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων, τὸ ἀξίω-
μα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλε-
το, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων ἠδύνα-
το, πῶς οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβου-
λεύσασθε, ἐμοὶ πεισθέντες, ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρ-
χομαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν,
ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυ-
τῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; ἢ τί τὸν
σύμβουλον ἔδει λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν
ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει, ὃς συνῄδειν
ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκεί-
νης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ
πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἀγωνιζομέ-
νην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω σώματα, καὶ χρή-
ματα ἀναλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας, καὶ τῶν
ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων
ἑλλήνων, οἱ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἀναλώκασιν ἑκα-

σοι. ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν Φίλιππον πρὸς ὃν ὑμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς, καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ, τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι καὶ τοῦτ' εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι. ὑμῖν δὲ οὖσιν ἀθηναίοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην, ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήματα ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι φιλίππῳ, οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσηκόντως. ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους, ὁμολογῶ. ἀλλὰ

τί ἐχρῆν με ποιεῖν; (ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ) πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἁλόννησον, οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέῤῥιον δὲ καὶ δορίσκον, καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέγονεν οἶδα. καί τοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσὶ, εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπείθους, τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων οὐκ ἐμῶν. ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ,τι ἂν βουληθῇς. οὐ δὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ, ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν, καὶ κατασκάπτων πορθμὸν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ κλείταρχον, καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις ἑλληνίδας, τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἰς τινὰς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν

καλουμένην, τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι, ζώντων ἀθηναίων καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ περὶ τῶν τοιούτων εἰπών, περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα ἃ πέπρακται καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τῶν ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην τότ' ἐγώ, καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μὴν, τὴν εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη. φέρε δὴ αὐτὰ τὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε. Ψήφισμα. ἐπὶ ἄρχοντος νεοκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος, ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὔβουλος μνησιθέου, κύπριος, εἶπεν. ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον, ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς

τηγὸς

τηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς, ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῶσι καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς φίλιππον, οἳ παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι᾽ ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ. εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβὼν, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ. τὸ δ᾽ ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν, εἶθ᾽ ἡγήσιππος, ἀριστοφῶν πάλιν, εἶτα φιλοκράτης, εἶτα κηφισοφῶν, εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι, ἐγὼ δ᾽ οὐδὲν περὶ τούτων, λέγε τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα.

Ἐπὶ νικολέους ἄρχοντος, βοηδρομιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, βουλῆς γνώμη, πρυτάνεις, καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντος, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις

ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα, καὶ εἵλοντο τούσδε, κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύσιον, δημόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον, πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην. πρυτανεία φυλῆς ἱπποθοωντίδος, ἀριστοφῶν κολυττεὺς πρόεδρος εἶπεν. ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις. εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρείχου. καὶ μὴν οὐδ᾽ ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ᾽ αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ᾽ ὑμῶν πρεσβευταί, κηφισοφῶν, καὶ δημόκριτος, καὶ πολύκριτος, διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει λαομέδων. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε, ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου

εἰς

εἰς Λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ σηλυμβριανοῖς, τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις; καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ, ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων, ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντετάχθαι, ἢ τοῖς σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι, καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον, πρόσοδον ἔσεσθαι. οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν, οὔθ' ὑμῖν, οὔτ' ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς, ἀφίημι ὑμῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν, κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. Εὐτυχεῖτε. Ἐνταῦθα οὐδαμοῦ δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν, τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε. τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγώ, καὶ

τούτοις

τούτοις ἠναντιούμην. καὶ πρώτην μὲν τὴν εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς πελοπόννησον παρεδύετο, εἶτα τὴν εἰς εὔβοιαν, ἡνίκα εὐβοίας ἥπτετο, εἶτα τὴν ἐπ' ὠρεὸν ἔξοδον, οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς ἐρετρίαν ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατέστησε, μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς χερρόνησος ἐσώθη, καὶ βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαὶ, στέφανοι, χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο, τῶν δὲ ἀδικουμένων, τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγένετο, τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι, τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι. πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν ἃ προείπατε αὐτοῖς. καὶ μὴν, ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν ὠρεὸν, πολλὰ δὲ κλείταρχος, ὥστ' ἔχειν ἐρετρίαν, πολλὰ δ' αὐτὸς ὁ φίλιππος, ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι, μηδὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγ-

νοεῖ, καὶ πάντων ἥκιστα σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ κλει-
τάρχου, καὶ τοῦ φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀ-
φικνούμενοι, παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ
προὐξένεις αὐτῶν, οὓς ἡ μὲν πόλις, ὡς ἐχθροὺς, καὶ
οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας, ἀπή-
λασε. σοὶ δ' ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τού-
των οὐδὲν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων,
ὡς σιωπῶ μὲν λαβὼν, βοῶ δ' ἀναλώσας. ἀλλ'
οὐ σύ γε, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέ-
ποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν, ἀτιμώσαντες
τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐ-
πὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος ἀρισονίκου
τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν
νῦν γέγραφε, καὶ ἀναῤῥηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ
τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤ-
δη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν αἰσχί-
νης παρὼν, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο. καί μοι
λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε. Ψή-
φισμα. Ἐπὶ χαιρωνίδου ἡγεμόνος ἄρχον-
τος, γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυ-
τανευούσης λεοντίδος, ἀρισόνικος φρεάῤῥι-
ος εἶπεν. ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους
παιανιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχη-
ται τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμ-
μάχων

μάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι και-
ρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καί τινας
τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατε-
λεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων, καὶ λέ-
γει, καὶ πράττει ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ
τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δε-
δόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων
ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παια-
νιέα, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀνα-
γορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσί-
οις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ
στεφάνου ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυ-
λὴν καὶ τὸν ἀγωνοθέτην. εἶπεν ἀριστόνικος
φρεάρριος. ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύ-
νην συμβᾶσαν τῇ πόλει διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα,
ἢ χλευασμὸν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμ-
βήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι; καὶ μὴν, ὅταν ᾖ
νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε
καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἐάν θ' ὡς ἑτέ-
ρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος
τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρί-
ας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς
ταῦτ' ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς
χρόνους τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει, τῷ νι-

κᾶν

πᾶν ὅτ' ἐβουλεύεσθε, λέγων καὶ γράφων, ὥστε
καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους
ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοί, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γε-
νέσθαι, ὥστε θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς
ἀγαθῶν τούτων ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπει-
δὴ τοίνυν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁ Φίλιππος ἐξηλά-
θη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ
καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαῤῥαγῶσί τινες
τούτων, ὑπ' ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπι-
τειχισμὸν ἐζήτει. ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων
ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθα ἐπεισάκτῳ, βουλό-
μενος τῆς σιτοπομπείας κύριος γενέσθαι, παρ-
ελθὼν ἐπὶ Θρᾴκης, Βυζαντίους συμμάχους ὄν-
τας αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν
τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον. ὡς δ' οὐκ ἤθελον, οὐδ'
ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι,
λέγοντες ἀληθῆ, χαρακώματα βαλόμενος
πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας,
ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων, ὅτι μὲν
προσῆκε ποιεῖν ὑμᾶς οὐκέτ' ἐρωτήσω (δῆ-
λον γάρ ἐστιν ἅπασιν), ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας
τοῖς Βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύ-
σας τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ' ἐκείνους
τοὺς χρόνους; ὑμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. τὸ δ'

ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων, καὶ πράττων, καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς δοὺς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν, ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκ ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις, καὶ εὐωνοτέροις διήγαγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μηδὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς Βυζαντίων στεφάνους καὶ τοὺς περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

Ψήφισμα Βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος, Βοσπορίχω, δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν. ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ἔν τε τοῖς προγενομένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ Βυζαντίοις καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται ἐν τῷ παρεστακόσι καιρῷ, φιλίππου τοῦ μακε-

δόνος

δόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν καὶ τὰν πόλιν ἐπ' ἀναστάσει Βυζαντίων καὶ περινθίων, καὶ τὰν χώραν δαΐοντος καὶ δενδροκοπέοντος, βοηθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἁμὲ ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων, καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν, καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως, δεδόχθω τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων, καὶ περινθίων ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν πολιτείαν ἐκ τᾶς γᾶς, καὶ οἰκέαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι πόθοδον ποτὶ τὰν βωλὰν καὶ τὸν δᾶμον, πρώτοις μετὰ τὰ ἱερά. καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις ἦμεν πασᾶν τᾶν λειτουργιᾶν, στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαιδεκαπήχεις ἐν τῷ Βοσπορείχῳ στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν ἀθηναίων ὑπὸ τῷ δάμῳ τῶ Βυζαντίων καὶ περινθίων, ἀποστεῖλαι δὲ καὶ θεωρίας ἐς τὰς ἐν ἑλλάδι πανηγύριας, ἴσθμια, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀνακαρύξαι τῷ στεφάνῳ, ᾧ συστεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ὑφ' ἁμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ ἕλλανες πάντες, ἀθηναίων ἀρετάν, καὶ τὰν Βυζαντίων καὶ περινθίων εὐχαριστίαν. λέγε καὶ τὸν παρὰ τῶν ἐν χερρονήσῳ στεφάνους.

Ψήφισμα Χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες Σηστόν, Ἐλεοῦντα, Μάδυτον, Ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ Χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου Ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθῶν πράττειν αἴτιος γέγονε Χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τοῦ Φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο ἐν τῷ κοινῷ βουλευτηρίῳ. Οὐκοῦν, οὐ μόνον τὸ Χερρόνησον, καὶ Βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ Φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων, ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξε τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν, καὶ τὴν Φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γε, φίλος καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς Βυζαντίοις, πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων (οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον, ἢ μιαρώτερον;) ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλά, καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς

ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες,
οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώ-
ζοντες ἐφαίνεσθε. ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν παρὰ
πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν, ὅτι πολλοὺς μὲν ἐστε-
φανώκατε ἤδη τῶν πεπολιτευμένων, ἅπαν-
τες ἴσασι. δι' ὅν τινα δὲ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφά-
νωται, σύμβουλον λέγω καὶ ῥήτορα, πλὴν δι' ἐμὲ,
οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. ἵνα τοίνυν καὶ τὰς βλασ-
φημίας, ἃς κατὰ τῶν εὐβοέων, καὶ τῶν βυζαν-
τίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπραγ-
κτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαντίας
οὔσας ἐπιδείξω, μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι (τοῦ-
το μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι)
ἀλλὰ καὶ τῷ, εἰ τὰ μάλιστ' ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως,
ὡς ἐγὼ κέχρημαι, τοῖς πράγμασι συμφέρειν
χρήσασθαι, ἓν, ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ' ὑμᾶς
πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν,
καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ
καὶ πόλιν κοινῇ, πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρ-
χόντων ἀεὶ δεῖ τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράτ-
τειν. ὑμεῖς τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λα-
κεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων,
καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμο-
σταῖς, καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν

Βοιωτίαν ἅπασαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνὰς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον. καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι καὶ κορινθίοις, καὶ θηβαίοις, τῶν περὶ τὸν δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων, ἀλλ᾽ οὐκ ἐποίουν τοῦτο οὐδ᾽ ἐγγύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα αἰσχίνη, οὔθ᾽ ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων, ἀλλ᾽ οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐφ᾽ ἑαυτούς, ἀλλ᾽ ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὐτοὺς διδόναι. ὀρθῶς, καὶ καλῶς βουλευόμενοι. πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου ὁ θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ. δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ᾽ ὅ,τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ, γενναίως. ταῦτ᾽ ἐποίουν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ᾽ ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι, οἱ λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ᾽ εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκώλυσαν, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε

Θηβαίοις ῥώμην καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ᾽ ὑπὲρ οἷα πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογισάμενοι. καὶ γάρ τοι, πᾶσι τοῖς ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων, ὅτι κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτων τὴν ὀργὴν εἰς τἆλλα ἔχετε. ἂν δ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας, ἢ ἐλευθερίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικακήσετε, οὔτε ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνον οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων Θηβαίων τὴν εὔβοιαν, οὐ περιείδετε, οὐδ᾽ ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος, καὶ Θεοδώρου περὶ ὠρωπὸν ἠδίκησθε, ἀνεμνήσθητε, ἀλλ᾽ ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν ἐθελόντων τριηράρχων τότε πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ. ἀλλ᾽ οὔπω περὶ τούτων. καί τοι, καλὸν μὲν ἐποιήσατε καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον. πολλῷ δ᾽ ἔτι τούτου κάλλιον, τὸ καταστάντες κύριοι, καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων, ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε, ἐν οἷς ἐπιστεύθητε ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων, παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους, πεζὰς στρατείας, καὶ πάλαι γεγονυίας, καὶ νῦν ἐφ᾽ ὑμῶν αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ πόλις περὶ τῶν ἄλλων συνεχ᾽ ἐλ-

λήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτα ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις καὶ τοιούτοις, τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς συμβουλῆς οὔσης, τί ἔμελλον κελεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακήσειν νὴ δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν, δι᾽ ἃς ἅπαντα προησόμεθα τὰ συμφέροντα. καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν, λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδα ἐγώ. εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐροῦντες οὗτοι; βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ᾽ ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην. καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γινομένους, τοὺς δὲ μέτρια, ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν, τὰ ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ᾽ ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον, καθ᾽ ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα, τοὺς πλουσίους. τοὺς δὲ πένητας

τὰς ἔπαυσα ἀδικουμένους. τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα, καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον παρανόμων, εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθον, καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβε. καίτοι, πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν, ἢ τοὺς δευτέρους, καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναί με τὸν νόμον τοῦτον. εἰ δὲ μή, καταβαλόντα μὲν ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ ταῦτ' εἰκότως ἂν ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐτοῖς, ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν. ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου, τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι, καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος, ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος ὢν πρότερον συντελής. οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἐπωνόμαζον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ συντελεῖς. ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι, καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι, οὐκ ἔσθ' ὅ,τι οὐκ ἐδίδοσαν. καί μοι λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφὴν, εἶτα τοὺς καταλόγους, τόν τε ἐκ τοῦ προτέρου

νόμου, καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος Πολυκλέους, μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, φυλῆς πρυτανευούσης Ἱπποθοωντίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον εἰς τὸ τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ' ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων, καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλή, καὶ ὁ δῆμος, καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων γραφὴν Δημοσθένει Πατροκλῆς Φλυεύς. καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν, ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς. φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον. Κατάλογος. Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον. Κατάλογος. Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας, κατὰ τίμησιν ἀπὸ ταλάντων δέκα, ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν, ἕως τριῶν πλοίων, καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω, κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω, καὶ οἷς ἐλάττων οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομέ-

νοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα. Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῖν δοκῶ, ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἄν, τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον, καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμόν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποτε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐν Μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη, οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω καταληφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη, οὐ δυναμένη ἀνάγεσθαι. καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαντα ταῦτα ἐγίγνετο, τὸ δ' αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν, τὸ λειτουργεῖν μὴ δύνασθαι. πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν, ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς τριηραρχίας. πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν ἅμα δόξαι, καὶ τιμαί, καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει. Βάσκανον δὲ καὶ πικρόν, καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα ἐμόν,

οὐδὲ ταπεινὸν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. ταὐτὸ
τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν
πολιτεύμασι, καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φανήσο-
μαι. οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει παρὰ τῶν πλουσίων χά-
ριτας μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην,
οὔτ᾽ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τὰ φιλίππου δῶρα καὶ τὴν
ξενίαν ἠγάπησα ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ἕλλη-
σι συμφερόντων. ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί
μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν, καὶ τῶν εὐ-
θυνῶν. τὸ γὰρ, ὡς τὰ ἄριστά τε ἔπραττον, καὶ
διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ, καὶ πρόθυμος εὖ ποι-
εῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶ-
σθαί μοι νομίζω. καίτοι τὰ μέγιστά γε τῶν πε-
πολιτευμένων καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ,
παραλείπω, ὑπολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφε-
ξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους ἀποδοῦ-
ναί με δεῖν. εἶτα, κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοι-
πῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ᾽ ὑμῶν ἑκά-
στῳ τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι. τῶν μὲν οὖν λό-
γων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω διακυκλῶν ἔλε-
γε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε
μὰ τοὺς θεοὺς οἶμαι ὑμᾶς μανθάνειν, οὔτ᾽ αὐτὸς
ἠδυνάμην συνεῖναι τοὺς πολλούς. ἁπλῶς δὲ τὴν
ὀρθὴν ὁδὸν περὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσοῦ

τὸ γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος (ὃ νῦν
οὗτος πολλάκις διέβαλλε καὶ διωρίζετο) ὥστ'
ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ ὧν
ἢ διακεχείρικα, ἢ πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν,
ὧν μέν τοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλά-
μενος δέδωκα τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν
ὑπεύθυνος εἶναί φημι (ἀκούεις αἰσχίνη;) οὐδ'
ἄλλον οὐδένα, οὐδ' ἂν τῶν ἐννέα ἀρχόντων τις
ὢν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος τοσαύτης ἀδικί-
ας καὶ μισανθρωπίας μεστός, ὥστε τὸν δόντα
τι τῶν ἰδίων, καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φι-
λάνθρωπον, καὶ φιλόδωρον, τῆς χάριτος μὲν
ἀποστερεῖν, εἰς δὲ τοὺς συκοφάντας ἄγειν, καὶ
τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύνας ὧν ἔδωκεν ἐφιστάναι;
οὐδὲ εἷς δήπου. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω,
κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν
ὅτι ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ
χρήματα, ἐπῄνεσεν αὐτόν φησιν ἡ βουλή,
ὑπεύθυνον ὄντα. οὐ περὶ τούτων γε οὐδε-
νὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέδωκα
ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα φη-
σι. καὶ διὰ αὐτό γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι
τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην.

ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς, εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται, ἡ δὲ δωρεὰ, χάριτος καὶ ἐπαίνου δίκαια ἐστὶ τυγχάνειν, διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὁδὶ περὶ ἐμοῦ. ὅτι δ' οὕτως ταῦτα ἔχει, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥᾳδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ ναυσικλῆς στρατηγῶν, ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν, εἶθ' ὅτε τὰς ἀσπίδας διότιμος ἔδωκε, καὶ πάλιν χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο, εἶθ' οὗτος νεοπτόλεμος, πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὢν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι, ἢ διδόναι τὰ ἑαυτοῦ τῇ πόλει διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν, εὐθύνας ὑφέξειν. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτὰ, λαβών. λέγε. Ψήφισμα.

Ἄρχων δημόνικος φλυεὺς, βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, γνώμῃ βουλῆς καὶ δήμου καλλίας φρεάρριος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν ἴμβρῳ, καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν

ἀθη-

ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου φιάλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι, καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε, καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς. Ψήφισμα.

Εἶπε καλλίας φρεάῤῥιος, πρυτανέων λεγόντων βουλῆς γνώμη, ἐπειδὴ χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν, ἀποσταλεὶς εἰς σαλαμῖνα, καὶ διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων, ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι χαρίδημον, καὶ διότιμον, χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς. τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας. τούτων ἕκαστος αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν ὑπεύθυνος ἦν, ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτο οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ' ἐγώ. ταὐτὰ γὰρ δίκαιά ἐστί μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου ἐπέδωκα, καὶ ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα

ὑπεύ-

ὑπεύθυνος ἦρχον καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα νὴ Δία. ἀλλ' ἀδίκως ἦρξας; εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταὶ, οὐ κατηγόρεις; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ, ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει συκοφαντῶν φανήσεται, λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος Εὐθυκλέους, Πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Οἰνηΐδος, Κτησιφῶν Λεωσθένους Ἀναφλύστιος εἶπεν. ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς, καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωρικοῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκαγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων. καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τρα-

γῳδοῖς καινοῖς. τῆς δὲ ἀναγορεύσεως, ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην. οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραφας. ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαί μοι, ταῦτ' ἔσθ' ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ; ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος, καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως, ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν; οὐχ ὁ τοιοῦτος; καὶ μὴν περὶ τοῦ γε ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι, παραλείπω, καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν, οὕτω σκαιὸς εἶ, καὶ ἀναίσθητος Αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασθαι λογίζεσθαι ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίγνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες, εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανουμένου, διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφε. λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον, λαβών. Νόμος.

Ὅσους στεφανοῦσί τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους

τοῖς

τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ, τούτους δὲ ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις ἀναγορεύεσθαι. ἀκούεις αἰσχίνη τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος, ἢ ἡ βουλὴ στεφανώσηται· τούτους δὲ ἀναγορευέτω. τί οὖν ὦ ταλαίπωρε συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ τούτοις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνῃ φθόνου δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός, καὶ νόμους τοὺς μὲν μεταποιῶν, τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν ἀναγινώσκεσθαι, τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι; ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν, λέγεις ἃ δεῖ προσεῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφὴν, εἶτα οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος, ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικοὺς, ἀλλ' οὐ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς πολιτεύμασι γινωσκομένους, καὶ βοᾷς, ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων ὥσπερ ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καίτοι καὶ τοῦτο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι, τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας,

ἃς

περ κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλ-
λήλων συμβαίνοι λέγειν. οἰκοδομῆσαι δὲ τοὺς
προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπείληφα, οὐχ
ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδί-
ων, κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους,
ἀλλ' ἵνα ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι
τυγχάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς αἰσ-
χίνης, οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κα-
τηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἔλαττον
ἔχων, δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δ' ἐπὶ ταῦ-
τα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότε-
ρόν σε τίς αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν, ἢ ἐμὸν εἶναι
φῇ; ἐμὸν δηλονότι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δί-
κην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν εἴπερ
ἠδίκουν, ἐξέλειπες, ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς
γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν. οὗ δ' ἐγὼ μὲν
ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προ-
θεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλά-
κις τούτων πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξε-
λεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ'
ἢ πλέον, ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πε-
πραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήν-
τηκας, ὅρα, μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, ἐμοὶ δὲ
προσποιῇ. ἐπειδὴ τοίνυν, ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ

δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ με, ὡς ἔοικε, καὶ περὶ τοῦ φιλολοιδόρου ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὤν, καὶ τίνων, ῥαδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν καὶ λόγους τινὰς διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; εἰ γὰρ αἰακός, ἢ ῥαδάμανθυς ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος, περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεύς, οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι τοιαῦτ' εἰπεῖν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους ποιήσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα, ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετή, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πάλιν σύνεσιν καὶ παιδείαν ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται. ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούετ' αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ ἀρετῆς ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία; ἢ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων τίς διάγνωσις; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας σοὶ θέμις μνησθῆναι; ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι περὶ αὑτοῦ τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειε. τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μέν, ὥσπερ σύ, προσποιουμένοις

δὲ

δὲ ὑπ' ἀναισθησίας, τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ δοκεῖν τοιούτοις εἶναι περίεστιν. οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ,τι χρὴ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ, πότερ' ὡς ὁ πατήρ σου τρόμης ἐδούλευε παρ' ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ θησείῳ διδάσκοντι γράμματα χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύλον, ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλησίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωϊ χρωμένη, τὸν καλὸν ἀνδριάντα, καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε; ἀλλ' ὡς ὁ τριηραύλης φορμίων ὁ δίωνος τοῦ φρεαρρίου δοῦλος ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ νὴ τὸν δία, καὶ τοὺς θεοὺς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων, αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προῃρῆσθαι λόγους. ταῦτα μὲν οὖν ἐάσω, ἀπ' αὐτῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν, ἄρξομαι. οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν ἦν, ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται, ὀψὲ γάρ ποτε ὀψὲ λέγω, χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην, ἅμα ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε, καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς, τὸν μὲν πατέρα, ἀντὶ τρόμητος, ἐποίησεν ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ, γλαυκοθέαν ὠνόμαζεν, ἣν ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν

καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμί-
ας τυχοῦσαν. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕ-
τως ἀχάριστος εἶ, καὶ πονηρὸς φύσει, ὥστε ἐ-
λεύθερος ἐκ δούλου, καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ
διὰ τουτουσὶ γεγονὼς, οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς
ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πο-
λιτεύῃ. καὶ περὶ ὧν μὲν ἐστί τις ἀμφισβήτησις,
ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω, ἃ δ' ὑ-
πὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων,
ταῦτα ἀναμνήσω. τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν
ἀποψηφισθέντα ἀντιφῶντα, ὡς ἐπαγγειλά-
μενος φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν τὰ ὑ-
μέτερα, εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν, ὃν λαβόντος ἐμοῦ
κεκρυμμένον ἐν πειραιεῖ, καὶ καταστήσαντος
εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ
κεκραγὼς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ, τοὺς
ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων, καὶ ἐπ' οἰ-
κίας βαδίζων, ἄνευ ψηφίσματος, ἀφεθῆναι
ἐποίησε· καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὸ
πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοι-
αν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτη-
σε τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν
ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ δίκην
δοῦναι διαδὺς, ἐξεπέμπετ' ἂν ὑπὸ τοῦ σεμ-

νολόγου τουτονί. νῦν δ᾽ ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν, ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου, τὰ τότε τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ἀφ᾽ ἧσπερ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προσείλεσθε κἀκείνην, καὶ κυρίαν τοῦ πράγματος ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην, ὑπερείδῃ δὲ λέγειν προσέταξε, καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε, καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Μαρτυροῦσι δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε, καλλίας σουνιεύς, ζήνων φλυεύς, κλέων φαληρεύς, δημόνικος μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν ὑπερείδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν, καὶ ἀπεστάλη ὑπερείδης. οὐκοῦν, ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλὴ καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην

ὄντα καὶ κακοῦργον ὑμῖν ἀπέφηνεν. ἓν μὲν τοίνυν τοῦτο τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεανίου τούτου, ὅμοιόν γε, οὐ γὰρ οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ, ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε. ὅτε γὰρ Πύθωνα Φίλιππος ἔπεμψε τὸν Βυζάντιον, καὶ παρὰ τῶν αὑτοῦ συμμάχων ἁπάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν, καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν, οὐκ εἶξα, οὐδ' ὑπεχώρησα, ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον, καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα, ἀλλ' ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν. οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τἀναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ. καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα, ἀλλὰ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον Ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι, καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας. Μάρτυρες. Κελέδημος Κλέωνος, Ὑπερείδης Καλλαίσχρου, Νικόμα-

χος Διοφάντου, μαρτυροῦσι Δημοσθένει, καὶ ἐπω-
μόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι αἰσχίνην ἀ-
τρομήτου κοθωκίδην, συνερχόμενον νυκτὸς εἰς
τὴν θράσωνος οἰκίαν, καὶ κοινολογούμενον ἀ-
ναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ φιλίπ-
που. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ νι-
κίου, ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου. Μυρία τοί-
νυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείπω.
ἔστι γὰρ οὕτω πως ἔχει. πολλὰ ἂν ἐγὼ νῦν ἔτι τού-
των ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς
χρόνους, τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐ-
πηρεάζων εὑρέθη, ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ'
ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην, οὐδ' ἣν προσῆκεν
ὀργὴν, ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολ-
λὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά
τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν,
καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδο-
νῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀν-
ταλλαττόμενοι, διόπερ ῥᾷόν ἐστι, καὶ ἀσφαλέ-
στερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρ-
νεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολι-
τεύεσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν,
φανερῶς συναγωνίζεσθαι φιλίππῳ δεινὸν
μὲν ὦ γῆ καὶ θεοί. πῶς γὰρ οὔ, κατὰ τῆς πα-

τρίδος; δῆτε δὲ εἰ βούλεσθε, δῆτε αὖ τοῦ τότε,
ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ πλοῖα ἐσεσύλη-
το, χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ἐπο-
ρεύετ' ἄνθρωπος, οὐκέτι ἐν ἀμφισβητησίμῳ
τὰ πράγματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος ὅ,
τι μὲν πώποτ' ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκα-
νος οὗτος ἰαμβειογράφος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι,
οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον, οὔτε ἔλαττον ψήφισμα οὐ-
δὲν αἰσχίνῃ περὶ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, εἰ
δέ φησι, νῦν δειξάτω ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ ὕδατι. ἀλλ'
οὐκ ἔστιν οὐδέν. καίτοι, δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη
θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ
τότ' ἔχοντα ἐγκαλεῖν μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ'
ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα μὴ φέ-
ρειν εἰς μέσον τὰ τούτων ἀμείνω. ἆρ' οὖν οὐδὲ ἔλε-
γεν, ὥσπερ οὐδὲ ἔγραφεν, ἡνίκα ἐργάσασθαί τι
δέοι κακὸν ὑμᾶς; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ, καὶ
τὰ μὲν ἄλλα καὶ φέρειν ἠδύνατο ὡς ἔοικεν ἡ
πόλις, καὶ ποιῶν οὗτος ἐλάνθανεν, ἓν δ' ἐπεξειρ-
γάσατο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοιοῦτον, ὃ πᾶσι τοῖς
προτέροις ἐπέθηκε τέλος, περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς
ἀνάλωσε λόγους, τὰ τῶν ἀμφισσέων τῶν λοκρῶν
διεξιὼν δόγματα, ὡς διαστρέψων τἀληθές.
τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. οὐ=

δέ ποτ'

δέ ποτ' ἐκνίψῃ σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα σαυτῷ, οὐχ οὕτω πολλὰ ἐρεῖς. καλῶ δ' ἐναντίον ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς ἅπαντας, καὶ πάσας, ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικήν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι, καὶ εἶπον τότ' εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πράγματος ἁπτόμενον (ἔγνων γὰρ εὐθέως, ἔγνων) εὐτυχίαν μοι δοῦναι, καὶ σωτηρίαν. εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας ἰδίας ἕνεκα αἰτίαν ἐπάγω. τούτῳ ψευδῆ, πάντων ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι. τί οὖν ταῦτ' ἐπήραμαι, καὶ διατείνομαι οὑτωσὶ σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματ' ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα, ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν, οὗτος ἐλάττων ὑποληφθῇ, ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους φωκέας ἐποίησεν ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. τὸν γὰρ ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον δι' ὃν εἰς ἐλάτειαν ἦλθε φίλιππος, καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν ἀμφικτυόνων ἡγεμών, ὃς ἅπαντα ἀνέτρεψε τῶν ἑλλήνων,

οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων αἴτιος κακῶν. καὶ τότ' εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πόλεμον εἰς τὴν ἀττικὴν ἄγεις αἰσχίνη, πόλεμον ἀμφικτυονικόν, οἱ μὲν ἐκ παρακλήσεως συγκαθήμενοι οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ δὲ ἐθαύμαζον, καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δὲ ἡ φύσις ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη, καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε. καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ φιλίππῳ, θεάσεσθε. οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλλαγὴ φιλίππῳ, εἰ μὴ θηβαίους καὶ θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιήσειε τῇ πόλει, ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε κακά. οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδέν, οὔτ' εἰσήγετο, ὧν ἐδεῖτο, αὐτῷ. ἦν δὲ οὔτε ἐν τῇ θαλάττῃ κρείττων τότε ὑμῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς,

μήτε

μήτε Θετταλῶν ἀκολουθούντων, μήτε Θηβαίων διιόντων. συνέβαινε δὲ αὐτῷ, τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς, ὁποιουσδήποθ' ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγοὺς, (ἐῶ γὰρ τοῦτό γε) αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις, κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκεν ἔχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς, ἢ τοὺς Θηβαίους συμπείθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδέν' ἂν ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν. ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν, ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ; θεάσασθε ὡς εὖ. πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσι, καὶ περὶ τὴν πυλαίαν ταραχήν. εἰς γὰρ ταῦτ' εὐθὺς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτον ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων, ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγεῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλοὺς, καὶ πάντας φυλάξεσθαι, ἂν δ' ἀθηναῖος ᾖ, καὶ παρ' ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν εὐπόρως λήσειν, ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησε; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος οἶμαι τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' ὑμῖν

γίγνεσθαι

γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυλαγόρας οὗτος, καὶ τριῶν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν, ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, πάντα τἄλλ' ἀφεὶς καὶ παριδὼν, ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη, καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ κιῤῥαία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθὼν, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς ἱερομνήμονας πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν, γεωργεῖν ἔφασαν. οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἃ νῦν οὗτος λέγων προφασίζεται οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς; ἀπὸ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα; δεῖξον; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιϊόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ λοκροὶ, μικροῦ μὲν ἅπαντας κατηκόντισαν, τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς ἀμφισσεῖς

ἐταράχθη,

ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον ὁ κότυφος αὐτῶν τῶν ἀμφικτυόνων ἦγε στρατίαν, ὡς δὲ οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι, καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν. ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν, καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ κιρραίοις καὶ λοκροῖς, τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνει. εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθὺς θηβαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε, νῦν δὲ τότε γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι, μάλιστα μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι θεῶν τινὸς εὔνοια πρὸς ὑμᾶς, εἶτα μέντοι, καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα, καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται, ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη, δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε μοι τὰ δόγματα.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν, καὶ σπείρουσι, καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν, ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρας, καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.

ἕτερον δόγμα.

Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις, καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀμφικτυόνων. ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν, ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι τὸ κοινὸν τῶν ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν ἀμφικτυόνων κόττυφον τὸν ἀρκάδα, πρεσβεῦσαι πρὸς φίλιππον τὸν μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ τοῖς ἀμφικτυόσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον, καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκρά=

τοκράτορα αἱροῦντες οἱ ἕλληνες οἱ μετέχοντες
τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμφικτυόνων. λέγε δὴ καὶ
τοὺς χρόνους ἐν οἷς ταῦτα ἐγίγνετο, εἰσὶ γὰρ καθ'
οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

Χρόνοι.

Ἄρχων μνησιθείδης μηνὸς ἀνθεστηριῶνος
ἕκτῃ ἐπὶ δεκάτῃ. Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν
ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν
πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ φίλιππος, ἵν' εἰ-
δῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρό
φασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ' ἐπὶ τὴν ἑλλάδα,
καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτε-
το, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς ἀμφικτύοσι δόξαντα ποι-
εῖν προσεποιεῖτο. ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ
τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ, οὗτος ἦν. λέγε.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, πελοπον-
νησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ
τοῖς συνέδροις, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶ-
σι χαίρειν. Ἐπειδὴ λοκροὶ, οἱ καλούμενοι ὀζό-
λαι κατοικοῦντες ἐν ἀμφίσσῃ πλημμελοῦσιν εἰς
τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δελφοῖς, καὶ τὴν ἱε-
ρὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βού-
λομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν, καὶ ἀμύνασθαι

τοὺς

τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις δυσεβῶν.
ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν φω
κίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταρά
κοντα τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λώου, ὡς ἡμεῖς ἄγο
μεν, ὡς δὲ ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ κο
ρίνθιοι, πανέμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι, παν
δημεὶ χρησόμεθα, τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν μὴ κε
χρημένοις ἐπιζημίοις. Εὐτυχεῖτε. Ὁρᾶθ' ὅτι φεύ
γει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς ἀμφι
κτυονικὰς καταφεύγει; τίς οὖν ὁ ταῦτα συμ
παρασκευάσας αὐτῷ, τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύ
τας ἐνδούς; τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων
μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περιϊόντες ὡς ὑφ' ἑνὸς ταῦ
τα πέπονθεν ἡ ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνός,
ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκά
στοις, ὦ γῆ καὶ θεοί, ὧν εἷς οὗτός ἐστιν, ὃν εἰ μηδὲν
εὐλαβηθέντα, τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνή
σαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦ
τα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων,
τόπων, πόλεων. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος
τῶν φύντων κακῶν αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ
εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω. πλὴν
πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸ

τῆς ἀληθείας. συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τὴν πατρίδα τούτῳ πεπραγμένων ἀδικημάτων, εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμενος αὐτὸς πεπολίτευμαι, ἀφῖχθαι. ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκα, εἰκότως ἀκούσετέ μου, μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν ἐστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς, ὑπὸ τῶν τὰ φιλίππου πραττόντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι παρορῶντας, καὶ οὐδὲ καθ' ἓν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γενήσεται, παρατηρῶν διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς ἀριστοφῶντα, καὶ πάλιν εὔβουλον, πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦθ' ὁμογνωμονοῦντας ἀεί. οὓς σὺ ζῶντας μὲν ὦ κίναδος, κολακεύων παρηκολούθεις, τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσθάνει κατηγορῶν. ἃ γὰρ περὶ θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐμοῦ

κατηγορεῖς τῶν πρότερον ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι, ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπεραναμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνεργῶν αὐτοῦ τὴν πρὸς τοὺς θηβαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, οὗπερ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον. καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν, οὐδ' ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν, οὕτω μέχρι πόρρω προήγαγον οὗτοι τὸ πρᾶγμα. ἐν οἷς δὲ ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων, εἴσεσθε. καί μοι λέγε ταῦτα, λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου, μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης ἐρεχθηΐδος, βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμῃ, ἐπειδὴ φίλιππος ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι, παρ' οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται, καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμπειν πρὸς

αὐτὸν

αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτόν, μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει, καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι, μέχρι τοῦ Θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς Σῖμος Ἀναγυράσιος, Εὐθύδημος Φλυάσιος, Βουλαγόρας Ἀλωπεκῆθεν.

Ἕτερον ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς Μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, πολεμάρχου γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα Θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, παρεσκεύασαι δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς Ἀττικῆς παραγίνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχάς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται. καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς, Νέαρχος Σωσινόμου, Πολυκράτης Ἐπίφρονος, κῆρυξ Εὔνομος Ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου. λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

Ἀποκρίσεις ἀθηναίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἣν μὲν ἀπ' ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε, προσκαλέσασθαι βουλόμενοι θετταλοὺς, καὶ θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ βοιωτούς. βέλτιον δὲ αὐτῶν φρονούντων, καὶ μὴ βουλομένων ἐφ' ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκας, συνθηκῶν μνημονεύετε, καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ' οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν, συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχὰς, ἂν τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες, τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. ἔρρωσθε.

Ἀποκρίσεις θηβαίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐκομισάμην τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολὴν, δι' ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε. πυνθάνομαι μέντοι, διότι πᾶσαν ὑμῖν ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν, βουλόμενοι ὑμᾶς συγκα-

ταύτης γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμᾶς κατεγίγνωσκον ὑπὲρ τοῦ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι, καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, νῦν δ' ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην. καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ κατὰ πολλά, μάλιστα δ' ὑπὲρ τοῦ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον, καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ, ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπήν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς προθέσεως. Ἔρρωσθε. Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσόντων ὑμῶν καὶ τῶν θηβαίων. ἀλλὰ μὴν τὸν τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες, μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅμως αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες, τούς τε ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον, καὶ τὰ

γέῤῥα ἐνεπίμπρασαν. οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο, καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν, καὶ θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον. ὑμεῖς δ᾽ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο· καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλὴ, καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον, κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ, τίς ἀγορεύειν βούλεται; παρῄει δ᾽ οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατ᾽ οὐδείς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων. καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πατρίδος φωνῆς τὸν ἐροῦνθ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας. ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι, εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἀθηναῖοι ἀναστάντες, ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε (πάντες γὰρ εὖ οἶδ᾽ ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε) εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι. εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους,

οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπι-
δόντες. καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίη-
σαν. ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέ-
ρα ἐκείνη, οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα
ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγ-
μασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς, τί-
νος ἕνεκα ταῦτ' ἔπραττεν ὁ φίλιππος, καὶ τί
βουλόμενος. ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδώς, μήτ' ἐξητα-
κὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν, οὔτ'
εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ, τι χρὴ ποιεῖν
εἴσεσθαι, οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοί-
νυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγώ, καὶ παρελθὼν
εἶπον εἰς ὑμᾶς ἅ μου δυοῖν ἕνεκ' ἀκούσατε προ-
σέχοντες τὸν νοῦν. ἑνὸς μέν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι μόνος
τῶν λεγόντων καὶ πολιτευομένων ἐγώ, τὴν
τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον, ἀλ-
λὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ
δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς. ἑ-
τέρου δέ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον, πολ-
λῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθε ἐμ-
πειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόντων
θηβαίων φίλων φιλίππῳ, λίαν θορυβουμένους,
ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγματα ἡγοῦμαι. εὖ γὰρ
οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτ-

ἠκούομεν ἐν ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἤδη τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι μὲν τοι, ἵνα ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν θηβαίοις, ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦτα ἔφην, ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασι θηβαίων, ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται, τοὺς δ' ἀπαρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους, οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ τίνος ἕνεκα τὴν ἐλάτειαν κατείληφε, πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα; τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους, θρασεῖς ποιῆσαι καὶ ἐπᾶραι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους καταπλῆξαι, ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς ἔφην ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς τούτου μεμνῆσθαι, καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο φίλιππος ποιήσομεν, εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ, καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτέ μοι, καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν, περὶ ὧν ἂν λέγω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν, καὶ τὸν ἐφεστηκότα

κίνδυνον

κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσασθαι. Τί οὖν φημὶ δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον, εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ θηβαίων. πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσὶν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις αὐτοῖς ὁ κίνδυνος, ἔπειτα ἐξελθόντας ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα, ἐξ ἴσου γένηται τὸ παῤῥησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, εἰδόσιν ὅτι ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ' ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ' ὑμεῖς ἕτοιμοι, καὶ βοηθήσετε, ἄν τις ἐπ' αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν, καὶ τοῦ, πότε δεῖ ἐκεῖσε βαδίζειν, καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ' ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς θήβας, πῶς χρήσεσθε τῷ πράγματι; τούτῳ, παραινῶ, πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθε θηβαίων μηδὲν, αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρὸς, ἀλλ' ἐπαγγέλλεσθε βοηθήσειν, ἐὰν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι τὸ μέλλον προορωμένων, ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα

καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι, καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν. ἐὰν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν ἑαυτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμαρτάνωσιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν, μηδὲ ταπεινὸν ᾖ, πεπραγμένον. ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν, κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων, καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δὲ, οὐδὲ ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δὲ, οὐδὲ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ θηβαίους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα, τὸ τότε γενόμενον. καίτοι, τίνα βούλει σε αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων, καλέσαις βάταλον, σὲ δὲ μηδὲ ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κρεσφόντην, ἢ κρέοντα, ἢ ὃν ἐν κολυττῷ ποτὲ οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὁ παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος, οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος

ἂν ἔφαινον τῇ πατρίδι. σὺ μὲν γὰρ οὐδὲν οὐδα-
μοῦ χρήσιμος ἦσθα, ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε
τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. λέγε τὸ ψήφισ-
μα.

Ψήφισμα δημοσθένους.

Ἐπὶ ἄρχοντος ναυσικλέους, φυλῆς πρυτα-
νευούσης αἰαντίδος, σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ
δέκα, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶ-
πεν. ἐπειδὴ φίλιππος ὁ μακεδόνων βασιλεὺς,
ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαί-
νεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς
τὸν ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν
τοὺς ὅρκους καὶ τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἕλλησι νομιζό-
μενα εἶναι δίκαια, καὶ πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐ-
τῷ προσηκούσας, τινὰς δὲ καὶ ἀθηναίων οὔσας, δο-
ρυαλώτους πεποίηκεν, οὐδὲν προαδικηθεὶς ὑπὸ
τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ἔν τε τῷ παρόντι ἐπι-
πολὺ προάγει τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι. καὶ γὰρ
ἑλληνίδας πόλεις ἃς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ καὶ τὰς
πολιτείας καταλύει, τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζό-
μενος κατασκάπτει, εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ ἑλλήνων
βαρβάρους κατοικίζει, ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους
ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πα-
τρίδος, οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν αὐτῷ παρούσῃ τύ-
χῃ κατακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ

ὅτι

ὅτι ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελ-
πίστως μέγας. καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρού-
μενον αὐτὸν Βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβα-
νεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων τὸ εἰς αὐ-
τὸν πλημμελεῖσθαι, νῦν δὲ ὁρῶν ἑλληνίδας πό-
λεις, τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστάτους
γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς
τῶν προγόνων δόξης, τὸ περιορᾶν τοὺς ἕλληνας
καταδουλουμένους. διὸ δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ
τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων, εὐξαμένους καὶ θύσαν-
τας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέχουσι τὴν
πόλιν, καὶ τὴν χώραν τῶν ἀθηναίων, καὶ ἐνθυ-
μηθέντας τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείο-
νος ἐποιοῦντο τὴν τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίαν δια-
τηρεῖν ἢ τὴν ἰδίαν πατρίδα, διακοσίας ναῦς
καθέλκειν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ τὸν ναύαρ-
χον ἀναπλεῖν ἐντὸς πυλῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν
καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππι-
κὰς δυνάμεις ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν. πέμψαι δὲ
καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς ἄλλους ἕλληνας, πρῶτον
δὲ πάντων πρὸς θηβαίους, διὰ τὸ ἐγγυτάτω εἶναι
τὸν φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας. παρακαλεῖν δὲ
αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν φίλιππον,
ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἑλλή-
νων

νων ἐλευθερίας. καὶ ὅτι ὁ ἀθηναίων δῆμος, οὐ
δὲν μνησικακῶν, εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλό
τριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει, καὶ
δυνάμεσι, καὶ χρήμασι, καὶ βέλεσι, καὶ ὅπλοις,
εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμ-
φισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν ἕλλησι, κα
λόν, ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι, καὶ
τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι, ἀνάξιον εἶναι καὶ τῆς
τῶν ἑλλήνων δόξης, καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς.
ἔτι δὲ, οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ ἀθηναίων δῆ
μος τὸν θηβαίων δῆμον, οὔτε τῇ συγγενείᾳ, οὔ-
τε τῷ ὁμοφύλῳ. ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς
τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς θηβαίων προγό
νους εὐεργεσίας. καὶ γὰρ τοὺς ἡρακλέους παῖδας
ἀποστερουμένους ὑπὸ πελοποννησίων τῆς πατρῴ
ας ἀρχῆς, κατήγαγον, τοῖς ὅπλοις κρατήσαν
τες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς ἡρακλέ
ους ἐγγόνοις. καὶ τὸν οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ' ἐκεί-
νου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολ
λὰ ἡμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς
θηβαίους. διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ ἀθηναί
ων δῆμος τῶν θηβαίοις τε καὶ ἄλλοις ἕλλησι συμ
φερόντων. συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμ-
μαχίαν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ ὅρκους

δοῦναι

δοῦναι, καὶ λαβεῖν, πρέσβεις, Δημοσθένης Δημοσθένους παιανιεὺς, ὑπερείδης κλεάνδρου σφήττιος, μνησιθείδης ἀντιφάνους φρεάρριος, δημοκράτης σωφίλου φλυεὺς, κάλλαισχρος διοτίμου κοθωκίδης. αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγίγνετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου, τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης, οὐδ᾽ ἐν τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὐτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ. ὁ δὲ, σιγήσας ἡνίκ᾽ ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν, ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῶν δικαίων λόγων. ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστε ἂν νῦν ἔχῃ τις δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν

πλείω ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γάρ ἐσθ᾽ ὅ τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ᾽ ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ᾽ ἔστι μήτε ἦν, μήτ᾽ ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται; οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων, οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. σοῦ δ᾽ ἀφώνου κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παρελθὼν, ἔλεγον. ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον. εἰπέ. τίς ἢ λόγος ὅν τινα ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμφέρων, ὑπ᾽ ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία; τίς πρᾶξις ἐφ᾽ ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί; ἀλλὰ μὴν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν. τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν, τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἔμελλεν ὡς ἐδόκει τῶν δεινῶν, τὰ δ᾽ ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβαίνοντα συκοφάντει. τὸ μὲν

γὰρ

γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων γίγνεται. ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ, τὴν τοῦ συμβούλου διάνοιαν δηλοῖ, μὴ δὴ τοῦθ' ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς, εἰ κρατῆσαι συνέβη φιλίππῳ τὴν μάχην. ἐν γὰρ τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί. ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαντα ὅσα νῦν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ δικαίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα, καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα ἐνεστησάμην, καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ' ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς, ἢ χειμὼν, μὴ μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἑλλήνων μείζων γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον, ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον, καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν, ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ' οὔτε ἐκυβέρνων τὴν ναῦν φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρατήγουν ἐγὼ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη τῶν πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζου, καὶ ὅρα. εἰ μετὰ θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί χρὴ προσδοκᾶν, εἰ μηδὲ τού-

τους

τοὺς ἐχομένους συμμάχους, ἀλλὰ φιλίππῳ προσέ-
θεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐκεῖνος πάσας ἀφῆκε φω-
νάς; καὶ ἐν νῦν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἀτ-
τικῆς τῆς μάχης γε γενημένης, τοσοῦτος κίν-
δυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἂν εἰ
που τῆς χώρας ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη προσ-
δοκῆσαι χρῆν; ἆρ' οἶσθ' ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συν-
ελθεῖν, ἀναπνεῦσαι; πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο
καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῆς εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει. τότε
δὲ οὐκ ἄξιον εἰπεῖν ἅ γε μηδὲ πεῖραν ἔδωκε αὖ
θεῶν τινὸς εὔνοια, καὶ τὸ προβαλέσθαι τὴν
πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν ἧς σὺ κατηγο-
ρεῖς. ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ πρὸς ὑ-
μᾶς ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τοὺς περιεστηκότας
ἔξωθεν καὶ ἀκροωμένους. ἐπεὶ πρός γε τοῦτον αὐ-
τὸν τὸν κατάπτυστον, βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρ-
κει λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοι πρόδηλα τὰ μέλ-
λοντα αἰσχίνη μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτε ἐβουλεύε-
το ἡ πόλις περὶ τούτων, τότε ἔδει προλέγειν. εἰ
δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος
εἶ τοῖς ἄλλοις. ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα
κατηγορεῖς, ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ
σοῦ πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω
(καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι) ὅσον ἐγὼ

μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμ-
φέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ'
ὑπολογισάμενος. σὺ δὲ οὔτε ἕτερα εἰπὼν βελ-
τίω τούτων (οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο) οὔτε εἰς
ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σεαυτὸν παρασχὼν, ὅπερ
δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄν-
θρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς
ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι, καὶ ἅμα ἀρίστρα-
τος ἐν νάξῳ, καὶ ἀριστόλαος ἐν θάσῳ, οἱ κα-
θάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως τῶν ἀθηναίων κρίνου-
σι φίλους, καὶ ἀθήνησιν αἰσχίνης δημοσθένους κα-
τηγορεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀτυχήμα-
τα ἐνευδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον
οὗτός ἐστι δίκαιος ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου. καὶ ὅτῳ
συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως
ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δη-
λοῖς δὲ καὶ ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ποιεῖς, καὶ πολιτεύῃ, καὶ
πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δο-
κούντων συμφέρειν, ἄφωνος αἰσχίνης. ἀντέκρου-
σέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει, πάρεστιν αἰσχί-
νης, ὥσπερ τὰ ῥήγματα, καὶ τὰ σπάσματα
ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται. ἐπει-
δὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλο-
μαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μοι πρὸς διὸς καὶ

θεῶν,

θεῶν, μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ
μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅ-
πασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ
προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες αἰσχί-
νη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγὼς, ὃς οὐδ'
ἐφθέγξω, οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τού-
των ἦν, εἴπερ ἢ δόξης, ἢ προγόνων, ἢ τοῦ μέλ-
λοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀπο-
τυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν
ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ. τότε
δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτα ἀποστᾶσα
τούτου, φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν
ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκοντὶ, περὶ
ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ
πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς
πόλεώς γε, μηδ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς πρὸς
διός ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀ-
φικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυ-
νὶ περιέστη, ἡγεμὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη φίλιππος
ἁπάντων, τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶ-
να ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦ-
τα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον, ἢ τὸν ὑπὲρ
τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης; τίς γὰρ οὐκ οἶδεν

ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ θηβαί-
ων, καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γε-
νομένων λακεδαιμονίων, καὶ παρὰ τοῦ περσῶν
βασιλέως, μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ' ἂν ἀσ-
μένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ, τι βούλεται λαβούσῃ καὶ
τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευόμενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν
ἕτερον, τῶν ἑλλήνων προεστάναι, ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦ-
τα ὡς ἔοικε τοῖς ἀθηναίοις πάτρια, οὐδ' ἀνε-
κτά, οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἠδυνήθη πώποτε τὴν
πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι τοῖς
ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμέ-
νην ἀσφαλῶς δουλεύειν, ἀλλ' ἀγωνιζομένη
περὶ προτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης, κινδυ-
νεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ
ταῦθ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέ-
ροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπελαμβάνετε εἶναι, ὥστε καὶ
τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ' ἐ-
παινεῖτε, εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν
ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν
καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς
τριήρεις ἐμβάντες, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον
ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦτα συμβουλεύσαντα θε-
μιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ' ὑπακού-
ειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνάμενον κυρ-

σίλον,

σίλον, καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ
καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότε ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτο-
ρα, οὔτε στρατηγὸν, δι᾽ ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυ-
χῶς, ἀλλ᾽ οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ᾽ ἐλευθερίας
αὐτοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκα-
στος, οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγε-
νῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι
ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων,
τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνα-
τον περιμένει. ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ
ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν, ἀποθνήσκειν
ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς ὕβρεις
καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέ-
ρειν ἀνάγκη. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ᾽ ἐπεχείρουν λέ-
γειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγό-
νων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εἰκότως ἐπι-
τιμήσειέ μοι. νῦν δ᾽ ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς
τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυ-
μι ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ᾽ εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πό-
λις. τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ᾽ ἑκάστοις τῶν
πεπραγμένων, καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι.
οὗτος δὲ τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑ-
μᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν, ὡς φόβων καὶ κινδύ-

νων αἰτίων τῇ πόλει γεγενημένων, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι, οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, καὶ τοὺς ἐπ' ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας, οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς, ἔθαψεν αἰσχίνη, οὐχὶ τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους, δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον, ἅπασι πέπρακται. τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀπένειμεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ' ὦ κατάρατε, καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος, τρόπαια καὶ μάχας, καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν τίνος προσεδεῖτο ὁ

παρὼν

τῶν ἀγὼν οὗτος; ἐμὲ δ' ὦ τριταγωνιστὰ τὸν ὑπὲρ
τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει παριόντα, τὸ τί
νος φρόνημα λαβόντα ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆ-
μα ἔδει; τὸ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως
μέντ' ἂν ἀπέθανον. ἔπειτα οὐδ' ὑμᾶς ἄνδρες
ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ, τάς τε ἰ-
δίας δίκας, καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν, ἀλλὰ τὰ
μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια, ἐπὶ τῶν ἰδί-
ων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοι-
νὰς προαιρέσεις, εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώμα-
τα ἀποβλέποντας, καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα
τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ
τῆς πόλεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν, ὅταν τὰ δη
μόσια εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων
πράττειν οἴεσθαι χρῆναι. ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν
εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν
ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ τῶν πραχ-
θέντων. ἐπανελθεῖν οὖν ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην,
βούλομαι. ὡς γὰρ ἀφικόμεθα εἰς τὰς θήβας, κατα
λαμβάνομεν φιλίππου καὶ θετταλῶν, καὶ τῶν ἄλ
λων συμμάχων παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν ἡμε
τέρους φίλους, ἐν φόβῳ. τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. ὅ-
τι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα
ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν ἐπιστολὴν ἣν τότ' ἐπέμψα

commercio

μὲν οὐδεὶς οἱ πρέσβεις. καὶ τοι τοσαύτῃ γε ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ᾽ εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρὸν οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι. τῶν δ᾽ ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων, ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν, ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ, τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύεσθαι πραχθέντων, οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ. τῶν δ᾽ ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων, μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ᾽ ἂν ἢ καταρατότερος τούτου; λέγε τὴν ἐπιστολήν.

Ἐπιστολή.

Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους, διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ᾽ ὑμῶν κατηγοροῦντες, ἅπανθ᾽ ὅσα πώποτε ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ᾽ οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου, χάριν αὐτοῖς ἀποδοῦναι. ὧν δ᾽ ὑφ᾽ ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν ὁποτέρως βούλονται, ἢ διιέντας αὐτοὺς ἐφ᾽ ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν ἀττικήν.

ἀττικήν. ὃ ἐδείκνυσαν ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον, τὰ ἐκ τῆς ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἆλλα ἀγαθὰ εἰς τὴν βοιωτίαν ἥξοντα, ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν, τὰ ἐν τῇ βοιωτίᾳ διαρπαγησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις. εἰς ταῦτα δὲ πάντα συντείνοντα ἔλεγον. ἃ δ' ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ' ἕκαστα ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου. ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε. ἃ δ' οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. λέγε ταυτὶ λαβών.

Ἀπόκρισις θηβαίων.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς, καὶ μετεπέμποντο. ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε, ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιάν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι, τρία γ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ

κάλλιστα. ἓν μὲν, ἀνδρείας. ἕτερον δὲ, δικαιοσύνης. τρίτον δὲ, σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι, καὶ δικαιότερα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν ἢ Φίλιππον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι δὲ ἐν πλείστῃ φυλακῇ, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες, σωφροσύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς ἅπασιν, ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατά γε ὑμᾶς, ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέδου, οὐδεὶς οὐδὲν οὔτ' ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν, οὕτω σώφρονας παρέσχεσθε ὑμᾶς αὐτούς, δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν ἐπὶ τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χειμερινήν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε, τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ, ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι, παρὰ δὲ ὑμῶν θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν ἐροίμην αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ' ἐπράττετο, καὶ ζήλου, καὶ χαρᾶς, καὶ ἐπαίνων ἦν ἡ πόλις μεστή, πότερον συνέθυε καὶ συνηυφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, οἴ-

κοι

κοινωνῶν. εἰ μὲν γὰρ συνῆν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ, μᾶλλον δὲ οὐδ᾽ ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ᾽ ὡς οὐκ ἄριστα, νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι, τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς; εἰ δὲ μὴ συνῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ δίκαιος, εἰ ἐφ᾽ οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλυπεῖτο ὁρῶν; λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

Ψηφίσματα θυσιῶν.

Οὐκοῦν, ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, Θηβαῖοι δὲ ἐν τῷ δι᾽ ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν ἀφ᾽ ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοῖς βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ ὧν ἐπείσθητέ μοι. ἀλλὰ μήν, οἵας τότε ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος, καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου μαθήσεσθε, ὧν εἰς Πελοπόννησον ἔπεμψε. καί μοι λέγε ταύτας λαβών, ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι ἡ ἐμὴ συνέχεια καὶ πλάνη καὶ ταλαιπωρία, καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο. καίτοι, πολλοὶ παρ᾽ ἡμῖν ἄνδρες ἀθηναῖοι γεγόνασι ῥήτορες, ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, καλλίστρατος ἐκεῖνος, ἀριστοφ῀, κέφαλος, θρασύβουλος,

ἕτεροι

ἕτεροι μυρίοι, ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τούτων πώποτε διὰ παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει. ἀλλ' ὁ μὲν γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ ἂν ἔγραψεν. ὑπελείπετο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν ῥᾳστώνην, ἅμα δ' εἴ τι γίγνοιτο, ἀναφοράν. τί οὖν, εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ λέγω ταῦτα, ἀλλ' οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι χώραν, οὐδὲ πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι, ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλείπων τις, ἃ δεῖ πράξειεν. ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ γράψαι βέλτιον μηδένα, μήτε πράττοντά τι πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον, μήτε δικαιότερον. διὰ ταῦτα ἐν ἅπασιν ἐμαυτὸν ἔταττον. λέγε δὴ τὰς ἐπιστολὰς φιλίππου.

ἘΠΙΣΤΟΛΑΊ.

Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία αἰσχίνη. ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε δι' ἐμὲ, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους, ἀνθ' ὧν δι

καίως

καίτοι ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες, ὁ δὲ γραψάμενος διώνδας, τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβε. καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα, τὰ τότε μὲν ἀποφυγόντα, ὑπὸ τούτου δὲ οὐδὲ γραφέντα.

Ψηφίσματα. Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, καὶ ταὐτὰ ῥήματα ἔχει ἅπερ πρότερον μὲν ἀριστόνικος, νῦν δὲ κτησιφῶν γέγραφεν οὑτωσί. καὶ ταῦτ᾽ αἰσχίνης, οὔτ᾽ ἐδίωξεν αὐτὸς, οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησε. καὶ τοι τότε τὸν δημομέλην τὸν ταῦτα γράφοντα, καὶ τὸν ὑπερείδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως, ἢ τόνδ᾽ ἐδίωκε. διατί; ὅτι τούτῳ μὲν ἔστ᾽ ἀνενεγκεῖν ἐπ᾽ ἐκείνους, καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις, καὶ τὸ, τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων μὴ κατηγορηκέναι, ταῦτα γραψάντων ἅπερ οὗτος νυνί, καὶ τὸ, τοὺς νόμους μηκέτι ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα. τότε δ᾽ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀνεκρίνετο ἐφ᾽ ἑαυτοῦ, πρίν τι τούτων προλαβεῖν. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν οἶμαι τότε, ἃ νυνὶ ποιεῖ ἐκ παλαιῶν χρόνων καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς, μήτ᾽ ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι,

ναι, διαβάλλειν, καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους,
καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μετα-
θέντα τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν τι λέγειν.
οὐκ ἦν τότε ταῦτα, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἐγ-
γὺς οὔσης, τῶν ἔργων ἔτι μεμνημένων ὑμῶν, καὶ
μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, παν-
τόθεν ἐγίγνοντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τὸν περὶ αὐ-
τὰ τὰ πράγματα ἔλεγχον φυγὼν, νῦν ὕστερον
ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων ὥς γέ μοι δοκεῖ,
καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν
ὑμᾶς ὑπολαμβάνων. καὶ λόγων κρίσιν, οὐ τοῦ
τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται, καὶ
φησὶ προσήκειν, ἣν μὲν οἴκοθεν ἥκετ' ἔχοντες
δόξης περὶ ἡμῶν, ἀμελῆσαι, ὥσπερ δ' ὅταν οἰό-
μενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, κἂν κα-
θαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι, καὶ μηδὲν περιῇ, συγχω-
ρεῖτε, οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις
προσθέσθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρόν ὡς ἔοικεν
ἐστὶ φύσει πᾶν ὅ, τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγ-
μένον. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος,
ὡμολόγηκε νυνὶ ὑμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους,
ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φι-
λίππου. οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ
τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ
ἑκατέρου.

ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε τὰ δίκαια λέγω μεταθεῖναι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ ψήφους (οὐ γάρ ἐστιν ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός) ἀλλ' ἀναμιμνήσκων ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ Θηβαίους μετὰ Φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο ἔσεσθαι, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους, ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν. ἀντὶ δὲ τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπὶ τοῖς Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι. ἀντὶ δὲ τοῦ τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς Εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἀττικὴν ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον. ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ἑλλήσποντον ἔχειν Φίλιππον λαβόντα Βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται, ἢ δεῖν ἀντανελεῖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι; καὶ οὐκ ἔτι προστίθημι, ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη Φίλιππος, ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη. τῆς δὲ

φιλαν-

φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἔπλαττεν, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε. ἀλλ' ἐῶ ταῦτα, καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, παραδείγματα πλάττων, καὶ ῥήματα, καὶ σχήματα μιμούμενος (πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς, γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην ἐγώ. ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα) ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει, τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις, καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄειν. καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ, καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων. εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυεν ὄν. εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω. καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ. δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους (οὔτε γὰρ χῖος, οὔτε ῥόδιος οὔτε κέρκυρα μεθ' ὑμῶν ἦν) χρημάτων δὲ σύν-

τάξιν, εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαν-
τα, καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα. ὁπλίτην
δὲ, ἢ ἱππέα, πλὴν τῶν οἰκείων, οὐδένα. ὃ δὲ πάν-
των καὶ φοβερώτατον καὶ μάλισθ' ὑπὲρ τῶν ἐχ-
θρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεισαν, τοὺς περιχώρους
πάντας, ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω. μεγαρέας,
θηβαίους, εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως ὑπῆρ-
χεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰπεῖν
ἄλλ' οὐδέν. τὰ δὲ τοῦ φιλίππου πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν
ὁ ἀγὼν, σκέψασθε πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν
ἀκολουθούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ τῶν εἰς τὸν πό-
λεμον ὃ μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων. εἶθ' οὗτοι τὰ
ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεὶ, ἔπειτα χρημά-
των εὐπόρει, καὶ ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ
προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φα-
νερῷ βουλευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκοφαντούν-
των κρινόμενος, οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανό-
μων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενὶ, ἀλλ' ἁπλῶς
αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμὼν, κύριος πάντων. ἐ-
γὼ δ' ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος (καὶ γὰρ
τοῦτ' ἐξετάσαι δίκαιον) τίνος κύριος ἦν;
οὐδενός. αὐτὸ γὰρ τὸ δημηγορεῖν πρῶτον οὗ μό-
νου μετεῖχον ἐγὼ, ἐξ ἴσου προὐτίθετε ὑμεῖς τοῖς
παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ ἐμοὶ, καὶ ὅσα οὗτοι

περιγένοιτο ἐμοῦ. πολλὰ δ' ἐγίγνετο τοιαῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, ταῦθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἅπαντες βεβουλευμένοι. ἀλλ' ὅμως ἐκ τούτων ἐγὼ ἐλαττωμάτων, συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποίησα, εὐβοέας, ἀχαιούς, κορινθίους, θηβαίους, μεγαρέας, λευκαδίους, κερκυραίους. ἀφ' ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δὲ ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν. χρημάτων δὲ ὅσων ἠδυνήθην ἐγὼ πλείστην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς θηβαίους δίκαια αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς βυζαντίους, ἢ τὰ πρὸς εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγῃ, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς ὅτι καὶ πρότερον τῶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων, τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρίνουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας, οὐδ' ἀγανακτοῦσα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο (αἰσχρὸν γάρ) ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς ἕλλησι περιστάντος, αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζῃ χάριτας τουτοισί, συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει, καὶ παρὼν ταῦτ' ἔγραφες,

εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν
οἷς οὐχ ὅσα ἂν βουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγ-
ματα, ἔδει λέγεσθαι· ὁ γὰρ αὐτωνούμενος καὶ τα-
χὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμε-
νος καὶ χρήματα προσθήσων ὑπῆρχεν ἕτοιμος.
ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας
ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, εἴ ποτ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκρι-
βολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο
φιλίππῳ, καὶ ἅμα εὐβοίας καὶ θηβῶν, καὶ βυζαντίου
κύριος κατέστη, τί ποιεῖν ἄν, ἢ τί οἴεσθε λέγειν
τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθη-
σαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν, βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν
εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν ἑλλησπόντου διὰ βυζαντίων
ἐγκρατὴς καθέστηκε, καὶ τῆς σιτοπομπείας τῆς
τῶν ἑλλήνων κύριος γέγονε, πόλεμος δ' ὅ-
μορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν ἀττικὴν διὰ θηβαί-
ων κεκόμισται, ἄπλους δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν
ἐκ τῆς εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν, οὐκ ἂν
ταῦτ' ἔλεγον, καὶ πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα. πο-
νηρὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πονηρὸν ὁ συκοφάν-
της ἀεί, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον.
τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν γε, οὐδὲν ἐξ ἀρ-
χῆς ὑγιὲς πεποιηκός, οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς
πίθηκος, ἀρουραῖος οἰνόμαος παράσημος ῥήτωρ.

τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα, διεξίοι, εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπος οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν; ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν εἰ ταύτῃ γαυριᾷς, ἐφ' ᾗ στένειν σε ὦ κατάρατε προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ' ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε. οὐδαμοῦ πώποτε ὅπου πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγώ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ φιλίππου πρέσβεων, οὐκ ἐκ θετταλίας, οὐδὲ ἐξ ἀμβρακίας, οὐκ ἐξ ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν θρᾳκῶν βασιλέων, οὐκ ἐκ βυζαντίου, οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν, οὐ τὰ τελευταῖα πρῴην ἐκ θηβῶν, ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων, καὶ τῆς φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις; τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ;

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ δὴ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν πα-
ραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἐμὲ ἀπαι-
τεῖς εὐθύνας, οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν, ὧν γ᾽
ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν
λάμβανε, οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστὶ ταῦτα; ἰ-
δεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα, καὶ προαισθέ-
σθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις, ταῦτα πέπρα-
κταί μοι, καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας,
ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονεικίας, ἃ πολιτικὰ ταῖς
πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖα ἁ-
μαρτήματα, ταῦθ᾽ ὡς εἰς ἐλάχιστον συστεῖλαι,
καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν, καὶ τοῦ
τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι, καὶ ταῦ-
τά μοι πάντα πεποίηται, καὶ οὐδεὶς μήποτε ἀν-
θρώπων εὕροι τὸ κατ᾽ ἐμὲ οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοί-
νυν τὶς ὁντινοῦν ἔροιτο, τίσι τὰ πλεῖστα φίλιπ-
πος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν
εἴποιεν, τῷ στρατοπέδῳ, καὶ τῷ διδόναι, καὶ
διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν, τῶν
μὲν δυνάμεων, οὔτε κύριος, οὔθ᾽ ἡγεμὼν ἦν
ἐγὼ ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχ-
θέντων, πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν, τῷ γε μὴ διαφθα-
ρῆναι χρήμασι, κεκράτηκα φιλίππου. ὥσπερ
γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα ἐὰν

κρίνηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ. ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοιαῦτα γράφειν τοῦτον περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις, ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν. ἃ δ' οἱ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος, εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς, ἡνίκα οὐδ' ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμέ, πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως, τὰς ἐμὰς γνώμας ἐχειροτόνει, καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίνετο. ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην, ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς, εὐθύνας, εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα ἐπαγόντων μοι, οὐ δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλιστα ὑπελάμβανον ἀγνοηθήσεσθαι. ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε, ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκρινόμην ἐγώ, καὶ οὔτ' ἀπόνοια σωσικλέους, οὔτε

συκο-

συκοφαντία φιλοκράτους, οὔτε διώνδου, καὶ με-
λάντου μανία, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν, ἀπείρατον ἦν τού-
τοις κατ' ἐμοῦ. ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι, μάλι-
στα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ δι' ὑμᾶς, καὶ
τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀθηναίους, ἐσωζόμην, δι-
καίως. τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ ὑπὲρ τῶν
ὀμωμοκότων, καὶ ὑπὲρ τὰ εὔορκα γνόν-
των δικαστῶν. οὐκοῦν, ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην
ὅτε ἀπεψηφίζεσθέ μου, καὶ τὸ πέμπτον μέρος
τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ'
ἐψηφίζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν. ἐν οἷς δὲ τὰς
γραφὰς ἀπέφυγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ
λέγειν ἀπεδεικνύμην. ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας
ἐπισημαίνεσθε, δικαίως καὶ ἀδωροδοκήτως
πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολογεῖτε. τού-
των οὖν οὕτως ἐχόντων, τί προσῆκον ἢ τί δί-
καιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι
τὸν κτησιφῶντα ὄνομα; οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα
τιθέμενον; οὐχ ὃ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστάς; οὐχ
ὃ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν; ναί φησιν.
ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν
φυγεῖν. καὶ νὴ δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον, ὁ
πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξελεγχθεὶς
ἀδικ ἐν ἐγκλήμασι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαί-

καί τι πρός γε τοῦτον ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τοῦ κεφάλου καλόν εἰπεῖν ἐστί μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με, οὐδ' ἐδίωξε γραφήν, ὥστε ὑπὸ σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ κεφάλου χείρων πολίτης. πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν. οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μὲν ὅστις ἄνθρωπος ὤν, ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι, ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως χρῆται τῷ λόγῳ, σκέψασθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην, ἀγαθὴν ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν δία τὸν δωδωναῖον ὑμῖν καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον μαντευόμενον. τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν. τίς γὰρ ἑλλήνων, ἢ τίς βαρβάρων, οὐκ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι

πεπείραται καιρῶν; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων Ἑλλήνων εἰ πρόοιντο ἡμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, αὐτῶν ἐκείνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι. τὸ δὲ προσκροῦσαι, καὶ μὴ πάνθ' ὡς ἠβουλόμεθ' ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν, καὶ τὴν ἑνὸς ὑμῶν ἑκάστου, ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὖν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἐξετάζειν ἀξιῶ, ὀρθῶς, καὶ δικαίως ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ. νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν. ὁ δὲ, τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν, τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησι. τὴν μικρὰν καὶ φαύλην, τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι; καὶ μὴν, εἴ γε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν αἰσχίνη προαιρεῖ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει. κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος αὐτῇ. σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῶ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς, ἐπὶ

τούτῳ σεμνυνεῖται. ἀλλ' ὑπὸ τῆς τουτονὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι, φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν. ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων, ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσῆλθον, ἔδοξέ μοι τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἑλλήνων πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γε ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δή, τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ. καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς, παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς ἀνήρ, καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους, σκόπει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ, δι' ἣν, παῖς μὲν ὤν, μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ διδασκαλείῳ προσε-

δρεύων,

δρεύων, τὸ μέλαν τρίβων, καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων, καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων. ἀνὴρ δὲ γενόμενος, τῇ μητρὶ τελούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες, καὶ τἆλλα συνεσκευώρου, τὴν μὲν νύκτα ὑβρίζων, καὶ κρατηρίζων, καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ, καὶ τοῖς πιτύροις. καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ κελεύων λέγειν, ἔφυγον κακὸν εὗρον ἄμεινον, ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτον ὀλολύξαι σεμνυνόμενος. καὶ ἔγωγε νομίζω, μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν, εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος ὕης ἄττης, ἄττης ὕης, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν, καὶ κιττοφόρος, καὶ λικνοφόρος, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν γρᾳδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων, ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τις οὐκ ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονήσειε, καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην. ἐπειδὴ δ' εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὅπως δή-

ποτε

ποτε (ἕως γὰρ τοῦτο) ἐπειδὴ γ᾽ ἐνεγράφης, οὐδὲ
ὡς τὸ κάλλιστον ἐξελέξω τῶν ἔργων, ὑπογραμμα-
τεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς ἀρχιδίοις. ὡς δ᾽ ἀ-
πηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ᾽ ἃ τῶν ἄλλων
κατηγορεῖς, αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ
Δί᾽ οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα
βίῳ. ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπι-
καλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς, σιμμύκκᾳ καὶ
Σωκράτει, ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς, καὶ
ἐλαίας συλλέγων, ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλο-
τρίων χωρίων, πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων
τραύματα, ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς
ἠγωνίζεσθε. ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος
ὑμῖν ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ᾽ ὧν τὰ
πολλὰ τραύματα εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπεί-
ρους τῶν τοιούτων κινδύνων, ὡς δειλοὺς σκώ-
πτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ἐξ ὧν τὴν πενίαν αἰτιά-
σαιτ᾽ ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βα-
διοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πο-
λιτείαν, ἐπειδήποτε καὶ τοῦτ᾽ ἐπῆλθέ σοι ποιῆ-
σαι, δι᾽ ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος, λα-
γὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγή-
σεσθαι προσδοκῶν, ἐφ᾽ οἷς σαυτῷ συνῄδεις
ἀδικοῦντι, ἐν οἷς δ᾽ ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι θρασὺς

ὧν ὑφ' ἁπάντων ὦψαι. καίτοι, ὅστις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι; πολλὰ τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείψω. οὐ γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν, ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα τὰ σοὶ κἀμοὶ βεβιωμένα, πρᾴως καὶ μὴ πικρῶς αἰσχίνη. εἶτ' ἐρώτησον τουτουσί, τὴν ὁποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἐκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἆλλα, ἀλλὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμολόγημαι. σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει. κινδυνεύεις δέ, εἴτε δεῖ σε ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτε ἤδη πεπαῦσθαι, μὴ μεταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ δὲ οὐχ ὁρᾷς, τύχῃ συμβεβιωκώς, τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς. φέρε δὴ καὶ

τὰς

τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας. ὧν λελειτούργηκα ὑμῖν, ἀναγνῶ πάσας, παρανάγνωθι δή μοι καὶ σὺ τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου. ἥκω λιπὼν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας, καὶ κακ' ἀγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με. καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα δὲ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα πολίτην καὶ προδότην καὶ τριταγωνιστήν. λέγε τὰς μαρτυρίας. Μαρτυρίαι. Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, τοιοῦτος. ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ, καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι, οὐδὲ παρασχοίμην ἂν περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι τὸν πάντα χρόνον, τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδέν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ' ὅπως ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι.

βούλομαι

Βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις αἰσχίνη, τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὅστις ἀθῷος τῆς φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν τῆς ἀλεξάνδρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν ἑλλήνων, ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω, συγχωρῶ σοι, τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην, εἴτε δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ, μηδὲ φωνὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη, πόσω δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων ὡς ἔοικεν ἀνθρώπων τύχην κοινὴν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν, καὶ οὐχ οἵαν ἔδει, τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι; σὺ τοίνυν ταῦτα ἀφεὶς, ἐμὲ τὸν παρὰ τουτοισὶ πολιτευόμενον αἰτιᾷ. καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστά σοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι. εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις ἀεὶ, ἐν κοινῷ δὲ τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ' ἐδόκει

τότε

τότε ἄριστα εἶναι καὶ μάλιστα σοι (οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ γ' ἐμοὶ παρεχώρεις ἐλπίδων, καὶ ζήλου, καὶ τιμῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι, καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον) πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς, τούτοις νῦν ἐγκαλῶν, ὧν τότε οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω; παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις, ἔγωγ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. οὔτε ἀδικῶν τις, οὔτ' ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ' ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως, οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι, καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ. καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ' εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς

λόγους,

λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσωμαι μηδ' ἐξαπατήσω, δεινὸν, καὶ γόητα, καὶ σοφιστὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴποι τὰ προσόνθ' ἑαυτῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς ἀκούοντας σκεψομένους τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δὲ οἶδ' ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι. κἀκεῖνο δ' εὖ οἶδ' ὅτι, τὴν ἐμὴν δεινότητα. ἔστω γάρ. καίτοι ἔγωγε ὁρῶ περὶ τῶν λεγόντων δυνάμεως, τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον μέρος κυρίους ὄντας. ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε, καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἐστὶ καὶ παρ' ἐμοὶ τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς κοινοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ, καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὑμῶν, οὐδ' ἰδίᾳ. τὴν δὲ τούτου, τοὐναντίον, οὐ μόνον τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον, ἢ προσέκρουσέ που κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐτῇ δικαίως, οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται. οὔτε γὰρ τὴν ὀργὴν, οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πο-

λίτην δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας
δικαστὰς ἀξιοῦν αὐτῷ βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τού-
των εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔ-
χειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει. εἰ δ' ἄρα ἀνάγκη, πρά-
ως καὶ μετρίως διακείμενον ἔχειν. ἐν τίσιν οὖν σφο-
δρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ;
ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ
ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστί τι τῷ δήμῳ ἐν τού-
τοις. ταῦτα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου.
μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου,
προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου δίκην ἀξιώσαντα λα-
βεῖν παρ' ἐμοῦ μήθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως, μήθ' ὑπὲρ
αὐτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν νῦν
ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους
ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας, καὶ φθόνου, καὶ μι-
κροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ
καὶ τοὺς πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα, νῦν
ἐπὶ τόνδ' ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν. καὶ ἐμοὶ
γε δοκεῖς ἐκ τούτων αἰσχίνη λόγων, ἐπίδει-
ξίν τινα φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι,
τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδε-
νὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτο-
ρος αἰσχίνη τίμιος, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς,
ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ

τὸ

τὸ, τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν, οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ' εὐνοίας πάντ' ἐρεῖ. ὁ δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτους θεραπεύων οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, οὐκοῦν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ' ὁρᾷς, ἐγὼ ταυτὰ γὰρ συμφέροντα εἱλόμην τουτοισὶ, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι. καὶ ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασι. καίτοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆρυξ καταρᾶται δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος, ἢ μὴ ταυτὰ καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν; σὺ τοίνυν τοιοῦτος εὑρέθης, εἶτα σὺ φθέγγῃ, καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγεῖ γινώσκειν αὐτοὺς ὅστις εἶ; ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν ὥστ' οὐ μεμνῆσθαι τοὺς λόγους, οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ

δήμῳ, καταρώμενος καὶ διομνύμενος, μη-
δὲν εἶναί σοι καὶ φιλίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ
τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν, τὰς ἰδίας ἕνε-
κα ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀληθῆ· ὡς δ' ἀπηγγέλθη τά-
χισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας, εὐθὺς ὡ-
μολόγεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν, καὶ ξενίαν
εἶναί σοι πρὸς αὐτὸν, τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετα-
τιθέμενος τὰ ὀνόματα. ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ
δικαίας προφάσεως αἰσχίνῃ, τῷ γλαυκοθέας
τῆς τυμπανιστρίας, ξένος, ἢ φίλος, ἢ γνώρι-
μος ἦν φίλιππος; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ, ἀλλ' ἐμι-
σθώθης ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα δια-
φθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς αὐτὸς εἰλημ-
μένος προδότης, καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς
ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονὼς, ἐμοὶ λοιδορῇ, καὶ
ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους
εὑρήσεις, ἢ ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα
ἡ πόλις αἰσχίνη, καὶ προείλετο καὶ κατώρθωσε
δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνησε. σημεῖον δέ. χειροτο-
νῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς τετελευ-
τηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σὲ ἐχειροτό-
νησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ
δημάδην, ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην,
οὐδ' ἡγήμονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ.

καὶ παρελ-

καὶ προελθόντος σοῦ καὶ Πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα, ἃ καὶ σὺ νυνί, καὶ λοιδορουμένων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησεν ἐμέ. τὸ δ' αἴτιον, οὐκ ἀγνοεῖς μὲν, ὅμως δὲ φράσω σοι κἀγώ. ἀμφότερα ᾔδεσαν αὐτοὶ τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν. ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις, ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν λαβόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι, φανεροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὐτοῖς γεγενῆσθαι, εἶτα καὶ προσήκειν ὑπελάμβανον τὸν ἐροῦντα τότ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ' ὁμωρόφιον, μήτ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις. μηδ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν καὶ παιωνίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων συμφοραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντας τιμᾶσθαι, καὶ μηδὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινομένους τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ ταῦτ' ἐμὲ ἐχειροτόνησαν, καὶ οὐχ

ὑμᾶς, καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὑπὸ τοῦ δήμου τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφὰς, ἄλλως πως, ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ᾽ οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τἄλλ᾽ εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ᾽ ἐποίησαν παρ᾽ ἐμοί. εἰκότως. γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ, μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ. κοινῇ δὲ πᾶσιν, οὐδεὶς ἐγγυτέρω. ᾧ γὰρ τὸ ἐκείνους σωθῆναι, καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗτος καὶ παθόντων ἃ μή ποτ᾽ ὤφελον, τῆς ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχε. λέγε δ᾽ αὐτῷ τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι, ἵν᾽ εἰδῇς αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα, καὶ μιαρόν, λέγε.

Ἐπίγραμμα.

Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας, εἰς δῆριν ἔθεντο
Ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
Μαρνάμενοι δ᾽ ἀρετῆς καὶ δείματος, οὐκ ἐσάωσαν
Ψυχάς, ἀλλ᾽ ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
Οὕνεκεν Ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες,
Δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
Γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
Σώματ᾽.

Σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις.
Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστὶ θεῶν καὶ πάντα κατορθοῦν
Ἐν βιοτῇ, μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ἀκούεις Αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, ὡς τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστὶ θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατε, ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορεῖ, καὶ λέγεις ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν. πολλὰ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, ἓν μάλιστ' ἐθαύμασα ἁπάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει ἀναμνησθείς, οὐχ ὡς ἂν εὔνους, οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην, οὐδ' ἐδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθεν οὐδὲν τοιοῦτον τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθώς, καὶ λαρυγγίζων, ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δὲ ἐξέφερε καθ' ἑαυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς, οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνί, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, τὸ ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει

τετάχθαι, ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερός, ἐμὲ πάντων αἴτιον, καὶ δι' ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας, οὐδὲ προαιρέσεως ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἕλλησι βοηθεῖν. ἐπεὶ ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, τοσαῦτα δι' ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι (ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς) οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε, οὗτός τ' εἰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας, τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καίτοι, νὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ πάντας τοὺς θεούς, εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς εἰσίν; οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες, τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροιτ' ἄν, οὐχὶ τοὺς ἐμοί,

οἱ

οἱ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῇ μικρὰ, πολλάκις προλεγόντων ὑμῶν, καὶ παρακαλούντων, καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδείας, τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἑκάστοι πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν. θετταλοὺς, δάοχος, κινέας, θρασύδαιος. ἀρκάδας, κερκιδᾶς, ἱερώνυμος, εὐκαλπίδας. ἀργείους, μύρτις, τελέδαμος, μνασέας. ἠλείους, εὐξίθεος, κλεότιμος, ἀρίσταιχμος. μεσσηνίους, οἱ φιλιάδου, τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, νέων, καὶ θρασύλοχος. σικυονίους, ἀρίστρατος, ἐπιχάρης. κορινθίους, δείναρχος, δημάρατος. μεγαρέας, πτοιόδωρος, ἕλιξος, περίλαος. θηβαίους, τιμόλαος, θεογείτων, ἀνεμοίτας. εὐβοέας, ἵππαρχος, κλείταρχος, σωσίστρατος, ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὑτῶν πατρίσιν, ὧν περ οὗτοι παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες, πρότερον

μὲν φιλίππῳ, νῦν δὲ ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν. τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὑτῶν, ἃ τοῖς προτέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι προδοσίας εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥτε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων, καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω, ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότερον μὲν ὑπὸ φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' ἀλεξάνδρου ἐμὲ οὔτε καιρός, οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτε ἐπαγγελιῶν μέγεθος, οὔτ' ἐλπίς, οὔτε φόβος, οὔτε χάρις, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν, οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἐκεῖνα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι, οὐδ' ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισίν, ὁμοίως ὑμῖν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐν τρυτάνῃ, ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς, καὶ δικαίας, καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς, πάντα μοι πέπρακται, τῶν μεγ-

γίστων

γίστων δὲ πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς, πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι, διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον, ὃν σύ μου διέσυρες, καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω, πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ γὰρ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ, ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλει δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα, καὶ πόλεις, καὶ τόπους, καὶ λιμένας, καὶ ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνομένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατὸν, καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν. οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ πειραιῶς, οὐδὲ τοῦ ἄστεος, οὐδέ γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς φιλίππου (πολλοῦ γε καὶ δεῖ) οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς, ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ, καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δὲ, τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν, τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν εὔβοιαν προβαλέ-

σθαι

θαι πρὸ τῆς ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν
βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς πελοπόννησον τό-
πων, τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπείαν,
ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ πειραιῶς
κομισθήσεται προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν σῶσαι τῶν
ὑπαρχόντων, ἐκπέμποντα βοηθείας καὶ λέ-
γοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν προκόν-
νησον, τὴν χερρόνησον, τὴν τένεδον, τὰ δ' ὅ-
πως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξει, πρᾶξαι, τὸ
βυζάντιον, τὴν ἄβυδον, τὴν εὔβοιαν; καὶ τῶν
μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς με-
γίστας ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλιπε τῇ πόλει, ταῦτα
προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ὑμῖν ἅπαντα πέπρα-
κται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς πολι-
τεύμασιν, ἃ καὶ βεβουλευμένα ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρ-
θῶς εὑρήσει, καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύ-
νῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα, οὐδ' ἀγνοη-
θέντα, οὐδὲ προδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα εἰς ἀν-
δρὸς ἑνὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλ-
λειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος, ἢ τύχης ἰσχὺς,
ἢ στρατηγῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων τὰς
πόλεις ὑμῶν κακία, ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυ-
μήνατο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψε, τί δημοσθένης
ἀδικεῖ;

ἀδικεῖ; εἰ δ᾽ οἷος ἦν ἐγὼ παρ᾽ ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ᾽ εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον θετταλία, καὶ ἕνα ἄνδρα ἀρκαδία, ταὐτὰ φρονοῦντα ἔσχον ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω πυλῶν ἑλλήνων, οὔτε τῶν εἴσω, τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐνέσχητ᾽ ἄν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι, καὶ αὐτόνομοι, μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι᾽ ἐμέ. ἵνα δ᾽ εἰδῆτε ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτί, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ἀριθμὸς βοηθειῶν κατὰ τὰ ψηφίσματα.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν αἰσχίνη τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ, ὧν κατορθουμένων μὲν ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι, καὶ τὸ δικαίως προσῆν· ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι, καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν, τὴν οὕτω τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ

δεῖ οὐκ ἀποςάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν. οὐδὲ τὸν μὲν πράγματα ἄξια τῆς πόλεως ὑποςάντα λέγειν καὶ γράφειν, καὶ μένειν ἐπὶ τούτων, βασκαίνειν. ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν, οὐδ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὡς σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔςι γὰρ ἔςιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀποςὰς, ὅταν αὐτῷ δόξῃ, τῆς πολιτείας (πολλάκις δὲ δοκεῖ) φυλάττει ὁπηνίκα ἐςὲ μεςοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονε (πολλὰ δὲ τὰ ἀνθρώπινα.) εἶτ' ἐπὶ τῷ τούτῳ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ πνεῦμα, ἐφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς, καὶ συνειλοχὼς ῥήματα καὶ λόγους, συνείρει τούτους σαφῶς καὶ ἀπνευςί, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας, οὐδὲ ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενός, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας αἰσχύ-

νη, ἅπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο, καὶ τὰ τῇ πατρίδι συμφέροντα προῃρημένης, ὧν καιροὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶν, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων, ἐμπορίου κατασκευήν, νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις, καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσῃ γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν, οὔκουν, ἐπί γε οἷς ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια, ἢ κτῆσις εὐνοίας, ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία; τίς διακονία, δι' ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε, τί τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται διὰ σέ; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις, ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία, ποῦ; πότε; ὅστις, ὦ

πάντων ἀδικώτατε, οὐδ' ὅτε ἅπαντες ὅσοι
πώποτ' ἐφθέγξαντο ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σω-
τηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀρι-
στόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς τὴν
ἐπιτιμίαν, οὐδὲ τότε οὔτε προῆλθες, οὔτε ἐπέδω-
κας οὐδέν. οὐκ ἀπορῶν. πῶς γάρ; ὅς γε κεκληρο-
νόμηκας μὲν τῶν φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημά-
των πλειόνων ἢ πέντε ταλάντων. διτάλαν-
τον δ' εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων
τῶν συμμοριῶν, ἐφ' οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχι-
κὸν νόμον. ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων,
τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω
ταῦτα, ἀλλ' ὅτι οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας,
ἐκ τούτων δῆλον. ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐ-
ναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα
πολιτεύῃ. ἐν τίσιν οὖν σὺ νεανίας, καὶ πηνίκα
λαμπρός; ἡνίκ' ἂν εἰπεῖν τι κατὰ τούτων δέοι,
ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνημονικώτα-
τος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς θεοκρίνης.
εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀνδρῶν ἀγα-
θῶν μέμνησαι, καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δί-
καιόν ἐστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὴν πρὸς τοὺς τε-
τελευτηκότας εὔνοιαν ὑπάρχουσαν προσλα-
βόντα παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ

παρα-

παραβάλλειν ἐμὲ, τὸν συζῶντα μεθ' ὑμῶν. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν, ὕπεστί τις ἢ πλείων, ἢ ἐλάττων φθόνος; τοὺς τεθνεῶτας δὲ, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων τῇ φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνομαι, καὶ θεωροῦμαι; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτ' ἴσον αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ, καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει, τῶν ταὐτά σοι προῃρημένων καὶ ζώντων. κἀκεῖνο σκόπει, πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει, διὰ τὰς τῶν προτέρων εὐεργεσίας οὔσας ὑπερμεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα βίον γιγνομένας, εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν, ὅσοι τι μετ' εὐνοίας πράττουσι, τῆς παρὰ τούτων τιμῆς, καὶ φιλανθρωπίας μετεῖναι. καὶ μὴν, εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις, ἄν τις ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς τῶν τότε ἐπαινουμένων ἀνδρῶν ὁμοία, καὶ ταὐτὰ βουλομένη φανήσεται. ἡ δὲ σὴ, ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους τότε συκοφαντούντων. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκείνους ἦσάν τινες τοὺς χρόνους, οἳ διασύροντες τοὺς ὄντας τότε, τοὺς δὲ πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκαν

νον πρᾶγμα καὶ ταὐτὸ ποιοῦντά σοι. εἶτα λέ-
γεις ὡς οὐδὲν ὅμοιός εἰμι ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ' ὅ-
μοιος αἰσχίνης; ὁ δ' ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ
τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδένα φημί,
ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας ὦ χρηστὲ, ἵνα μηδὲν ἄλλο
εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε, καὶ τοὺς καθ' αὑτόν,
ὥσπερ τἆλλα πάντα, τοὺς ποιητάς, τοὺς χορούς,
τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ φιλάμμων, οὐχ ὅτι γλαύκου τοῦ
καρυστίου καί τινων ἑτέρων πρότερον γεγενη-
μένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνω-
τος ἐκ τῆς ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελ-
θόντων πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦ-
το, καὶ νικῶν ἀνηγορεύετο. καὶ σύ, πρὸς τοὺς
νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτόν, πρὸς ὅν τινα
βούλει τῶν ἁπάντων, οὐδέν' ἐξίσταμαι. ὧν ὅτε
μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφα-
μίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶ-
σι κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην,
καὶ τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι, καὶ νόμοις, καὶ πρεσ-
βείαις ἅπαντα διῳκεῖτο. ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν
οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι.
ἐπειδὴ δὲ ἃ μή ποτ' ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκ ἔ-
τι συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιτασσομένοις
ὑπηρετούντων, καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος

μισθαρνεῖν

μισθαρνεῖν ἑτοίμων, καὶ τῶν κολακεύειν ἑτέρους βουλομένων ἐξέτασις ἦν, τηνικαῦτα σύ, καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει, καὶ μέγας καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος. ἐγὼ δ' ἀσθενής, ὁμολογῶ, ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτωνί. δύο δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταῦτα, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ (οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι, ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν) ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου, καὶ τὴν τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ καὶ πράξει, τὴν εὔνοιαν. τούτου γὰρ ἡ φύσις κυρία, τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν, ἕτερα. ταύτην τοίνυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ· οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ ἀμφικτυονικὰς δίκας ἐπαγόντων μοι, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς καταράτους τούτους, ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων, οὐδαμῶς προδέδωκα ἐγὼ τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην, τὰς τιμάς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔξειν, μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι φαιδρὸς ἐγὼ καὶ

γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι, τὴν δεξιὰν προτείνων, καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις, οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω, καὶ στένων καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν. ἔξω δὲ βλέπουσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν Ἑλλήνων εὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ᾽ ἐπαινοῦσι, καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον διαμενεῖ, φασὶ δεῖν τηρεῖν. μὴ δῆτ᾽, ὦ πάντες θεοί, μηδεὶς ταῦθ᾽ ὑμῶν ἐπινεύσειεν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν, καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε. εἰ δ᾽ ἄρα ἔχουσιν οὕτως ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ᾽ ἑαυτοὺς, ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε. ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς, τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε, καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.

ΤΕΛΟΣ.

Index in scholia Pindari

11

13

16

f

29

311

Ὀνομασίαι τῶν ἐκτὸς μερῶν τοῦ σώματος

Οἱ μὲν αἰγύπτιοι ἰατροὶ διαιροῦσι τὸ ὅλον σῶμα εἰς
τέσσαρα, κεφαλήν, χεῖρας, θώρακα, καὶ σκέλη. οἱ δὲ
ἄλλοι εἰς πλείονα καταδιαιροῦντες τὰ προειρημένα
τέσσαρα εἰς ἕτερα μέρη τοῦ ὅλου οὐχ ὡς ἐκείνων μό-
ρια. Κεφαλῆς γοῦν τὸ μὲν πᾶν κύτος, μέρος
ἂν λέγοιτο τοῦ ὅλου σώματος. ταύτης δὲ μόρια, τὸ
μὲν ἔμπροσθεν ὑπὲρ τὰς ὀφρῦς ψιλὸν τριχῶν
ἀπὸ ὠτὸς ἐπὶ οὖς μέτωπον καλεῖται. τὸ δὲ ἐπά-
νω τούτου τετριχωμένον, βρέγμα. τὰ δὲ παρ' ἑκά-
τερα τὰ ἐπάνω τῶν ὤτων κρόταφοι. τὸ δὲ ὑπὲρ τὸ
βρέγμα κατὰ μέσον τῆς κεφαλῆς κορυφή, ἀφ' ἧς καὶ
δοκεῖ ἄρχεσθαι, ἡ ἔκφυσις τῶν τριχῶν. ὡς ἀπὸ κέν-
τρου κύκλος. τὸ δὲ μετὰ τὴν κορυφὴν ἐκ τῶν ὄπι-
σθεν ὡς ἐπὶ τοὺς τένοντας καταβαῖνον, ἰνίον.
ἐκ δὲ τῶν ἔμπροσθεν, πρόσωπον μὲν τὸ ὑπὸ
μέτωπον πᾶν λέγεται, περιοριζόμενον ὥσι

καὶ ὀφθαλμοῖς καὶ ῥινὶ, καὶ στόματι μέχρι γενείου. ἄρχεται δὲ ἀπ' ὀφρύων. καθ' ἃ γὰρ λήγει τὸ μέτωπον ἀπὸ τῶν ἄνω κατιὸν αἱ ὀφρύες διαδέχονται, οἷον πέρατα αὐτοῦ ὑπερέχοντα καὶ τετριχωμένα. καθ' ἃ δὲ παρατείνει τὸ μέτωπον ἐπὶ τοὺς κροτάφους, ἐπὶ τοῖς πέρασιν αὐτοῦ τὰ ὦτα τέτακται. τούτων δὲ τὰ μὲν ἀναπεπταμένα, πτερυγώματα, τὰ δὲ ἀνακεκλασμένα εἰς τοὔπισω ἐκ τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῖς τοῖς ἄκροις ἐπικαμπτόμενα, κυβοειδῆ, ὑφ' ἃ, τὸ μὲν ἡμικύκλιον ἐμπεριφερὲς εἰς ὀξὺ ἐπανεστηκὸς, ξυστὴς ὀνομάζεται. τὸ δὲ ὑπὸ τῶν τούτων ὀξύτητα κοῖλον, κογχίον. τὸ δὲ κατὰ μέσον, στρογγύλον τρύπημα, ἀκουστικὸς πόρος, ὑφ' οὗ λόβιον μὲν ἐστὶν τὸ ἀπηρτημένον τοῦ ὠτὸς πιμελῶδες. τὸ δὲ ὑπερκείμενον ἀντιλόβιον. ὑπὸ δὲ τὰς ὀφρῦς οἱ ὀφθαλμοί εἰσιν, ἃ καὶ ὄμματα καλεῖται.

τὸ πᾶν σχῆμα μετὰ τῶν μορίων αὐτοῦ. τούτου
δὲ τὰ μὲν σκέποντα τὴν ἔνδον τοῦ χιτῶνος σύστα-
σιν, βλέφαρα καλεῖται, τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω
συμβάλλοντα ἀλλήλοις πυκνῶς καὶ ἀκροκηγῶς εἰς
ἀνάληψιν τῆς ὄψεως, καὶ εἰς τὸ ἀπερύκειν τὰ πλη-
κτικῶς προσπίπτοντα τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπ' ἄκρι-
βὲς δέ, ὥσπερ ἐν τοῖς ὕπνοις, εἰς ἀποστροφὴν τῆς
ὁρατικῆς δυνάμεως, πρὸς τὸ κατησυχάσαι τὸν
ἄνθρωπον. βλεφάρων δὲ τὰ μὲν πρὸς τοῖς
ὀφθαλμοῖς ὅλοις, καθ' ἃ ἡ συμβολὴ αὐτῶν
πρὸς ἄλληλα γίνεται, ταρσοὶ ὀνομάζονται, ἐξ
ὧν ἐκπεφύκασι τρίχες, αἱ βλεφαρίδες λέ-
γονται, ἀφ' ὧν πεφύκασι, τὰ ὀνόματα ἀπε-
νεγκάμεναι. γεγόνασι δὲ πρὸς τὸ ἀπευθύνειν
τὸ ὁρατικὸν πνεῦμα, ἤ, ὥς τινες λέγουσι,
τὰς ἔνδοθεν ἐκχεομένας ἀκτῖνας εἰς τὸ διο-

ρᾶν

k

51

Nomenclationes quibus officinę Seplasiariorum
et Herbarij nostri temporis utuntur

A

Acacia (Acacia) Non est genuina officinarum
Acacia qualuis eadem ui ac natura predita
Vitex siue Lygos) barbaris agnus castus
Eupatorium) est officinarum Agrimonia: earum aut Eu
patorium fert Cannabis syluestris de qua Dioscorides
lib: 3
Ligustrum) officinis Alcanna
Est et aliud Solanum quod peculiari nomine ha
licacabon aut physalida idest uesicaria vocant)
officinis Alkekengi Arabum exemplo
Agallochum) Putatur lignum aloës officinarum
Eleoselinum) Apium officinarum
Complura ranunculi genera et Hal umd coci
andri poly scostae) vulgo apium risus
Hastula regia officinis Aphrodilos
Draba) Alij arabis
Carduus Graeci scolymon) est gallorum Artichau lt

Aparine) uulgo asperula

B

Sisymbrium) officinis Balsamita

Arcion siue personata) uulgo lappa maior et Bardana

Ocimum) officinis Basilicon

Acuta spina, quam pyrinam aut pytho pityanthen ali qui uocant) officinarum Berberis

Lauer seu sium) officinis Berula

Althæa, quam alij ibiscum uocant) uulgo Bismal: ua et Maluauiscus. Vyolkÿ slas

Buglossum) uulgaris Borago

Acanthus. Romani pæderotæ uocant) officinis Branca Vrsina

Siluestris myrtus aliquibus oxymyrsine aut myrtacantha Latinis ruscum) offi: Bruscus

Vitem albam aliqui bryoniam uocant) offi: Bryonia

Cirsium) censetur Buglossa officinarum

C

Calamintha) officinarum Calamentum

Anthemis) officinis Camomilla

~~Trychomanes~~ Adiantum) officinarum capillus ueneris

61

[illegible]

[illegible] non [illegible] pon[illegible] [illegible]

[illegible] qui primi cognominem

sunt a[illegible] sic cognomi discipuli

propositio, compendiaria [illegible]

[illegible] et [illegible], quia amicitia

postulabat

Wladyslaus

WLADISLAUS

PORICZKY